

SMEETS
'... realistisch...

109E JAARGANG — NO.: 128 ZATERDAG 6 JUNI 1992

AMIGOE

Prekè

Vakantie of strafkamp?

Centrum Sarajevo weer onder vuur

VS verscherpen met embargo sancties tegen Joegoslavië

WASHINGTON/SARAJEVO/ZAGREB - De Amerikaanse president George Bush heeft vrijdag een handelsembargo ingesteld tegen Joegoslavië, waarmee de sancties worden uitgebreid tegen de nog alleen door Servië en Montenegro gevormde republiek. De Bosnische hoofdstad Sarajevo is de afgelopen nacht opnieuw het doelwit geweest van intensieve Servische artilleriebeschietingen.

De jongste maatregel van Bush, waarmee Washington uitvoering geeft aan resolutie 757 van de Veiligheidsraad, is bedoeld om Belgrado ertoe te dwingen een eind te maken aan de militaire acties in Bosnië-Hercegovina. In een door het Witte Huis gepubliceerd decreet verbood de Amerikaanse president voorts verder financiële transacties met de twee republieken die het nieuwe Joegoslavië uitmaken, alsmede alle zakelijke, sportieve, culturele en wetenschappelijke contacten.

De Verenigde Staten hebben nu ook alle zee- en luchtverbindingen met Joegoslavië gestaakt. Vorige week al gelastte Bush bevriezing van alle Joegoslavische tegoeden in de VS, met een waarde van 800 miljoen gulden.

Bij de beschietingen van vannacht, waarbij vooral het stadscentrum van Sarajevo het moest ontgelden, zijn volgens Radio Sarajevo twee doden gevallen en zes mensen gewond geraakt. De Kroatische radio meldde dat de stad Mostar eveneens onder vuur is genomen en dat in het noorden van Bosnië-Hercegovina gevechten zijn geleverd tussen Servische milities en inwoners van Bosanski Samac. In Sarajevo hebben de bombardementen, die vanuit de omringende heuvels werden uitgevoerd, een tabaksfabriek volledig in as gelegd. De westelijke stadswijk Hrasnik, waar de doden en gewonden vielen, is volgens de gemeentepolitie het ergst getroffen.

De Bosnische president Alija Izetbegovic, een moslim, heeft vrijdag zijn voorzitterschap neergelegd van de sterkste politieke partij van het land, de Islamitische Partij van Democratische Actie. Hiermee is hij tegemoetgekomen aan de

eis van de twee nieuwe Servische leden in het zevenkoppige staatspresidium. Met de opname van de Serviërs Nenad Kecmanovic en Mirko Pejanovic zijn in het staatspresidium nu alle sterke bevolkingsgroepen weer vertegenwoordigd. Mirsad Cenan volgt president Izetbegovic op als voorzitter van de partij.

Midden-Amerika wil integratie versnellen

MANAGUA - De landen in Midden-Amerika willen hun inspanningen in de richting van integratie verdubbelen. "Het lot van Centraal-Amerika hangt af van het vermogen om samen, als regio, de uitdagingen van de vrede, de vrijheid, de democratie en de verdere ontwikkeling aan te nemen", zo staat in de 'Verklaring van Managua' die de presidenten van de zes Middenamerikaanse landen vrijdag hebben aangenomen bij de afsluiting van de 12e topconferentie.

Verder spraken de staatshoofden van de regio af, dat ze maatregelen zullen onderzoeken om de invoer van milieuschadelijk afval uit rijke landen te verminderen. Het Mexicaanse persbureau Notimex meldde onder aanhaling van een Panamese diplomaat, dat de presidenten besloten hebben te verhinderen dat Centraal-Amerika een vuilnisbelt wordt voor nucleair en ander giftig afval. Maar in de slotverklaring van de topconferentie is geen sprake van een afspraak in deze zin.

Eerder hadden de presidenten van Guatemala, Honduras, El Salvador, Nicaragua, Costa Rica en Panama scherpe kritiek geuit op Europa en de Verenigde Staten. In plaats van de staten in Midden-Amerika te helpen bij hun inspanningen voor democratie, sociale vooruitgang en economische verbetering zou het westen terughoudend zijn met het verlenen van dringend nodige financiële hulp en zou het nieuwe handelsbarrières opwerpen.

Veel kritiek lokten in dit verband de plannen van de Europese Gemeenschap uit, bij de invoer van bananen uit Latijns-Amerika te gaan werken met contingentering en tolheffing. In vijf van de zes landen behoort de uitvoer van bananen tot de belangrijkste inkomstenbronnen. Duidelijke kritiek werd ook geleverd op het Amerikaanse congres, dat 100 miljoen dollar reeds toegezegde financiële hulp aan Nicaragua blokkeert.

Israëlische luchtaanval op verzet in zuid-Libanon

TYRUS - Vliegtuigen van de Israëlische luchtmacht hebben vrijdag twee keer een basis van een Palestijnse guerrillagroep in Zuid-Libanon aangevallen. Volgens een Israëlische militaire verklaring zijn bij de aanval 'terroristische posten' vernietigd van het Volksfront voor de bevrijding van Palestina in het Palestijnse vluchtelingenkamp Ain al-Hilweh.

De verzetstrijders openden het vuur op Israëlische kanonneerboten, terwijl het Libanese leger anti-luchtmachtwapens inzette tegen de Israëlische vliegtuigen. Bij de beschieting raakten twee opstandelingen en vier burgers, onder wie een vijftienjarige jongen, gewond. Een sportcomplex in de buurt van Sidon, 40 kilometer ten zuiden van Bayrut werd vernietigd.

Twee soldaten van het door Israël gesteunde Zuidlibanese leger (SLA) zijn vandaag gedood toen een bom ontplofte in de buurt van de stad Jezzine, een bolwerk van het SLA in het zuiden van Libanon buiten de door Israël ingestelde veiligheidszone. Dit is uit Israëlische militaire bronnen vernomen.

De bom ontplofte toen zuid-Libanese milities een patrouille uitvoerden. Vermoed wordt dat de bom is geplaatst door pro-Iraanse Hezbollah-strijders, die de afgelopen weken diverse aanvallen op posten van het zuidlibanese leger hebben uitgevoerd.

Israël en het SLA hebben deze aanvallen stelselmatig beantwoord met vergeldingsacties. De laatste drie weken zijn bij de geweldplegingen in dit gebied 33 mensen om het leven gekomen.

Tussen Israël en Libanon ligt een vijftien kilometer brede veiligheidszone, die moet voorkomen dat onder meer Palestijnse guerrillastrijders de joodse staat kunnen binnendringen. Israël heeft deze zone in 1985 ingesteld.

Weer militairen veroordeeld na bloedbad Oost-Timor

JAKARTA - Twee luitenants van het Indonesische leger zijn door een krijgsraad op het eiland Bali veroordeeld tot 8 en 12 maanden gevangenisstraf, omdat zij niet gehoorzaamd hadden aan orders tijdens het bloedbad op 12 november in Oost-Timor. Dit heeft de Indonesische pers zaterdag gemeld.

Deze vonnissen zijn de laatste in een reeks van tien die zijn opgelegd aan Indonesische militairen wegens gebrek aan discipline, met name omdat zij zonder opdracht geschoten hadden op een menigte betogers in Dili, de hoofdstad van Oost-Timor.

Vijf soldaten en twee officieren uit het leger, alsmede een hogere politiefunctionaris waren eerder veroordeeld tot gevangenisstraffen tussen 8 en 18 maanden.

Volgens een officiële balans zijn in Dili ongeveer 50 personen gedood. Nog 90 mensen staan als vermist te boek.

Inflatie in Colombia hoog

BOGOTA - De inflatie in Colombia beweegt zich nog steeds in stijgende lijn. in de eerste vijf maanden van 1992 kwam hij uit op 15,18 procent. In mei werd het leven 2,32 procent duurder. In dezelfde periode verleden jaar kwam de inflatie respectievelijk op 2,20 en 0,12 procent uit. Over de voorbije twaalf maanden bedraagt de inflatie 27,3 procent.

Venezolanen willen geld steken in toerisme St. Lucia

CASTRIES - Venezolaanse investeerders hebben belangstelling getoond voor het toerisme van St Lucia.

Onlangs bracht een groep Venezolaanse investeerders een bezoek aan dit Caribische eiland. Er werd overleg gepleegd met regeringsautoriteiten en met vertegenwoordigers van de toeristenindustrie. Men had interesse voor de aankoop van gronden voor het opzetten van een hotel met casino met 360 kamers. St Lucia heeft zich lange tijd verzet tegen het toestaan van casinos; dit vanuit zijn christelijke levensopvatting.

Hare Majesteits marine stoomt binnen



■ *WILLEMSTAD — Vrijdagmorgen is het Nederlandse marine-eskader de haven van Willemstad binnengevaren, hetgeen gepaard ging met onder meer saluutschoten die afgevuurd werden vanaf Fort Krommelijn (Waterfortbogen). De drie schepen zullen samen met de H.M.S. Zuiderkruis die woensdag al arriveerde, in Willemstad blijven tot woensdag 10 juni. Daarna zullen zij uitvaren richting Florida. Op de foto de binnenlopende schepen van Hare Majesteit de Koningin: de Tromp (voorop), de Witte de With en de Van Kinsbergen.*

E.A. Vlieg tijdelijke leiding DSZ

Derde rapport: bijna helft bevolking beschikt over een Pro Paupere Kaart

WILLEMSTAD — Volgens schattingen van het accountantsbureau van het eilandgebied beschikken rond de 70.000 Curaçaoënaren over een Pro Paupere Kaart, wat zou betekenen dat bijna de helft van de bevolking minvermogend is. Dat is gelukkig niet zo. Wat minder gelukkig is dàt al deze mensen in aanmerking komen voor vergoeding van medische zorg door de overheid.

Het derde rapport naar het functioneren van de Dienst Sociale Zaken ligt in de lijn van de eerste twee verslagen, respectievelijk over financiële hulp bij huizenherstel en onderstand, aldus gezaghebber Wilsoe. "Het tendeert eveneens naar een onvoldoende voor de dienst." Waarop hij laat volgen: "Het is een eufemisme dat het niet zo goed gaat, het gaat ronduit slecht."

Deze conclusie van de eerste burger en de overige leden van het bestuurscollege heeft gisteren aanleiding gegeven tot het met buitengewoon verlof sturen van de dagelijkse leiding van de dienst. De heren Horsford (hoofd) en Komproe (waarnemend hoofd) krijgen twee weken de tijd om de rapporten te lezen en hun commentaar te geven. Met het personeel en de dienstgroep van de ABVO is gesproken over de gevolgen van deze beslissing. Vanaf maandag zal de secretaris van het eilandgebied E.A. Vlieg de leiding waarnemen.

Wilsoe stelt met nadruk dat de beslissing van het BC géén disciplinaire maatregel betreft, maar gezien moet worden als een soort afkoelingsperiode. De bazen van de DSZ krijgen hun salaris gewoon doorbetaald, zijn niet de toegang tot de dienst ontzegd en worden verwacht te komen met een verantwoording.

HARDE CIJFERS

Horsford gaf daar gisteravond voor de televisie alvast een voorschotje op. De gevallen van 'dubbeltrekkers', die naast een salaris van de overheid een onderstandsuitkering ontvangen, zijn volgens hem alle behandeld volgens de regels: hun onderstand is ingetrokken en er is een terugbetalingsregeling afgesproken. "Er wordt veel gezegd, maar ik wil harde cijfers. Laat ze het maar eens bewijzen", daagt hij het BC uit.

Hij vindt het ronduit schandalig dat sommige lokale dagbladen gegevens uit de rapporten hebben afgedrukt die voor zowel clientèle als personeel belastend kunnen zijn. "Het is pure sensatiezucht om privacygevoelige gegevens in de krant af te drukken." Dat heeft onder het personeel ook tot de nodige onrust en verwarring geleid.

De gezaghebber refereerde weer aan de 'ethiek van de journalist'. Evenals Bentoera is hij voor openheid. De rapporten moeten tot op bepaalde hoogte openbaar gemaakt worden. Het BC is door het uitlekken van het tweede rapport waakzaam geworden en heeft gekozen voor andere benadering van de media, waarbij diverse passages uit het derde verslag werden voorgelezen.

SALARISSLIP

Het onderzoek naar de PP-kaarten concentreerde zich op de periode 15 tot 30 april 1991, de maand van de verkiezingen. Tweeduizend namen werden gelicht uit het bestand van het Bureau Ziektekosten Verzekeringen.

Daarvan werden 150 gevallen van aanvragen nader onderzocht. 130 van de aanvraagformulieren bleken niet volledig ingevuld. Salarisslips, werkgeversverklaringen en dergelijke ontbraken, wat erop wijst dat niet deugdelijk is onderzocht of de aanvrager wel minvermogend was. Ook uit het derde rapport komt naar voren dat de hand is gelicht met de meest elementaire voorschriften en procedures. Ondanks dat de onderzoeken al lange tijd gaande zijn en de rapporten al in het voorjaar verschenen, heeft de gezaghebber niet al eerder de verantwoordelijke leiding inzage gegeven in de rapporten. Daar noemt hij twee redenen voor: ten eerste was rapport 1 pas onlangs definitief afgerond en ten tijde van het gereedkomen van rapport 2 was er een bestuurswisseling en stakingen. "Niet de juiste tijd." Wilsoe kiest in deze de langzame maar zekere benadering en spreekt zich uit tegen ad-hoc optreden.

GOS-leger niet op tijd weg uit Estland

STOCKHOLM - De terugtrekking van de troepen van de voormalige Sovjet-unie uit Estland kan onmogelijk voor het eind van dit jaar plaatsvinden.

Dat heeft de leider van de delegatie van het Gemenebest van onafhankelijke staten (GOS) bij de Russisch-Estse besprekingen donderdag in Tallinn verklaard. Het GOS-gemenebest beschikt over ongeveer 25.000 militairen in Estland en hebben tot nu toe twaalf divisies de voormalige Sovjetrepubliek verlaten.

Nederland tekent biodiversiteitsverdrag

RIO DE JANEIRO - Staatssecretaris Gabor van landbouw, natuurbeheer en visserij heeft gisteren in Rio de Janeiro namens Nederland het verdrag inzake biologische diversiteit getekend. Doel van dit verdrag is het behoud van de verscheidenheid van levende organismen in het leefgebied waarvan zij deel uitmaken. VS-president Bush is vooralsnog niet van plan om volgende week hetzelfde te doen.

De Braziliaanse president Fernando Collor de Mello tekende het verdrag vrijdag als eerste. Nederland heeft het bewust als tweede getekend, volgens Gabor om een signaal aan andere landen te geven. "Het is een zeer belangwekkend verdrag voor het natuurbehoud. Alle verdragen uit het verleden voor bij voorbeeld het behoud van een bepaalde diersoort of natuurgebied zijn nu bijeengebracht" aldus Gabor.

Een groot voordeel van het verdag vindt Gabor dat het landen de mogelijkheid biedt elkaar op hun beleid aan te spreken. Het verdrag verplicht de landen die het hebben ondertekend, nationale programma's te maken. Nederland voldoet volgens Gabor al aan die verplichting met het natuurbeleidsplan.

Na Brazilië en Nederland is het verdrag vrijdag al getekend door diverse andere landen, waaronder India, België, Australië, Noorwegen, Indonesië en Italië. Vierentwintig andere landen hebben aangekondigd in Rio het verdrag te zullen tekenen. Het verdrag kan officieel pas in werking treden als het is getekend door dertig landen.

De Verenigde Staten volharden vooralsnog in hun weigering het verdrag te tekenen. De Amerikanen vrezen ernstige schade voor hun industrie, in het bijzonder de farmaceutische sector. De grootste verscheidenheid aan dieren en planten is te vinden in de ontwikkelingslanden, bij voorbeeld in de tropische regenwouden. De Amerikaanse industrie is bang voor het gebruiken daarvan (Bij voorbeeld planten voor de vervaardiging van genees- of voedingsmiddelen) grote bedragen aan die landen te moeten gaan betalen.

Volgens welingelichte bron heeft de Amerikaanse industrie de belangrijkste onderhandelaar van de VS in Rio, William Reilly, directeur van het milieu-agentschap, donderdag bewust in verlegenheid gebracht door een boodschap van hem aan Bush te laten uitlekken. In die boodschap suggereerde Reilly onderhandelingen over enkele aanpassingen in het verdrag, opdat de VS alsnog zouden kunnen tekenen. Reilly staat in Rio onder zware druk van andere landen en van onder andere milieu-organisaties. Volgens Clif Curtis van Greenpeace International is Bush' weigering het verdrag te tekenen omdat daardoor miljoenen banen op de tocht zouden komen te staan, slechts ingegeven door de gedachte dat er maar een baan op de tocht staat - die van de president zelf.

Waterschaarste en bewoners nog knelpunten

Citco introduceert enorm project op Santa Barbara

WILLEMSTAD —Santa Barbara at Spanish Waters Resort is de naam van een enorm woon- en vakantieproject dat gisteren president-directeur mr. Chris Smeets van de Curaçao International Trust Company (Citco) presenteerde. 526 Hectare van het 1100hectare grote gebied op het zuidoostelijk deel van het eiland, drie jaar jaren geleden met alles erop en eraan -inclusief de mijnmaatschappij - door de Citco Group Ltd gekocht, wordt met behulp van internationale (landscaping) deskundigen in fasen getransformeerd in een waar paradijs voor welgestelde lokale en buitenlandse bewoners, vakantiegangers en bezoekers.

Voor het project werd geen financiering of garantie van de overheid aangevraagd. Het eilandsbestuur zal wel op een tweetal andere gebieden (watervoorziening en verwijdering van de lege olietanks) de helpende hand moeten bieden. Het bekende betaalstrand Barbara Beach, dat ter waarde van 1 miljoen dollar wordt 'opgeknapt', blijft toegankelijk voor het publiek; de entree wordt wel duurder.

Het totaal-project behelst onder meer de bouw van twee hotels, villa's, twee golfbanen, townhouses, appartementen, marina's, (water-) sportfaciliteiten, winkels en zelfs een jachthavendorpje op Fuik. Na voltooiing zal het project een van de grootste en meest luxueuze van deze regio zijn met onder andere 250 tot 300 woningen, 250 tot 300 resort villa's, 20 luxe woningen op Nieuwpoort en 300 twee- en drieverdiepingen appartementen in de marina village. Verschillende internationale hotelketens hebben al belangstelling getoond voor het 250-300 kamers tellend hotel dat nabij de 'ingang' van Barbara Beach gebouwd word. Namen noemt de Citco nog niet. Bij de ontwikkeling van de woningen zal men zich richten op de Antilliaanse en internationale markt, terwijl ook pensionado's uit Nederland en elders potentiële 'klanten' zijn.

INDUSTRIE

De ontginningsactiviteiten van de mijnmaatschappij bij de Tafelberg worden voortgezet, zij het in een andere opzet om overlast voor de bewoners en bezoekers weg te nemen. Zo komt er een aparte 'industriële weg' voor het zware verkeer en worden deskundigen betrokken bij de aanpak van de 'minder esthische' overlast.

Waterschaarste voor de golfbanen (waarvan een van 27 holes), de lege opslagtanks 'aan de andere kant' van Barbara Beach en bewoners met wie nog een regeling getroffen moet worden zijn in feite de enige, maar niet geringe problemen die nog een oplossing behoeven, zei Smeets. Citco hoopt dat met de regering een akkoord kan worden gesloten over het gebruik van verwerkt afvalwater. Als ècht geen oplossing mogelijk blijkt, dan moet gedacht worden aan eigen waterproduktie "maar we willen eigenlijk geen heibel met de KAE, dus dat is de laatste optie", zei Citco-directielid Louis Bergman. Over de onderhandelingen met de bewoners - van wie bekend is dat enigen naar de advocaat zijn gestapt omdat ze niet weg willen - wilde Smeets weinig kwijt. Hij zei enkel dat hun klachten 'begrijpelijk' zijn. "Ze hebben heel lang in een gepriviligeerde positie verkeerd. Sommigen zijn emotioneel. Ik verzeker allen dat ze niet benadeeld zullen worden," zei een voorzichtige Smeets, die meent dat er "zeker wel een oplossing wordt gevonden voor dit vraagstuk."

Een ander probleem zijn de lege olietanks die visuele vervuiling veroorzaken en moeten verdwijnen voor met de bouw van het grote hotel begonnen wordt. Ook hierover is de initiatiefnemer optimistisch dat met de eigenaar - het eilandgebied Curaçao - een oplossing bereikt wordt.

GELD

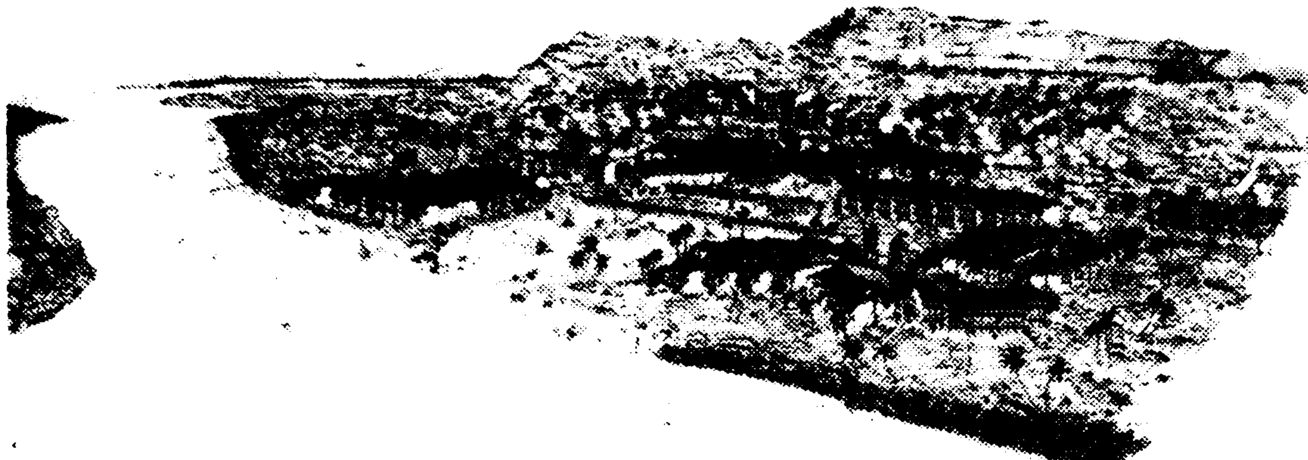
Over de financiering wilde Smeets gisteren evenmin al te veel zeggen. Een ding staat volgens hem vast: financiering wordt geen probleem. Citco betaalt een belangrijk deel van het project zelf en wil ook samenwerken met externe financiers. Volgens Smeets en Bergman is de belangstelling reeds erg groot. Voor de ontwikkeling van het project trok Citco het Amerikaanse adviesbureau Grand Cyprus Development Corporation aan, waarvan Eric Churchward gisteren present was. Dit bedrijf selecteerde op zijn beurt specialisten om in teamverband een algemeen ontwerp voor te bereiden. Het gisteren aan de media gepresenteerde masterplan volgde toen. De infrastrukturele planning is in handen van het Atalantakantoor van het internationale bedrijf EDAW; vertegenwoordiger Tom Lawrance was op de persbijeenkomst in het Zeelandia Center aanwezig. Dat geldt ook voor Ed Jonckheer van Grabowsky & Poort (de lokale ingenieurs), Citco-jurist Harry Kanters en p.r.-man Roy Markes.

FLEXIBEL

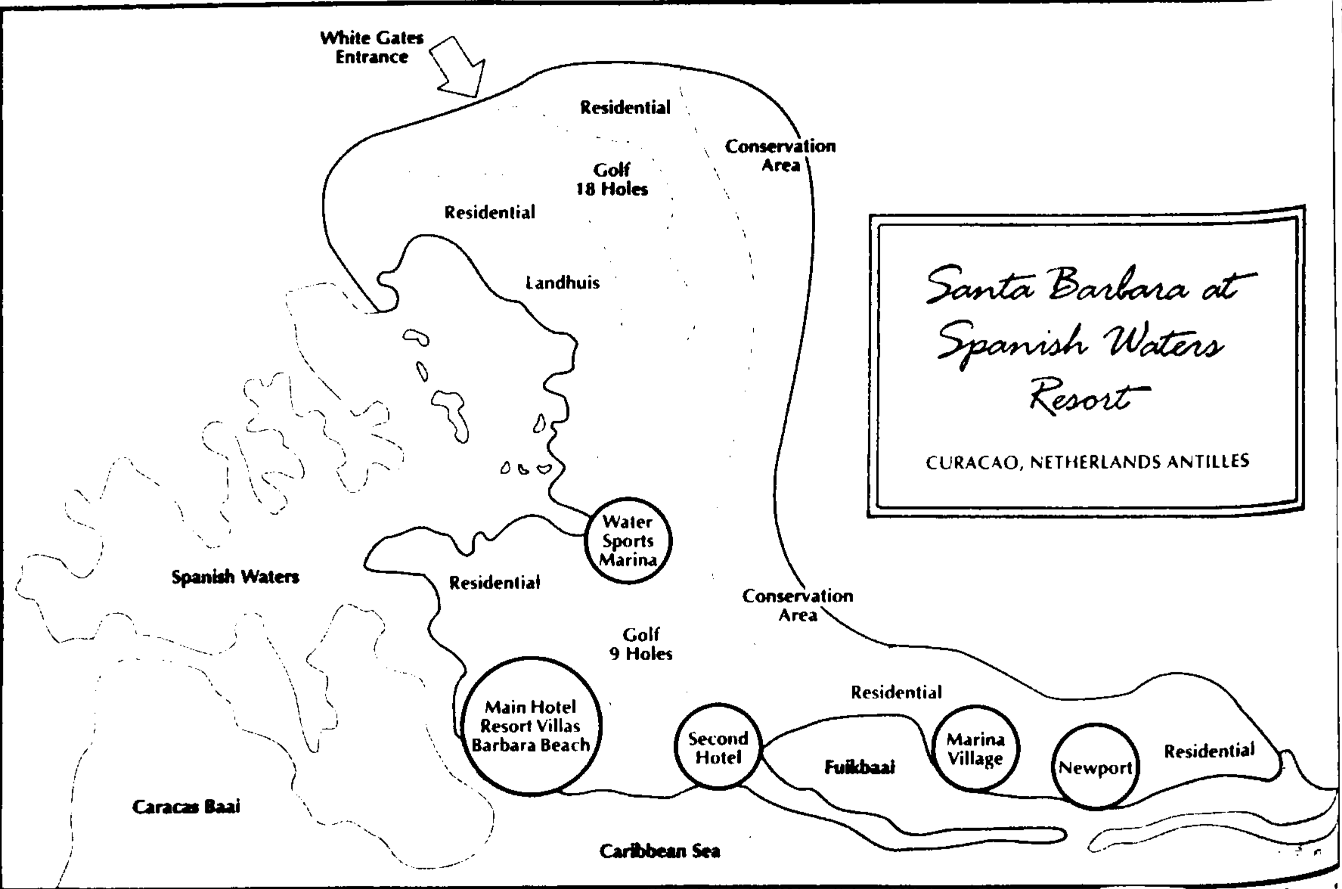
Chris Smeets legde gisteren de nadruk op het 'realistische en flexibele karakter' van dit project waarmee in november aanstaande wordt begonnen - met de aanleg van een nieuwe weg - en dat pas over een jaar of acht helemaal rond zal zijn. "Eigenlijk zal het nooit helemaal voltooid worden," merkte Bergman op zijn beurt op. De eerste fase zal bestaan uit de bouw van woningen en villa's langs de kust van het Spaanse water en de lagune. De Citco heeft met de ontwerpen rekening gehouden met de natuur en het milieu - "veel groen en aandacht voor zeldzame plant- en diersoorten" - en de historische plaats die het Santa Barbara gebied inneemt, aldus Smeets, die meldde dat de voorbereiding, die twee en een half jaar in beslag nam, niet alleen veel tijd maar ook "enige miljoenen dollars" heeft gekost.

De initiatiefnemer wilde niet zeggen hoeveel miljoenen in totaal met het project gemoeid zullen zijn. Niet alleen is dat, gezien de meerfasenstruktuur, erg moeilijk te zeggen. De opzet is dusdanig dat het project op een gegeven moment deels 'self sufficient' wordt: gelden verkregen uit de ontwikkeling c.q. verkoop van bepaalde onderdelen leveren geld op voor andere fasen. "Het worden wel veel, heel veel miljoenen," aldus de topman van Citco tijdens de presentatie, die reeds plaats vond voor overheid en relevante diensten. Architect is Pagliuso International uit Californië en het lokale bureau Broos & Werkhoven.

De marina's worden van internationaal niveau en groot om Curaçao naam en faam als international jachthavencentrum te geven, terwijl de ingang tot het resort (Porta Blanku) ook een algehele transformatie zal ondergaan. Daar zal men terecht kunnen voor informatie en dergelijke. Om dit project te realiseren is Citco een samenwerkingsverband aangegaan met Joseph Makelaars BV in Amsterdam. De onderneming 'L.R.E. Landmark Real Estate NV' zal zich bezig houden met de verkoop van kavels en de luxe woningen.



■...*het belangrijkste hotel van het project wordt een groot en vooral luxe hotel met 250 tot 300 kamers en restaurants, lounges en bars, conferectie-faciliteiten en een casino. Dat hotel komt relatief dicht bij de 'ingang' van Santa Barbara strand. Op de achtergrond de Tafelberg...*



■...*een plattegrond waarop de 'indeling' van het Santa Barbara-project duidelijk te zien is. Het huidige Santa Barbara zal, op de natuur na, niet meer herkenbaar zijn. Het gebied dat ontwikkeld zal worden is 526 hectare. Het hele landgoed is circa 1100 hectare...*

Antillendag in Zwolle

ZWOLLE/WILLEMSTAD/ORANJESTAD — Het Provinciaal Overijssels Museum organiseert vandaag, zaterdag, een Antilliaanse en Arubaanse dag in de tuin van het museum. De organisatie gebeurt in samenwerking met de Antilliaans-Arubaanse vereniging Bon Bini in Zwolle. De Zwolse vereniging viert in september haar negende verjaardag. De Zwolse bevolking kan kennis maken met diverse aspecten van het leven op de Caribische eilanden. Zo wordt er aandacht besteed aan typische cultuurdansen van de Antillen en is er een komische toneelvoorstelling. Bij de informatiekraam ligt allerlei foldermateriaal over de Antillen en Aruba. Vanzelfsprekend speelt ook de Antilliaans-Arubaanse keuken een niet onbelangrijke rol. Er zijn diverse gerechten van de eilanden beschikbaar.

Volgens Aranka Meijerink-Wijbeek van het Provinciaal Overijssels Museum is de Antilliaans-Arubaanse dag er één in een reeks festiviteiten die op Koninginnedag van start ging. "Elke zaterdag houden we hier in de tuin open huis voor bepaalde groepen geïnteresseerden. Een één maal jaarlijks betrekken we daar ook een groep uit een bepaald land bij. Zo hebben we ook Surinaamse en Chileense middagen gehad. Het ligt hier ideaal voor zo'n festijn. Het museum ligt midden in de stad".

De vereniging Bon Bini kent ze als een 'zeer actieve, vrij grote club', die zich in de Zwolse gemeenschap op diverse terreinen manifesteert. "Nooit problemen hier met Antillianen of Arubanen. Het zijn meer de Turkse en Marokkaanse groepen die hier weer voor problemen zorgen". Mevrouw Meijerink verwacht gezien de gunstige weersverwachting vijfhonderd tot duizend bezoekers. "Vooral met mooi zomerweer maken ze er een hele dag van. Er is hier van alles te verkrijgen".

Opening van Sun Set Beach Club

WILLEMSTAD — Roxanne Plantijn krijgt het beheer over de nieuwe strandclub van Las Palmas Hotel. Woensdag 10 juni wordt de Las Palmas Sun Set Beach Club feestelijk geopend. Vanaf 20.00 uur wordt het publiek onthaald op muziek van La Perfecta en d.j. Koko. Bezoekers krijgen een glas champagne van het huis. De Club belooft een grill, keuken en bar en drie dansvloeren. Er is ook sprake van de mogelijkheid van lidmaatschap.

Kunstmarkt gaat zondag niet door

WILLEMSTAD — De eerder aangekondigde kunstmarkt van de kunstacademie gaat zondag 7 juni niet door. Op die dag omstreeks 10.30 uur begint wel de expositie van schilderwerken van twee cursisten van de academie. Het adres is Roodeweg 7a. De tentoonstelling duurt tot vrijdag 19 juni en is dagelijks te bezichtigen van 08.00 tot 12.00 uur. Op dinsdag tot en met donderdag is er ook vrij toegang van 19.00 tot 22.00 uur.

Staatkundige verhoudingen blijven heel groot knelpunt

DEN HAAG/WILLEMSTAD — Een groot deel van het Nederlandse parlement en minister mr. Ernst Hirsch Ballin van koninkrijkszaken zullen de komende tijd een scherp meningsverschil moeten oplossen over de toekomstige verhoudingen met de Nederlandse Antillen. Bij de afsluiting van een week interparlementair overleg tussen de Arubaanse, Antilliaanse en Nederlandse delegaties bleek nog eens zonneklaar, dat zowel de regeringscoalitie (CDA-PvdA) als de grootste oppositiepartij, de VVD, niet zonder meer willen meewerken aan een wijziging van het Statuut van het koninkrijk dat Aruba binnen het koninkrijk laat voortbestaan zonder dat het eiland — zoals op de RTC in 1983 afgesproken — op 1 januari 1996 onafhankelijk wordt.

De meerderheid van het Nederlandse parlement wil dat er eerst een deugdelijke regeling komt om de vijf eilanden van de Nederlandse Antillen bijeen te houden. Bijna de voltallige Tweede Kamer (125 van de 150 leden) en een meerderheid van de Eerste Kamer vrezen dat de Nederlandse Antillen uit elkaar zullen vallen als Curaçao het voorbeeld van Aruba wil volgen en een aparte positie binnen het koninkrijk opeist.

De Tweede Kamer beschouwt die wens van Curaçao als niet onrechtvaardigd, wanneer Aruba de onafhankelijkheid wordt 'kwijtgescholden'. "Wat je Aruba toestaat, kun je Curaçao niet weigeren", verwoordden enkele Kamerleden deze week opnieuw hun opvatting.

Volgens de voorzitter van het contactplan, mr. J.C. Wiebenga (VVD), zal inwilliging van de wens van Curaçao er uiteindelijk toeleiden dat de kleinere eilanden aan hun lot worden overgelaten. "Minister Hirsch Ballin zal bij de behandeling van zijn voorstel tot wijziging van het Statuut de Kamer heel wat uit te leggen hebben", liet hij weten.

Conflictstof blijft ook nog de verdeling van de bijdragen ingevolge het Solidariteitsfonds en het begrip 'zelfbeschikking'.

Maandag vertrekken de Antilliaanse en Arubaanse delegaties naar Brussel en Straatsburg om zich te laten inlichten over de gevolgen voor de eilanden van de Europese integratie. De Arubaanse delegatie zal na terugkeer volgende week nog uitgebreide contacten hebben met Arubaanse welzijnsstichtingen in Nederland. Een eerdere ontmoeting vorige week vrijdag met Arubaanse studenten in Utrecht was door de slechte opkomst van de Arubaanse bursalen geen succes.

De Antilliaanse afvaardiging praat komende week met Hanja Maij-Weggen, minister van verkeer en waterstaat, over de problemen rond het rijbewijstoerisme op Saba en Sint Eustatius. Donderdag bezoekt de Antilliaanse delegatie de Bijlmermeer en de Bijlmerbajes om zich op de hoogte te stellen van de problemen rond de Antilliaanse jongeren.

WILLEMSTAD — Op Noord Roosendaal is vrijdagmiddag een man aangehouden op verdenking van diefstal van twee radiatoren. De rechtmatige eigenaar droeg de verdachte zelf over aan de politie.

SI fulmineert tegen directie Prospero Baiz

WILLEMSTAD — Tijdens het radioprogramma van de SI is Shon Garcia fel tekeer gegaan tegen de beweringen van de directeur van Prospero Baiz als zou een slechte ontslagwet het bedrijf naar de knoppen hebben geholpen. Daardoor is een bedrijf verplicht om slecht functionerende werknemers in dienst te houden, aldus directeur Eberhart.

Garcia noemt deze beschuldiging een 'belediging van de werknemers', die volgens hem jarenlang tegen een miserabel salaris hebben gewerkt. Het bedrijf dient zich te schamen. "Slecht beleid is de oorzaak van de huidige problemen", aldus de woordvoerder van de SI.

Hij verzoekt minister Frank Rozendal van arbeid en sociale zaken om 'met de meeste spoed' ervoor te zorgen dat de werknemers in elk geval hun salaris en andere vergoedingen betaald krijgen. "De werknemers mogen geen slachtoffer van een slecht beleid worden".

Rapport milieurecht Nederlandse Antillen

Hiaten in milieuwetgeving kunnen door privaatrecht opgevuld worden

WILLEMSTAD — De rechters kunnen hun borst wel natmaken. Het rapport 'Milieurecht in de Nederlandse Antillen' geeft burgers, milieu-organisaties en advocaten handvaten om een gang naar de rechter mogelijk te maken.

Lector staats- en bestuursrecht aan de UNA mr. Arjen van Rijn heeft in het rapport een inventarisatie gemaakt van het geldende milieurecht voor de Nederlandse Antillen. Hij geeft onder meer mogelijkheden aan om civielrechtelijke stappen te ondernemen, wanneer men zich in het woongenot gestoord voelt. Tijdens de presentatie noemde hij in dit verband met name de luchtverontreiniging die de Isla veroorzaakt.

Het rapport werd gisteren - op wereldmilieudag - aan de gouverneur aangeboden. Daarna volgde een algemene presentatie in de aula van de UNA. Van Rijn is van mening dat het rapport een 'pessimistisch beeld' schetst, maar ziet binnen het privaatrecht wel mogelijkheden om als burger iets aan te spannen. Ook milieu-organisaties maken een goede kans, zo meent Van Rijn.

Dat de Isla privaatrechtelijk aangepakt kan worden is vooral van belang, omdat uit het rapport blijkt dat de raffinaderij en de mijnmaatschappij niet onder het regime van de hinderverordening uit 1953 vallen. Deze verordening bevat een algemeen verbod om zonder vergunning inrichtingen op te richten die gevaar, schade of hinder kunnen veroorzaken.

GEEN VERGUNNING

Dat klinkt mooi, maar de praktijk leert dat slechts tien procent van de vergunningsplichtige bedrijven over een dergelijke vergunning beschikt. Ook een groot bedrijf als de KAE, dat op ruime schaal schadelijke stoffen de lucht in blaast, beschikt niet over een vergunning. Dat zal in de toekomst niet beter worden. In de ontwerp-hinderverordening 1990, die tot op heden niet aan de eilandsraad is aangeboden, staan geen voorschriften ten aanzien van luchtvervuiling door de KAE. Voorschriften voor deze fabriek zou - gezien de vrijstelling voor de raffinaderij -ongelijke behandeling betekenen, zo redeneerden de opstellers van de verordening.

Wetten ter voorkoming van bodemverontreiniging bestaan er op de Antillen eigenlijk niet. In politieverordeningen zijn enkele bepalingen opgenomen, maar deze bieden geen deugdelijk instrumentarium ter waarborging van de kwaliteit van de bodem. Bovendien zijn volgens Van Rijn de sancties te laag om potentiële vervuilers af te schrikken.

Met wetten ten aanzien van luchtvervuiling is het al niet beter gesteld. Alleen de verplichtingen uit het (internationale) Ozon Verdrag spelen hier een rol.

Internationale verdragen zijn ook belangrijk bij de bestrijding van de verontreiniging van het zeewater. De zorg voor het marien milieu heeft immers een sterk grensoverschrijdend karakter. Het in 1973 in Londen afgesloten Marpol Verdrag verbiedt verontreiniging van de zee (en dus ook van onze haven, die in rechtstreekse verbinding met de zee staat) door olie, allerhande chemische stoffen, vuilnis enzovoorts.

Het Marpol Verdrag dient echter nog geïmplementeerd te worden in de Antilliaanse wetgeving. Een conceptontwerp ligt sinds een maand of twee bij de Raad van Advies.

AFVALSTOFFEN

Van Rijn constateert dat de regeling van het afvalstoffenvraagstuk eveneens gebrekkig is. Afval'produceerders' kunnen zelfs niet worden verplicht van een officiële landfill gebruik te maken.

Het landschaps- en natuurbehoud is wat grillig geregeld. Bonaire en Saba beschermen hun marien milieu het best. Op Curaçao bestaat een minimale regeling, die zich beperkt tot koraalbescherming en een speervisverbod, dat in de praktijk echter nauwelijks nageleefd wordt.

Het Onderwater Park Curaçao ontbeert een wettelijke grondslag en nergens op de Antillen bestaan wettelijk beschermde natuurreservaten.

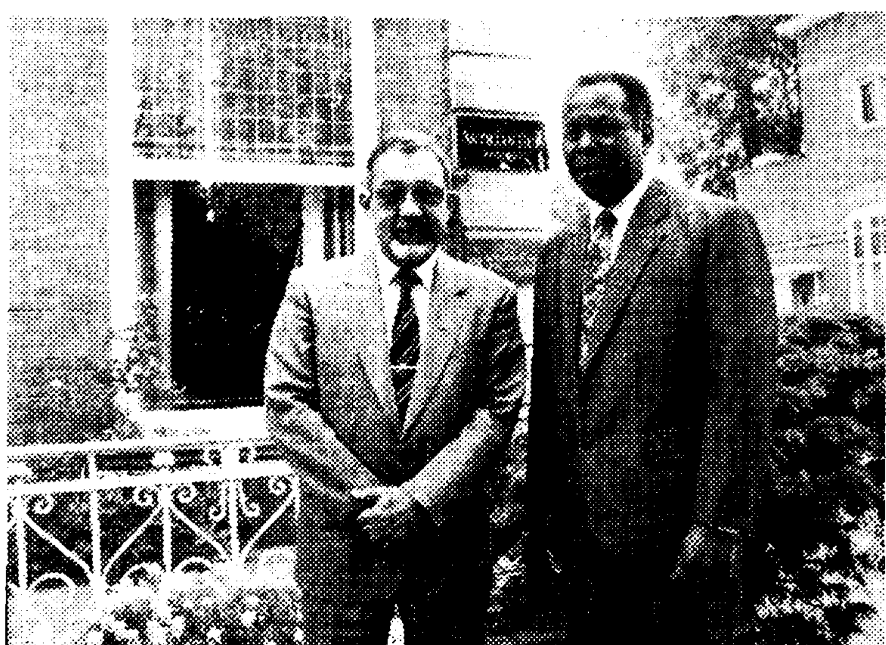
Ook de ruimtelijke ordening maakt deel uit van het milieubeheer. Zij richt zich op de ruimtelijke inpasbaarheid van het menselijk handelen.

De ruimtelijke ordening dient ingevuld te worden door de eilanden. Curaçao is hierin het verst. Het werkt nu nog met een uit 1982 daterende Eilandsverordening ruimtelijke ontwikkelingsplanning.

Het voorontwerp Eilandelijk Ontwikkelingsplan (EOP), dat in september 1991 door het Bestuurscollege werd goedgekeurd, gaat voor wat betreft het milieu veel verder. Er wordt uitdrukkelijk gesteld dat een schonere raffinaderij uitgangspunt voor verdere ontwikkeling vormt. Vestiging van nieuwe grote luchtverontreinigende bedrijven is niet wenselijk op Curaçao. Tevens wordt waarde gehecht aan het behoud en herstel van waardevolle natuurgebieden. Van Rijn verwacht echter dat het EOP niet voor 1994 in werking zal treden.

Van Rijn denkt dat veel bedrijven bang zijn dat zij in hun plannen gedwarsboomd worden door milieuwetgeving of het EOP. "Het tegendeel is echter waar", zo stelt hij. "Het Curasol-project of het Sonesta-hotel hebben er alleen maar baat bij, wanneer zij niet in de stank van de Isla zitten. Je kunt met het milieu geld verdienen. Dat moet gewoon nog doordringen. Het milieu is geen bedreiging voor de economie of het toerisme. Het moet juist ingebouwd worden in de economie en het toerisme", aldus de opsteller van het rapport, die het milieu kennelijk een warm hart toedraagt.

WILLEMSTAD — Door een vervelende fout bij de opmaak van de krant zijn bij het bericht over een opgerichte modelbouwersclub de telefoonnummers weggelaten. Enthousiaste hobbyisten kunnen contact opnemen met E.Waas (682182), G.Davelaar (690231) of C. Bronswinkel (648469). Het is de bedoeling dit jaar een tentoonstelling te houden.



■ WILLEMSTAD / DEN HAAG — Momenteel wordt op Curaçao de laatste hand gelegd aan de bouw van een nieuw kantoorgebouw van Curoil n.v. De opening is, zoals de Amigoe deze week berichtte, eind september gepland. Voor het voeren van besprekingen was directeur Marcel Nicolina in Nederland.

Hij bezocht tijdens zijn verblijf de gevolmachtigde minister van de Nederlandse Antillen Edsel Jesurun. Bij die gelegenheid ontvouwde Nicolina de plannen omtrent de feestelijke opening van het nieuwe kantoorgebouw.

In de tuin van het Antillenhuis maakte fotograaf Nico van der Ven een foto van de minister (links) en Marcel Nicolina (rechts).

Steekpartij en brandstichting

WILLEMSTAD — Een 26-jarige man is vrijdagnacht met snij- en steekwonden per ambulance afgevoerd van de Welatinaweg. Hij had geprobeerd het huis van een achttien-jarige jongen in brand te steken. Na het blussen van de brand kreeg de politie te horen dat de jongen een mes had getrokken en had toegestoken omdat de man geen bier voor hem had willen kopen. Het slachtoffer had snijwonden aan hoofd en armen en was gestoken in rug en schouder. De jongen bleef voor de politie onvindbaar.

Fiat voor wijziging CHATA-reglementen

WILLEMSTAD —Leden van de Curaçao Hotel and Tourism Assocation (Chata) zijn akkoord gegaan met de wijziging van de statuten en andere reglementen van deze organisatie. Dat gebeurde tijdens een buitengewone ledenvergadering op 3 juni. De leden maakten voorts kenbaar dat Chata een afgevaardigde verdient in het bestuur van de Curaçao Tourism Developement Foundation.

De nieuwe Chata-regels passen in het kader van de wijziging van de organisatorische opzet, zo blijkt uit een persbericht. De statutenwijziging werd unaniem goedgekeurd tijdens de vergadering, waar verschillende nieuwe leden en potentiële leden aanwezig waren. Fiat kregen verder het financieel verslag van 1991 en het operationele budget van dit jaar. Hierdoor kan een marketing coördinator worden aangewezen. Tijdens de ledenvergadering werd de hoop uitgesproken dat spoedig het 'tourism promotion fund' een feit zal zijn. De Chata is van deze gelden afhankelijk voor de financiering van haar activiteiten-programma.

Directeur Siegfried Loeper van de Curaçao Tourism Development Bureau was te gast op de vergadering. Hij wees op het belang van een goed georganiseerde privé sector en zei erg tevreden te zijn over de samenwerking tussen zijn bureau en de Chata. Het besluit akkoord te gaan met uitstel van hotelbelasting-verhoging is volgens Loeper een goede geweest. Hij bleek over het algemeen optimistisch gestemd over de toekomstperspectieven van het Curaçaose toerisme.

De Chata-leden bespraken tenslotte het belang van grotere bereikbaarheid van Curaçao en zijn daarom erg blij met de komst van de Key Air charters. Ook het onlangs begonnen trainingsprogramma is een stap in de goede richting menen Chata-leden. Men zal nu gaan pleiten voor een plaats in het bestuur van de CTDF ter vertegenwoordiging van de toerisme-sector.

Play back show voor jongeren

WILLEMSTAD — Deze week begint de inschrijving voor de 'play back show' voor kinderen, die in de maand augustus in het Wilhelminapark plaatsvindt.

De grote finale is op 16 augustus, de voorronden worden op de twee voorafgaande zaterdagen (2 en 9 augustus) gehouden.

Geïnteresseerden in de leeftijd van zeven tot achttien jaar kunnen zich van 8 tot 29 juni bij radio Z86 inschrijven. De inschrijving is gratis.

De voorronden en de finale worden telkens tussen 17:00 en 22:00 uur gehouden.

Robin en de reuze robot



■WILLEMSTAD — In het kader van de leesbevordering bij het kind werd onlangs het nieuwste kinderboek van Diana Lebacs getiteld "Robin en de reuze robot" aangeboden aan de gedeputeerde van Onderwijs en Cultuur, mw. Lelia Pieternella-Pieters Kwiers. Het boek is opgenomen in de serie 'Makkelijk Lezen' — een uitgave van La riviere & Voorhoeve — en is bestemd voor kinderen van tien jaar en ouder.

Doel van genoemde serie is om kinderen die onderweg zijn om leesproblemen onder de knie te krijgen, leesstof aan te bieden die rekening houdt met het bepaalde niveau van technisch lezen en toch op plezierige wijze aansluit bij hun leeftijd en belevingswereld. Robin en de reuze robot werd in Centro Pro Arte opgevoerd als toneelstuk door leerlingen van de Römerschool ter gelegenheid van haar tienjarig bestaan in 1985. Diana Lebacs bood daarom ook een exemplaar van haar boek aan het hoofd van de Römerschool, Pengel, als aandenken.

Op de foto vlnr de heer Pengel, gedeputeerde Peternella, schrijfster Diana Lebacs en illustrator Wop Sytsma die met zijn tekeningen het boek een eigen Antilliaanse sfeer heeft weten te geven.

VBC: les uit rapporten

"Fraude loont niet"

WILLEMSTAD — De berichten over de administratieve chaos bij de Dienst Sociale Zaken worden dezer dagen druk becommentarieerd. Zowel de Kamer van Koophandel als de VBC juichen de diepgaande onderzoeken toe. Ook de partijen MAN en DP zijn van mening dat 'een halt moet worden toegeroepen aan incorrecte zaken'.

De Democratische Partij, waarvan gedeputeerde Raymond Bentoera deel uitmaakt, zegt tijdens haar radiouitzending bij monde van Frank Gressman dat de rapporten en de daaruit vloeiende reorganisatie de eerste stap op weg zijn naar 'een overheidsapparaat dat uit de sfeer van de politieke subjectiviteit wordt getrokken'. Een nieuwe structuur zal moeten borg staan voor minder overheidsbemoeienis en dus een grotere neutraliteit.

Gressman vindt dat er zonder aanziens des persoons volgens de wet gehandeld dient te worden. Als er strafbare feiten zijn gepleegd dan moet actie worden ondernomen. "Dat geldt zowel voor de lagere als de hogere ambtenaar als de verantwoordelijke gedeputeerde." Politieke kleur mag hierbij geen rol spelen.

De DP-er vraagt zich bovendien af of de partij FOL/SI, die de gedeputeerde van sociale zaken N. Monte indertijd, leverde geen eieren voor haar geld heeft gekozen door 'op tijd van het regeringstoneel te verdwijnen'. "Deze meneren hebben een ruïne achtergelaten, aldus de DP.

BEHOORLIJK

De MAN legt in haar commentaar het accent op het belang van de dienst voor het volk. Mayra Coffie meent dat het hoog tijd wordt dat die mensen die het nodig hebben ook daadwerkelijk een behoorlijke sociale bijstand krijgen. Zij neemt het op voor de werknemers van de dienst, die onder beroerde omstandigheden moeten werken. Haar devies is een verantwoordelijk beleid in de zorgsector, dat rekening houdt met de noden van de bevolking.

Ook de Kamer van Koophandel accentueert de belangen van de minvermogenden en vindt dat als eenmaal de bezem door de dienst is gehaald, overwogen moet worden om de onderstanduitkering te verhogen. De Kamer pleit bovendien voor periodieke doorlichting van overheidsdiensten. Vooral bij diensten waar veel geld omgaat moet de vinger aan de pols worden gehouden om geldverspilling te voorkomen.

Een goed controleapparaat is ook waar de Vereniging Bedrijfsleven Curaçao op hamert. Zij meent dat een instantie als de Algemene Rekenkamer en de Lands-en Eilandsaccountantsdienst goed bemant dienen te worden om de greep op de financiën, die binnen de diensten omgaan, te verstevigen. De SVB en het departement van Financiën kunnen volgens de VBC eveneens een grondige doorlichting gebruiken. Als positief neveneffect van de DSZ-rapportage wijst zij op 'de signaalfunctie dat frauduleuze praktijken niet lonen'.

WILLEMSTAD — Twee jongens van 19 en 17 jaar zijn aangehouden nadat zij groenten hadden gestolen op een terrein te Juan Hato. We hadden honger zeiden ze tegen de politie die hen betrapte.

De industriële produktie van CHINA is in de eerste vier maanden van dit jaar toegenomen met 18,3 procent ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder. Die groei is veel sneller dan de Chinese regering voor dit jaar had gepland. Een woordvoerder zei dat de cijfers nog niet zijn gepubliceerd waren.

Nieuwe directie Aruba Bank



ORANJESTAD — Tijdens een bijzonder druk bezochte receptie in het American hotel kwamen velen kennis maken met de nieuwe directie van Aruba's oudste en grootste bankinstelling: de Aruba Bank. Op de foto vlnr: de om gezondheidsredenen aftredende generaal manager Boy Eman, Ludwina Eman, voorzitter raad van bestuur Fedy Eman, de nieuwe algemene directeur Cees Blankenstijn en echtgenote en John Vrieswijk lid van de Raad van bestuur. Onder de vele gasten bevonden zich gouverneur en mevrouw Koolman-Croes.

Milieu-expositie

ORANJESTAD — De milieu dienst houdt in samenwerking met de Nationale Bibliotheek San Nicolas een expositie over milieuvervuiling. Deze expositie over vervuiling van zee, lucht en land zal twee weken lang geopend zijn. Er zijn foto's te zien van milieu-problemen waarvoor Aruba zich geplaatst ziet en films over de olievervuiling door Esso Valdez, de onderwaterwereld van Aruba, en de milieuproblemen in Canada, Verenigde Staten, Nederland. De milieu dienst stelt in een communiqué dat zij niet de verwachte medewerking krijgt van de minister van publieke werken en volksgezondheid en de direkteur van volksgezondheid. Toch zal de direkteur van de dienst blijven aandringen op een betere kwaliteit van water, lucht en land die noodzakelijk zijn voor Aruba en haar toerisme.

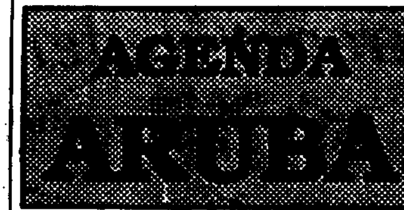
Tafeltennis-zege

ORANJESTAD — Een 23-man sterke delegatie van Aruba Table Tennis Association (ATTA) nam in het afgelopen weekeinde deel aan een dames- en herentoernooi in Maracaibo te Venezuela. De andere deelnemers waren Venezolaanse teams uit Lara, Merida en Zulia.

Uit een communiqué van de ATTA blijkt, dat de herenteams een uitstekende prestatie leverden. In de categorie pre-infantil behaalde het team bestaande uit Randall Leong, Robert Croes en Edward Figaroa, de eerste plaats. Het team van Medwin Croes/Sandy Ras werd kampioen in de categorie infantil. Bovendien werd Sandy Ras individueel- en Medwin Croes subkampioen. De derde titel voor Aruba was in de categorie junioren en werd behaald door het team van Mario Lobo/Remy de Lange/Arturo Helder/Ricky Ras. Hierna volgde de vierde kampioenstitel in de senioren categorie, door het team van Mario Croes, Franklin Lopez en Wing Chow Leong. Over het damesteam worden in het communiqué geen bijzonderheden vermeld.

Wijziging van AHATA-bestuur

ORANJESTAD — In het bestuur van AHATA is weer een wijziging gekomen. Ineke Lampe, die vorige week een vacature in het bestuur vervulde, heeft al ontslag ingediend in verband met drukke werkzaamheden bij American Airlines, waar zij de general manager is. In haar plaats komt nu in het bestuur Gladys Croes, van Gasparito restaurant.



KANTOORUREN AMIGOE
open van 08.30-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON
24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-0379.

TELEFAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
100.

ALARMCENTRALE
115.

****

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

****

BIOSCOPEN
zaterdag
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur Bugsy (drama; 18 jr.).
PRINCIPAL: 20.30 uur Repossessed (horror; 18 jr.).
zondag
DRIVE-IN: 21.00 uur Bugsy (drama; 18 jr.).
PRINCIPAL: 20.30 uur Repossessed (horror; 18 jr.).

****

WACHTREGELING DOKTOREN
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter T.H.K. Lin, Noord 68. Tel.: 21682/22694.
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter E. Westra via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

****

BOTICA'S
(nachtdienst)
Palmo brug: Santa Maria, Santa Cruz 52-D. Tel.: 35585.
Partiba di brug: San Lucas, B. v/d Veen Zeppenveldstraat (San Nicolas), tel.: 45119.

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale 115 te bellen.

CENTRO MEDICO CARABOBO
(Engelandstraat 7, tel.: 21777)
De wacht heeft dra L.G. Boks-Martinez, tel.: 24686.

****

WIT GELE KRUIS ARUBA ZUIGELINGENBUREAU
(Koningstraat 22, tel.: 24444)
Dagelijks geopend van 07.30-12.00/13.30-17.00 uur; maandag te Paradera (tel.: 26543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45908)/Noord (23480) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 38288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (26006), Oranjestad (23186), Savaneta (47080) en Brasil (48301) van 08.00-11.00 uur.

****

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquin... (juist achter de pastorie van Oranjestad...)

****

NARCOTICS ANONYMOUS ...PLINE
Tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE
Vragen? Bel dan 23040... tussen 07.30-12.00/13.00-16.30...

****

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Geopend op dinsdag, woensdag en donderdag van 14.00-18.00 uur voor ...tingen omtrent preventie alcohol/drugsgebruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
P.O. Box 1029, tel.: 27806/48124.

****

DIERENARTSEN
P. Barendsen en T.J.M. Wools, tel.: 21... Voor spoedgevallen buiten kantoor... tel.: 115.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 15.00 Tennis French Open (women's final); 18.00 Movie; 21... Special: 'How to Prevent Heart Attack'; 21.45 Movie; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 15.00 Tennis (Men's final); 18.00 Showtime; 19.00 NBA Basketball (live); 22.00 Movie; 24.00 Sluiting.

****

DIVERSEN
STAR PROMOTION: 22.30 uur ... Miss Fotogenica/Miss Popular van ... Aruba 1992 - Tanki Leendert Apart...

****

ZONDAG
DIVERSEN
SOFTBAL (Aruba Softball Bond): ... 14.30 uur voortzetting wedstrijden ... Caribe- en Duracell-veld.

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op ... werkdag van 10.00-12.00 uur en ... van 17.00-12.00 uur in de prot... kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: ope... tijden maandag t/m vrijdag van 09.00-1... 16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00... uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HU... LIJKSMOEILIJKHEDEN (Layet Bu... Wilhelminastraat 19): iedere werkdag ... 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook m... afspraak te maken via tel.: 23... 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEEST... GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA' ... maandag en donderdag van 09.00-1... uur gelegenheid om produkten te ko... het oude gebouw van Bibito Pin, t/o ... tantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur...
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 0... 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur...
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 0... 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: ... 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: ... en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur...
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 1...
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: ... 08.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: ... uur.
...

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds ... Deel (crèche en zondagsschool) ...
SEROE COLORADO: 08.30 uur ... den Doel.

'In de hemel én op Aruba is alles mogelijk'

Oduber haalt uit naar 'dumptarief' Air Aruba

ORANJESTAD — Minister president Nelson Oduber heeft fel gereageerd op de Air Aruba-actie waarbij retourtickets van 525 florin naar Nederland worden aangeboden. Hij noemt de politiek van de Arubaanse luchtvaartmaatschappij onverantwoordelijk. "Deze vorm van barbaarse economie is alleen mogelijk op een Fantasy Island", aldus de bewindsman. De overheid staat met 8.5 miljoen garant voor Air Aruba. Oduber: "Als de vliegmaatschappij de garanties vandaag nog terug wil geven, zou de regering daar heel blij mee zijn".

In eerste instantie bood Air Aruba ter introductie een retourvlucht voor 999 florin naar Amsterdam, met vastgestelde data voor vertrek en terugkeer. Dit geldt voor drie vluchten. Daarna kocht Maduro Travel zestig stoelen met 599 florin, waarna andere reisagenten met een aanbod van 525 florin kwamen. De belangstelling van het publiek voor het onverwachte buitenkansje is enorm. Alle vliegtuigen zijn inmiddels volgeboekt.

Tijdens de wekelijkse persconferentie wees premier Oduber erop, dat de overheid toestemming gaf om de garanties van Air Aruba te verlengen. "Dat geeft ons nu het recht onze stem te laten horen. Zo willen wij een commissaris voor Air Aruba benoemen". Toen Oduber de prijs van het retourtje voor 999 florin hoorde, kon hij dat bijna niet geloven: "22 jaar geleden bestond de mogelijkheid met een chartervlucht naar Nederland te vliegen voor achthonderd florin, maar dat bedrag moest wél een half jaar van te voren worden betaald. De KLM zegt dat een prijs van 1500 tot 1800 gulden tegenwoordig niet meer winstgevend is. Dan vraag ik me af hoe het zit met de huidige tarieven van Air Aruba. Ik ben ervan overtuigd dat wij met een tarief van 599 florin veel risico lopen. De kosten zoals landingsrecht, brandstof en salarissen kunnen eenvoudigweg niet worden betaald".

"In de hemel en op Aruba is alles mogelijk", verzuchtte Oduber, daaraan toevoegende dat de aandeelhouders nu toch echt stappen moeten ondernemen.

Minister Nicolaas voegde daaraan toe dat van Antilliaanse zijde protest is aangetekend tegen deze abnormaal lage prijs, waarbij zelfs gesproken werd van 'een dumptarief'. Nicolaas: "Als dit zo door blijft gaan zal ook Nederland tegen deze gang van zaken protesteren".

De Arubaanse regering hield zich gedurende lange tijd vast aan het standpunt dat zij niets te maken had met het Air Aruba beleid. Nu dat wel het geval is, kan volgens Oduber niet meer worden gezwegen. Ten aanzien van het reisagentschap dat een dergelijke lage prijs wist te bedingen, stelt de premier dat hij waardering heeft voor de wijze waarop dit agentschap de kans aanpakt. Dat heeft hij echter niet voor het beleid van Air Aruba. "Het is een goede zaak dat een maatschappij haar vluchten wil promoveren maar niet voor een abnormaal laag bedrag van 599 florin. Dat kan eenvoudigweg niet worden gevraagd voor een vlucht van bijna twintig uur. De passagiers zullen gretig gebruik maken van dit buitenkansje. Misschien gaan de aandeelhouders ook akkoord met deze aanbieding en maken zij zich geen zorgen. De overheid doet dat wel".

Miss Teen Aruba

ORANJESTAD — Zaterdag 13 juni is de laatste dag om kandidaten in te schrijven voor de verkiezing van Miss Teen Aruba 1992/1993. De verkiezing wordt dit jaar gehouden op 29 november in de Tropicana showroom van Royal Cabana Casino. De kandidaten moeten tussen de veertien en achttien jaar oud zijn en een MAVO- of hogere schoolopleiding hebben. Inschrijfformulieren zijn verkrijgbaar bij First Class Design, aan de Caya Betico Croes, bij de kandidaten van de verkiezing van vorig jaar of bij Geraldine Erasmus, telefoon 36855 of 22913.

Afschrijving van achterstallige belastingposten

ORANJESTAD — Op verzoek van de ontvanger heeft de regering besloten alle achterstallige belastingposten tot het jaar 1981 af te schrijven. Het gaat om 36.000 belastingposten, die volgens minister van financiën, ing.Roland Laclé, een bedrag van 3.5 miljoen vertegenwoordigen.

Verschillende van deze achterstallige (niet)betalers hadden van de ontvanger 'In Naam der Koningin' aanmaningen gekregen, maar trokken zich daar weinig tot niets van aan. De ontvanger besloot uiteindelijk de regering te verzoeken deze achterstand te elimineren. Momenteel wordt nagegaan welke achterstallige belastingposten betrekking hebbende op de periode 1981-1983 eveneens geëlimineerd kunnen worden. Naar de minister verwacht zal het in september dit jaar zover zijn dat ook achterstallige posten tot de intrede van de Status Aparte (1986) geëlimineerd zullen zijn.

Hulde aan brandweer



ORANJESTAD — Minister van justitie, mr. Hendrik Croes, en de directeur van de Centrale Brandweerdienst, ing. Juan Lopez, brachten hulde aan de brandweerlieden die afgelopen dinsdag ingezet werden bij de ontsnapping van gas uit een van de trucks van Aruba Gas Supply. "Met veel moed en hun leven aan groot gevaar blootstellend hebben deze brandweerlieden gehandeld ter voorkoming van een ramp met consequenties buiten alle verbeelding", aldus de brandweerleiding tijdens de huldiging. Er waren ook wensen voor een spoedig herstel van brandweerman David Fuentes die tijdens de werkzaamheden brandwonden aan zijn arm opliep.

Wit Gele Kruis

ORANJESTAD — Om gezondheidsredenen gaat de voorzitter van de Stichting het Wit Gele Kruis, Hypolito Tromp, voor drie maanden naar Colombia. Gedurende zijn afwezigheid heeft het bestuur Janice Ho-Kang-You-Arends als waarnemend voorzitster aangewezen.

ILO-conferentie

ORANJESTAD — Een Arubaanse delegatie is naar Genève vertrokken om de jaarlijkse conferentie van de International Labour Organization (ILO) bij te wonen. De delegatie bestaat uit de vertegenwoordigers Karel de Cuba, Placido van der Linde (directie arbeid), Randall Croes (werkgevers) en Tito de Cuba (werknemers). Het verblijf in Zwitserland zal drie weken duren.

Hi-Winds '92 gewonnen door 'The Terminators'



EAGLE BEACH — Ook de laatste dag van de Hi-Winds slalomcompetitie, met een totaal van honderdduizend dollar aan prijzengeld, werd gisteren compleet gedomineerd door Björn en Britt Dunkerbeck, door de Arubaanse windsurfers ook wel 'The Terminators' genoemd. Doordat dit tweetal al zeker is van hun kampioenschap over 1992, ging de aandacht de laatste dagen vooral uit naar de strijd voor de tweede plaats in zowel de heren- als damesklasse.

Vincent Jacobs (47) wist zich als beste Arubaan te kwalificeren met achter zich Humberto Kelkboom (62), Jeroe Weststrate (63) en Rudy de Miranda en Appie Westera op een gedeelde 65ste plaats. De Nederlandse Luciënne Ernst eindigde als tiende, haar collega Olaf van Tol op de 39ste en de amateur Jelte Kruijer op een verdiende 42ste plek.

Bij de herenselectie werd elke professional uit de top zes in staat geacht om de tweede positie te bereiken. Voordat de cruciale finale gistermiddag begon, was er ongeveer een uur oponthoud door een protest van vijf professionals. Zij pretendeerden dat tijdens de semi-finale de wind zou zijn weg gevallen. De wedstrijdleiding gaf hen geen gelijk en het startsein voor de finale volgde prompt. Na de overwinning van Dunkerbeck, was het de Deen Kristensen die met een vierde plaats de tweede klassering overall behaalde.

Kristensen: "Ik wist dat ik behouden moest varen voor een tweede plaats want met deze moeilijke omstandigheden maak je zo een fout. Ik heb gelukkig de finale bereikt, anders had ik die tweede plaats wel op mijn buik kunnen schrijven. De druk was groot in de finale met Naish, McGain en Belbeoc'h in mijn kielzog. Een perfecte start had ik niet nodig maar ik kon ook weer niet als laatste eindigen". Robby Naish van Hawaï eindigde als derde met constante scores over de gehele week. De Fransman Patrick Belbeoc'h herstelde de laatste dagen en bereikte de vierde plaats met achter zich Robert Teriitehau.

Britt Dunkerbeck overtrof op Aruba haar broer door maar liefst zes van de zeven races te winnen. Maar schijn bedriegt volgens Britt: "Het was een hardnekkige week en niet zo makkelijk als het



voor buitenstaanders leek. De top vier heeft me goed onder druk weten te houden. Ik heb gewonnen omdat ik sterker ben dan de andere meisjes. Daardoor kan ik met een zeil varen dat een halve vierkante meter groter is dan dat van Jutta, Jessica en Nathalie". De tweede plaats overall werd in beslag genomen door de Duitse Jutta Mueller, die slechts één finale wist te winnen, met als derde Jessica Crisp. Na de laatste slalom races werden vandaag de 'funraces' gehouden en morgen de spectaculaire 'Around Aruba long distance race'. Een beperkt aantal mag aan deze race deelnemen vanwege de vele risico's.

Overall klassement heren professionals: 1. Dunkerbeck (Spa) 4.8, 2. Kristensen (Den) 17.0, 3. Naish (Vst) 22.0, 4. Belbeoc'h (Fra) 23.7, 5. Teriitehau (Fra) 31.0, 39. Van Tol (Ned) 151.0, 42. Kruijer (Ned) 169.0, 43. Boersma (Ned) 169.0, 47. Jacobs (AUA) 206.5, 51. Knipscheer (Ned) 216.5, 56. Bourgonje (Ned) 232.5, 62. Kelkboom (AUA) 270.5, 63. Weststrate (AUA) 270.5, 65. De Miranda (AUA) 292.5, 66. Westera (AUA) 294.5.

Dames professionals: 1. Dunkerbeck (Spa) 3.5, 2. Mueller (Dui) 9.7, 3. Crisp (Aus) 15.0, 4. Simon (Fra) 18.0, 5. Cochran (Vst) 23.0, 10. Ernst (Ned) 40.0, 17. Renfro (AUA) 86.5, 22. Carter (AUA) 126.0.

Bescherming leguanen te Seroe Colorado

ORANJESTAD — Amper een maand nadat de Lago een schoon Seroe Colorado aan het land Aruba vervroegd teruggaf, is deze woon- en recreatiewijk hard achteruit gegaan vanwege de vervuiling en aangerichte schade. De regering nam de wijk indertijd met grote tamtam weer in ontvangst, opende de grote poort voor iedereen, maar verzuimde toezicht en controle uit te oefenen zoals ten tijde van de Lago wel het geval was.

"Hoe kunnen onze mensen in één maand tijd die plaats in zo'n toestand brengen", zo liet premier Nelson Oduber zich gisteren uit. Hij klaagde over het gebrek aan voldoende politieagenten om een oogje in het zeil te houden. Hij keurde niet alleen de vervuiling van de stranden en andere plekken af, maar ook de diefstallen uit de kerk en de vernielingen aan de Esso Club. "Het is treurig om te zien hoe deze plaats in zo'n korte tijds veranderd", aldus Oduber.

Minister mr.Hendrik Croes bracht in dit verband naar voren, dat aanstaande woensdag de ministerraad het landsbesluit zal behandelen over bescherming van de fauna van Aruba en speciefiek de 'juwana' (leguaan). Vooral te Seroe Colorado hebben de leguanen jarenlang in alle rust kunnen leven. "Nu gaan de mensen, gewapend met geweren, Seroe Colorado binnen om op leguanen te schieten. In een paar dagen tijd zijn er meer dan honderd doodgeschoten", aldus Croes. Hij zei dat met de invoering van het landsbesluit, iedereen die op leguanen schiet, de consequenties zal moeten gaan dragen. Het landsbesluit voor bescherming van de fauna geldt niet alleen voor leguanen maar ook voor vogels zoals de kinikini, uil, gonzalito en de ratelslang (cascabel).

Drie nieuwe schoolhoofden

ORANJESTAD — Het bestuur van de Stichting Katholiek Onderwijs Aruba (SKOA) heeft met ingang van 1 augustus 1992 voor het nieuwe schooljaar drie nieuwe schoolhoofden benoemd. In Oranjestad is dat Elfriede Jeanette Wong, te Paradera Andres Rasmijn en voor Montana werd Selwijn Rosenstand benoemd. De nieuwe scholen krijgen binnenkort een naam.

Premier Oduber over Status Aparte:

'Zowel Nederland als Aruba houden zich aan afspraak'

ORANJESTAD — Minister president Nelson Oduber verwacht niet dat er veranderingen komen in de principiële afspraken die tussen Nederland, de Antillen en Aruba zijn gemaakt over het schrappen van de onafhankelijkheidsdatum 1 januari 1996 uit het Statuut.

De premier reageerde tijdens de wekelijkse persconferentie op de berichten uit Den Haag dat de Status Aparte van Aruba in gevaar zou zijn. Minister Hirsch Ballin liet echter horen dat de Nederlandse regering achter deze afspraken zal blijven staan. Oduber zei dat Aruba de standpunten van anderen respecteert. Als Curaçao ook een Status Aparte wil, heeft Aruba daar geen bezwaren tegen, mits de wensen van het Arubaanse volk maar gerespecteerd worden. In dit verband stelde Oduber dat bij bezoeken aan Nederland en Curaçao duidelijk werd afgesproken dat wat er ten aanzien van Aruba met de datum van 1 januari 1996 moet gebeuren. De koninkrijks ministerraad heeft op 29 november jl het voorstel van Hirsch Ballin in deze bevestigd, gebaseerd op de overeenkomst die in juli 1990 werd bereikt. Daarna werden de voorstellen naar de Raad van State en het parlement gezonden.

Afgelopen maandag sprak Oduber met Hirsch Ballin naar aanleiding van de verklaringen van enige Nederlandse politici. Hirsch Ballin wees erop dat het logisch is dat partijleden hun mening laten horen, maar dat het zeker is dat de Nederlandse regering de verandering van het Statuut, zoals afgesproken, zal doorvoeren. Oduber voegde er namens de Arubaanse regering aan toe, dat dit ook van Arubaanse zijde zeker het geval zal zijn.

Tripartiet overleg

ORANJESTAD — De delegatie van de Arubaanse Staten, die in den Haag aan het tripartiet overleg deelnam, heeft dinsdag in Strassbourg een gesprek met vertegenwoordigers van het Europese parlement. De daarop volgende dag vindt in Brussel een ontmoeting plaats met EEG-vertegenwoordigers.

Tijdens een bijeenkomst met Arubaanse studenten in Utrecht werd de wens geuit dat de Arubaanse organisaties in Nederland een gesprek willen hebben met de Statendelegatie. Dit zal voor terugkeer naar Aruba nog plaatsvinden. Het Arubahuis organiseerde tijdens het verblijf in Den Haag nog een gezellige bijeenkomst met de Statenleden. In oktober vergaderen de voorzitters van het tripartiet overleg over de volgende bijeenkomst die in januari 1993 op de Nederlandse Antillen wordt gehouden.

Mooiste bikini op Eagle Beach

EAGLE BEACH — De jaarlijkse 'ms. and mr. bikini wedstrijd' wordt morgenmiddag, onder het genot van swingende muziek met 'Crystal Breeze' en 'Papito y Doble Sabor', om drie uur op het Hi-Winds strand gehouden.

Deelnemers kunnen zich morgen aanmelden bij de sociale activiteiten trailer tussen tien uur 's morgens en één uur 's middags. De jury voor mr. bikini bestaat uit: Ingrid Loefstok, C.A.Sint Jago, Poppy Hese, Liz Thuis en Alice van Romondt. Voor de ms.bikini: Charlie Brouns, Shon Pe Krozendijk, Rafael Estrada, Anthony Pena en Thoon Essed. Tico Petronia, Tico Monte en Hank Deira zullen de stand bij houden. Prijzen: retourtickets, weekendverblijven in hotels, gouden armbanden en diners.

EINDHOVEN - Gerald Vanenburg dient zijn contract bij PSV uit.

Intensief overleg tussen de speler, trainer Hans Westerhof en het bestuur van de landskampioen heeft geleid tot voortzetting van Vanenburgs verblijf in Eindhoven.

In de afgelopen maanden schermde Vanenburg met diverse aanbiedingen vanuit Italië. De spelbepaler van PSV liet zelf weten graag naar het buitenland te vertrekken.

Aangezien de betreffende clubs tot op heden niet tot een definitieve afronding van de transfer kwamen, begon voor de speler en PSV de tijd te dringen. PSV wilde de vedette houden, ook omdat het niet meer in de gelegenheid zou zijn voor Vanenburg een alternatief te vinden.

De gesprekken tussen Vanenburg de overige partijen namen tien dagen in beslag. Het bestuur en trainer Westerhof toonden zich tevreden met het resultaat.

KNVB: Supporters GAE moeten worden toegelaten

Haagse burgemeester ontvangt pittige brief met klare taal

DEN HAAG - De KNVB verlangt van de gemeente Den Haag dat ten minste 1500 supporters van Go Ahead Eagles maandag getuige kunnen zijn van de wedstrijd in het Zuiderpark tegen FC Den Haag. Eerder liet de burgemeester weten maximaal 400 Deventer supporters toe te laten.

Als de gemeente niet aan de KNVB-voorwaarde wil voordoen, zal de bond de club verplichten het duel zonder publiek te laten afwerken. In het geval de gemeente ook die mogelijkheid verbiedt, is de uiterste consequentie dat de wedstrijd als niet gespeeld wordt beschouwd en FC Den Haag degradeert naar de eerste divisie.

Het eerste duel, in Deventer, leverde een zege van 3-0 op voor eerste divisieclub Go Ahead Eagles. De confrontatie werd enkele keren gestaakt door wangedrag van Haagse supporters. De KNVB vergaderde vrijdag langdurig over de zaak en schreef aan de Haagse burgemeester Havermans:

"U heeft besloten dat slechts 400 supporters van Go Ahead gereguleerd zullen worden toegelaten. Wij achten uit het oogpunt van sportieve rechtvaardigheid, waar het gedrag van Den Haag-supporters hoofdoorzaak is geweest van de incidenten, deze beperking niet aanvaardbaar. Wij verlangen conform de bij ons geldende reglementen, dat ten minste tien procent van de beschikbare capaciteit -wij stellen dit op 1500 plaatsen-, aan Go Ahead-supporters ter beschikking zal worden gesteld."

VERVOLG BRIEF

De brief vervolgt met:

"Voor het geval U niet voldoet aan ons verlangen bevelen wij FC Den Haag zonder publiek te spelen. Voor het geval dat voor U aanleiding is ook onder die omstandigheden de wedstrijd te verbieden, moeten wij U erop wijzen dat wij dan de wedstrijd als definitief niet gespeeld zullen beschouwen. De consequentie is dat FC Den Haag zal degraderen naar de eerste divisie en Go Ahead zal promoveren naar de eredivisie."

Jan Masman, in het sectiebestuur betaald voetbal belast met de veiligheid: "Het hoofdpunt van onze argumentatie is dat het niet rechtvaardig zou zijn als we de gemeente zouden volgen. Wij zouden Go Ahead benadelen. De geldschieter zou profiteren."

Een woordvoerder van de Haagse politie verklaarde na het bericht van de KNVB dat club, burgemeester en politie ze snel mogelijk overleg zullen voeren over de nieuwe situatie. Het is nog niet bekend wanneer dat plaats zal vinden.

Go Ahead-trainer Versleijen liet weten dat zijn club zich vanaf zondag in een "geheim" trainingskamp voorbereidt en op een "geheim" moment arriveert bij het Zuiderpark. "Het zou Den Haag-supporters op gekke gedachten kunnen brengen als ze weten waar we verblijven en wanneer we arriveren", aldus Versleijen.

WENEN - Austria Wien heeft zich op de laatste speeldag in de Oostenrijkse competitie verzekerd van de landstitel.

De titelverdediger won voor 40.000 toeschouwers in Prater-stadion met 2-1 van koploper Austria Salzburg. De twee treffers kwamen op naam van Ogris en Pfeffer.

BERLIJN - Arnold Vanderlijde heeft tijdens het internationale bokstoernooi van Berlijn de halve finales bereikt.

De Limburgse zwaargewicht won zijn tweede partij in twee dagen op punten van de Nigeriaan David Izonrita.

De Afrikaan bood Vanderlijde goed partij. Hij scoorde enkele malen met linkse hoeken, waardoor de puntenzege van de Nederlander beperkt bleef: 9-6.

In de halve finales bokst Vanderlijde tegen de Deen Mark Hullstrom, die de Cubaan Freddy Rojas uitschakelde.

Raymond Joval won zijn eerste partij in het middengewicht. De Bulgaar Stefan Trendafilov staakte de strijd in de derde ronde.

Miguel Dias was minder gelukkig. Hij verloor in de eerste ronde van het bantamgewicht op punten (7-1[illegible]) van de Zuidafrikaan Ca[illegible] Baloyi.

Tegenslagen voor Sparta

ROTTERDAM - De tegenslagen stapelen zich voor Sparta.

Nadat Mitchel van Gaag in Australië met Olympisch elftal dusdanig [illegible] stig geblesseerd raakte [illegible] hij tot de winterstop uit[illegible]schakeld is, kan trainer Jacobs tot de competitie ook niet beschikken [illegible] Gerard de Nooijer.

De linkerverdediger scheurde tijdens een vriendschappelijke wedstrijd de [illegible] band en beschadigde [illegible] kapsel. De Spartaan [illegible] zes weken in het gips.

UNIVERSITEIT VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN

Vacature part-time docent

Bij de Faculteit der Sociale en Economische Wetenschappen ontstaat ingaande het nieuw academisch jaar 1992 / 1993 een vacature voor een

part-time docent voor het vak [illegible]

die op het vereiste niveau zelfstandig bovengenoemd vak kan verzorgen.

Functie-eisen
— Voltooide universitaire opleiding (drs of master) met hoofdvakken: [illegible]
— Praktijk- en docentervaring op het betrokken vakgebied
— Goede didactische en communicatieve vaardigheden.

Geïnteresseerden kunnen hun schriftelijke sollicitatie vergezeld van een curriculum vitae binnen één week na het verschijnen van deze advertentie en uiterlijk op 12 juni 1992, richten aan de decaan van de Faculteit.

Dr. Rupert E. Silberie
Decaan Faculteit der Sociale en Economische Wetenschappen

UNA

Steun publiek voor Leconte niet voldoende voor finale (CURS)

Courier en Korda in finale Roland Garros

PARIJS - Toute Paris heeft op een sombere vrijdagmiddag Henri Leconte uitgeleide gedaan op het centrecourt van Roland Garros. Net zoals bij de Daviscupfinale een half jaar geleden in Lyon klonk het "Henri, Henri" en het bijhorende handgeklap tot en met de laatste slag. Maar de uitkomst was verschillend.

Petr Korda, dun als een springveer, sloopte Frankrijks nieuwste nationale monument in drie sets: 6-2 7-6 (7-4) 6-3. Eerder had Jim Courier nog minder tijd verspild aan Andre Agassi: 6-3 6-2 6-2. Zonder Agassi en Leconte - zonder show en chauvinisme - bereidt Parijs zich voor op een no-nonsense finale.

Courier beschouwt tegenstanders gewoonlijk als mensen zonder gezicht. Wat de finale betreft, kreeg hij gelijk. Korda mag dan een landgenoot zijn van Ivan Lendl en Martina Navratilova, zelf is hij het minst bekende lid van de top-tien. Bij de grandslams kwam hij nooit verder dan de tweede ronde.

Hij stelde zichzelf voor: "Mijn vader behoorde tot de beste dertig tennissers van ons land. Mijn oom was en is er nog steeds bondscoach. We woonden nog geen honderd meter van de tennisbaan. Vandaar dat ik op heel jonge leeftijd ben begonnen. Mijn resultaten zijn gekomen sinds ik begin vorig jaar met Vladimir Zednik ging werken."

De Z van Zednik is terug te vinden in de bespanning van zijn racket. "Maar het kan ook van zombie zijn", meldde de 24-jarige Tsjechoslowaak met enige zelfspot. Op een zombie leek hij tot voor kort het meest als de zaken niet naar wens liepen.

ANDERE FINALIST

Menigeen had graag een andere finalist gezien. Maar het was onontkoombaar dat de golf van volksgunst, waarop Leconte meereed, eens op het strand uiteen zou spatten. De 28-jarige Fransman zette bij de persconferentie zijn zoontje Maxime demonstratief op zijn schoot. Sinds zijn scheiding mag hij het joch buiten de afgesproken uren niet zien. Het was duidelijk: hij sloot vrijdag weer een periode van opleving af. Hij had er intens van genoten, zei hij, maar tegen de eveneens linkshandige Korda was hij toch steeds een metertje te kort gekomen.

Leconte is weer gewoon nummer tweehonderd van de wereld, die op een speciale uitnodiging moet hopen om ergens te worden toegelaten.

De service van de Fransman werkte niet en veel slagen gingen uit. "Maar", gaf hij Korda de eer die hem toekwam: hij speelde de ballen zo diep en snel, dat ik wel fouten moest maken." De Tsjechoslowaak had zo'n ontzag voor de massale aanhang van Leconte, dat hij nog geen pink durfde te bewegen om zijn emoties te tonen.

Ook niet in de hard bevochten tweede set, toen Leconte met 5-3 voorkwam. Bij 4-3 in de derde viel hij even uit zijn rol. Hij retourneerde een smash van Leconte in het open veld en vierde dat met een rondedansje. "Het was zo'n belangrijk moment. De zenuwen gierden me door de keel."

Jim Courier ging nog even joggen. Anderhalf of twee kilometer. "Het hangt er vanaf hoeveel travestieten ik in het park tegenkom," aldus de Amerikaan.

NIET GEINSPIREERD

De partij tegen Agassi had hem niet bijzonder geïnspireerd. De moderne speelwijze op gravel is meestal te vergelijken met prijsboksen. Het is slaan en steunen, steunen en slaan. Maar vrijdag nam Courier het slaan voor zijn rekening en Agassi het steunen. "Vooral in verdediging opzicht is Jim veel sterker geworden", erkende Agassi met een zuur gezicht. "Vroeger won ik de slagenwisselingen van de achterlijn: nu niet meer."

Sinds Courier met zijn zege in Tokyo op Richard Krajicek de eerste plaats op de wereldranglijst heroverde, is het de Amerikaanse titelverdediger van Parijs behoorlijk voor de wind gegaan. Na Tokyo won hij achtereenvolgens in Hongkong en Rome en is hij alweer 22 partijen ongeslagen. Zelfs het bedrijfsleven kan niet meer om hem heen. Onlangs tekende Courier met Nike een contract, dat hem 24 miljoen dollar in zes jaar moet opleveren. Het op een na duurste contract uit de business. Het meeste verdient - voor hoe lang nog -uiteraard zijn diep gekleerde tegenstander.

Agassi had eigenlijk zijn petje moeten afnemen voor het spel van zijn vroegere ploegmakker. Maar de pet met de grote klep blijft zelfs in de kleedkamer op zijn hoofd. Hij schijnt doodsbenauwd, dat niet langer verborgen blijft, dat het rond de kruin een beetje kaal begint te worden, zoals bij zijn oudere broer Philip.

IJDELHEID

Die reactie is niet aleen terug te voeren op ijdelheid. Er is ook geld mee gemoeid. Een kale Agassi is op jaarbasis vijf miljoen dollar minder waard. Zijn haar behoort tot de image. Er mag geen schaar in worden gezet. Alles wat Agassi draagt, doet of zegt, maakt deel uit van de image, die hij wordt verondersteld uit te dragen. Maar in de kleine letterjes van het contract staat nergens wat hij met zijn tennis aan moet. Na drie verloren grand slamfinales is de fut er een beetje uit.

Een trainingsbaan heeft de Amerikaan in maanden niet gezien. In Parijs propte hij zich vol met junkfood. Zelfs Nick Bollettieri, toch bepaald geen trainer met een zachte hand, wist zich geen raad: "Andre is helemaal terug naar af. Wat moet ik doen? Als ik hem aan het werk zet, weet je zeker dat hij Roland Garros nooit zal winnen."

Uiteraard beloofde Agassi onder druk van het pak slaag van Courier beterschap. "Dit is het keerpunt", nam hij zich voor. "Ik ga uitvinden wat het beste voor me is en moet het antwoord zien te vinden voor mijn carrière voorbij is. Vandaag was Jim aan de ene kant van het spectrum en ik aan de andere kant."



ANDRE AGASSI: *geen schaar in haar*

Nieuwe zoon Magic gezond

LOS ANGELES - Earvin "Magic" Johnson is donderdagavond vader geworden van een zoon. De baby kreeg de naam Earvin Johnson III.

Volgens de artsen in het ziekenhuis van Los Angeles bestaat er een minimale kans dat het kind met het aids-virus is besmet.

Magic Johnson stopte vorig jaar abrupt met basketbal toen bij hem een keuring bleek dat hij seropositief was.

Bij een latere test bleek Johnsons vrouw Earletha niet besmet te zijn.

Aanvallen concurrenten afgeslagen

Indurain is op weg naar eerste Spaanse Giro-zege

CORVARA - Miguel Indurain heeft zich voorgenomen als eerste Spanjaard de sinds 1909 gereden Ronde van Italië te winnen.

Indurain, sinds elf dagen drager van de rose leiderstrui, sloeg vrijdag tal van Italiaanse aanvallen af en beëindigde de bergetappe door de Dolomieten als tweede. Slechts één Italiaan, Franco Vona, bleef hem voor, maar hij vormt geen echte bedreiging in het klassement.

Vona, die zijn tweede rit won, hield na een met de Fransman Cornillet opgezette solo drie seconden van zijn voorsprong over. In het slechte weer perste Indurain er in wintersportplaats Corvara nog een sprintje uit, wat hem acht seconden bonificatie opleverde ten opzichte van Chiappucci, Giovannetti en Chioccioli. Dat drietal had in het gebergte beurtelings de aanval ingezet, maar Indurain antwoordde bekwaam. Zijn voorsprong op de Italiaan Conti, tweede in het klassement, liep op naar bijna twee minuten.

De winnaar van de Ronde van Frankrijk klaagde slechts over "telefoon-terreur" waardoor hij wordt geteisterd. "Landgenoten willen me voortdurend feliciteren en op het hart drukken dat ik vol moet houden. Ze bellen zelfs 's nachts", aldus Indurain, die heeft afgesproken dat gesprekken niet meer naar de kamer worden doorverbonden.

Algemeen klassement: 1. Indurain 60.45.59, 2. Conti (Ita) 1.59, 3. Chiappucci 2.20, 4. Giovanetti 2.28, 5. Vona 2.52, 6. Hampsten 3.24, 7. Herrera (Col) 3.38, 8. Chioccioli 3.43, 9. Sierra 5.49, 10. Lelli 5.52, 11. Giupponi 6.15, 12. Cornillet 6.47, 13. Tonkov (GOS) 9.09, 14. Ampler (Dui) 9.31, 15. Gotti (Ita) 12.17.

Van Basten de beste

Oranje favoriet bij Nederlanders

AMSTERDAM - Een meerderheid van de Nederlandse voetballiefhebbers denkt dat Nederland in Zweden de Europese titel prolongeert.

Zestig procent tipt Nederland als winnaar. Duitsland is favoriet voor 24 procent van de fans. De overige zes deelnemende landen wordt nagenoeg geen kansen toegedicht.

Dat blijkt uit een telefonische enquête, die het martonderzoekbureau Trendbox deze week onder duizend Nederlanders heeft uitgevoerd. Ongeveer zestig procent van de Nederlanders zegt geïnteresseerd te zijn in het EK. Een minderheid van 22 procent heeft volstrekt geen belangstelling.

Ruim een kwart van de ondervraagden (28 procent) denkt dat Marco van Basten zich in Zweden als beste speler zal manifesteren. Ruud Gullit verwierf dertien procent van de stemmen, Frank Rijkaard elf, Ronald Koeman tien en Dennis Bergkamp acht. Met vijf procent scoort Wim Jonk verrassend genoeg ook aardig.

Oranje houdt beter Frankrijk op 1-1

Nederland sluit voorbereiding op eindronde EK ongeslagen af

LENS - Het Nederlands voetbalelftal heeft de voorbereiding op de Europese titelstrijd in Zweden zonder nederlaag afgesloten. De eerste serieuze test, vrijdagavond in Lens tegen Frankrijk, eindigde onbeslist: 1-1. Vooral Oranje mocht daarmee zeer tevreden zijn.

Na de foutloze kwalificatie, maar de aarzelende voorbereiding - verlies tegen Engeland en Zwitserland, gelijk tegen België - wilde Frankrijk zijn laatste test per se niet verliezen. Vooral niet voor eigen publiek. Dat was duidelijk te merken.

De ploeg speelde van het begin scherp en geconcentreerd. Scherper en geconcentreerder dan Nederland in elk geval. Voetbalde niet vriendschappelijk, wel om te winnen. Zoals dat hoort.

Er waren meer verschillen. Michels koos vlak voor het vertrek naar Zweden slechts voor honderd procent fitte spelers. Op de plaatsen van Rijkaard en Gullit speelden vrijdag Winter en Van 't Schip. Aan de andere kant nam Platini meer risico. Topschutter Papin, hoewel geblesseerd aan de enkel, deed 61 minuten mee. Niet zonder succes.

De Fransen speelden aanvankelijk met Nederland een tactisch spelletje. De aanvallers Papin en Vahirua trokken Oranjes mandekkers Van Aerle en Van Tiggelen weg uit het centrum. Het gevolg was dat Cantona veelvuldig te maken kreeg met Koeman en Wouters. Die versloeg hij in de lucht en op snelheid. Dat had voor hetzelfde geld tot twee tegentreffers meer geleid.

De lastpot van Leeds, door bondscoach Platini altijd beschermd, leidde wel al snel het openingsdoelpunt in. Hij kopte na twaalf minuten de pass van Sauzee door, Papin maakte het werk af. Daarvoor al had Cantona zelf met het hoofd moeten scoren, nadat Van Breukelen onder een hoge bal van Vahirua was doorgelopen. Vlak voor rust stuitte Cantona nog eens op Van Breukelen, nadat hij eerst Koeman eruit had gelopen.

Nederland had zeker een kwartier nodig om wat meer in het eigen spel te komen. Dat dit lukte dankte de ploeg deels aan de aardig spelende Roy op links, de slimme Van Basten in het centrum en de fanatieke Van 't Schip ter rechterzijde. Als team was Oranje echter geen moment het swingende geheel van eerder tegen Oostenrijk en Wales. Tegen de eerste tegenstander van formaat in de voorbereiding was dat ook niet direct verwacht.

PROBLEMEN ZICHTBAAR

Tegen de veelal op de counter spelende ploeg van Platini, voor het eerst sinds 1982 weer tegenstander van Oranje, kwamen ook wat probleempjes bij de titelverdediger nadrukkelijker aan het licht. Het hart van de defensie, de opbouwende kwaliteiten van Van Tiggelen, bovenal de vorm van de onzichtbare Bergkamp. De laatste werd zelfs als eerste vervangen, door Viscaal. De volgende verandering, Blind voor Wouters, had met een blessure aan de enkel van de Bayern-speler te maken. Jonk kreeg slechts luttele minuten de kans als standin voor Roy.

Oranje was in Lens slechts voor de rust niet direct de mindere. Na de moeizame start kreeg de ploeg na een kwartier het duel enigszins onder controle. Het leidde al snel tot de gelijkmaker. Roy scoorde na kap- en draaiwerk van Van Basten met de rechtervoet. Het was alweer het tweede interlanddoelpunt van de Ajacied, die bij de eigen club zelden trefzeker is.

In de tweede helft kwam de terugval bij Nederland. Van Aerle en Witschge maakten fouten in de dekking, de beste kansen waren voor de Fransen. Het gastland maakte, ondanks veel wissels, bovendien een fittere indruk. Cantona en Vahirua kregen de mogelijkheden. Nederland creëerde na de hervatting vrijwel geen kansen meer.

Veel nieuwe landen in strijd EC

Joegoslavische clubs niet in Europa Cup-toernooien

BERN - De voetbalclubs uit Joegoslavië zijn voor komend seizoen uitgesloten van Europees bekervoetbal.

Dat besluit is vrijdag genomen door de UEFA, naar aanleiding van de sancties van de Verenigde Naties tegen Servië en Montenegro. De straf is in samenspraak met de wereldbond FIFA afgesproken.

Eerder was de nationale ploeg van Joegoslavië reeds verwijderd uit het deelnemersveld voor de Europese titelstrijd voor landenteams, die 10 juni begint in Zweden. Die uitsluiting behelst, indien nodig, ook de kwalificatiewedstrijden voor het WK in de Verenigde Staten.

Vooral door de talrijke staatkundige ontwikkelingen krijgen de Europese bekertoernooien komend seizoen een totaal ander gezicht. Zeker is, dat in alle drie evenementen voorronden worden afgewerkt, waaraan geplaatste clubs niet zullen meedoen. Het aantal deelnemers aan het toernooi om de UEFA-beker, afgelopen seizoen gewonnen door Ajax, bedraagt zeker zeventig in plaats van 64 tot nog toe.

De loting is op 15 juli in Geneve, waarbij de UEFA met de volgende zaken rekening dient te houden: de drie Baltische staten, Litouwen, Letland en Estland leveren deelnemers aan de drie toernooien. De volgende bonden zullen niet langer, of niet meer in hun vroegere hoedanigheid, deelnemen: de DDR, Sovjetunie en Joegoslavië. De Sovjetunie wordt vervangen door Rusland, Joegoslavië is dus uitgesloten.

De Faeroer zullen in de drie evenementen worden vertegenwoordigd, de Israelische voetbalbond levert deelnemers aan de toernooien om de Europa Cups I en II. Liechtenstein mag meedoen bij de bekerwinnaars, net als Wales. Het laatste land is een seizoen later ook van de partij in de twee andere toernooien, mits een nationale competitie wordt ingevoerd.

De nieuwe voetbalbonden (Oekraïne, Georgië, Kroatië en Slovenië) beginnen met de coëfficiënt 0 aan het toernooi om de UEFA-beker. Dat wil zeggen dat ze elk maximaal een deelnemer leveren. Wat Rusland betreft, wordt gekeken naar Sovjet-resultaten in voorgaande jaren. Rusland levert twee clubs.

Als gevolg van de veranderingen is het aantal clubs dat per land wordt toegelaten tot het UEFA-bekertoernooi gewijzigd. Voor Nederland heeft dat geen gevolgen. Drie clubs, Ajax, Vitesse en FC Groningen, doen mee.

AMIGOE EK-PRIJSVRAAG

Naam inzender: ....

Adres: ....

Telefoon: ....



Ik voorspel de volgende finale met de daarbij behorende uitslag:

.... tegen ....

Met als uitslag: .... in het voordeel van: ....

Voor de winnaars zijn er de volgende drie prijzen:

Hoofdprijs, beschikbaar gesteld door Maduro Travel:

Weekend Bonaire voor 2 personen



Tweede prijs, beschikbaar gesteld door Boekhandel Mensing:

Waardebon t.w.v. Naf. 100,=





Derde prijs, beschikbaar gesteld door Le Traiteur:

Een 3-gangen Menu voor 2 personen bij u thuisbezorgd.

Voor deelname dit formulier uitknippen, invullen in inleveren bij de Amigoe op Aruba of Curaçao t/m dinsdag 9 juni. Bij meer goede inzendingen worden de prijswinnaars door loting bepaald. Per persoon kan slechts één formulier worden ingeleverd.

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z/n, Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Barlo Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

BASEBALL
(Federashon di Beisbòl Kòrsou)
AA-klasse
15.00 uur Lagun Stars vs Wild Cats - Tio Daou Ballpark te Zapateer.
19.30 uur Blue Hawks vs Sta. Rosa Indians - Sentro Deportivo Kòrsou.

****

ZONDAG

SOFTBALL
(Slowpitch veteranen)
Liga Divi Divi
10.00 uur Athletics vs Dalpega;
12.00 uur Rosiri vs Caribe;
14.00 uur Cobras vs Forti;
16.00 uur Vanddis vs Alegres - Suvek Ballpark.

BASEBALL
(Federashon di Beisbòl Kòrsou)
AA-klasse
10.30 uur Sta. Maria Pirates vs Amstel Brewers;
14.30 uur Royal Scorpions vs Blue Hawks - Sta. Maria Pirates Ballpark te Heintje Kool.
10.30 uur Groot Kwartier Stars vs Lagun Stars;
14.30 uur Wild Cats vs Sta. Rosa Indians - Tio Daou Ballpark te Zapateer.

VOETBAL
(Federashon di Futbòl Kòrsou)
eerste divisie
17.00 uur Jong Holland vs Victory Boys - Sentro Deportivo Kòrsou.

SURINAAMS ETEN BUFFET
EAT ALL YOU CAN!
Zondag 7 juni
van 12 uur tot 4 uur 's middags
f. 17,- p.p.
Saladbar - Bar-Restaurant
MEETPOINT (Koredor)
Tel.: 623411

TE HUUR AANGEBODEN:
LUXE NIEUWBOUW HUIS
4 slaapkamers, volledig ingericht, op 20 minuten van Willemstad.
Huurprijs: f. 2750,- per maand.
Inlichtingen:
Tel.: 648400

Tegelzetbedrijf "Telefrais" N.V.
Voor al Uw tegelwerk.
Pa tur trabow di mosaico.
Gespecialiseerd in zet werk.
Tevens gevraagd leerling Tegelzetters van de Technische school.
Tel. 402046.

WANTED HOUSE TO RENT
3-4 bedrooms, unfurnished. Two years lease. Price range up to 3000,= per month.
Phone 379078

TE HUUR
APPARTEMENT
f. 600,- p.m.
Kompleet gemeubileerd.
Water + elek. apart betalen.
Heeft telefoonaansluiting.
Borgsom f.1200,-.
Voor echtpaar of vrijgezel.
Tijdens werkuren
Telf.: 671309
Na 6 uur Telf.: [illegible]

Sombrilla
E EKSPERTO DI FLAIR
Tel.: 614662 - 657533

Sun[illegible]
Galinha [illegible]
Kabritu - Kod[illegible] fl. 7,50
Galinha - [illegible] fl. 7,50
Kabritu - [illegible] fl. 8,50
Galinha - [illegible]
Siroma[illegible]

[illegible]
te Cas Grandi [illegible]
Inlichtingen: [illegible]

TE KOOP
[illegible]
bouwjaar [illegible]
Financiering [illegible]
Te bevragen:
Tel.: 37[illegible]

De [illegible]
[illegible]

TE KOOP
Ex-
Coffee-
Restaurant
VERDIEPINGSGEBOUW
in goede staat. Geschikt voor winkel, kantoor, appartementen etc.
Voor nadere informatie:
Richard's Bungalows N.V.
(599) 9 677315
Fax (599) 9 676671

TE KOOP AANGEBODEN:
OLDSMOBILE CUTLASS SUPREME
4 deurs, nieuwe motor, banden, exclusieve stereo.
Gekeurd tot april 1994.
Prijs: f. 9950,-.
Tel.: 648400

Te koop aangeboden Honda Civic, gekeurd, perfekte motor fls. 1.950,=
Lada + Verzekering fls. 1.200,=
Lions Dive Hotel
tel. 61 81 00
Jeroen Collewijn

Te huur
een 2 sl.k. gem. appartement voor korte of lange term.
f 1200,= per maand, incl. water en elektr.
inf. 657441 - 379923.
Direkt opleverbaar.

Te Koop
Isuzu Jeep Caribe 442
Bouwjaar 1986
Waterbed.
Tel. 680215

Boats for Sale
42 foot wooden hull, single diesel engine.
34 foot wood/fiber glass Hull, [illegible]

Een luxe appartement te huur vlak bij zee.
Telefoon: 689029
Vanaf 12.00 u. 's middags

TE HUUR
[illegible]

[illegible]
Hotel [illegible]
[illegible] met de band
[illegible]

† SISTER MARIA †
PHYSIC READER AND ADVISOR
ALL WHO ARE UNSUCCESSFUL
UNLUCKY, DISSATISFIED, let the woman who knows HELP YOU. She removes evil influence, if husband or wife is unfaithful. She settles lovers quarrels and shows you the way to HAPPINESS. She names friends and enemies. Any past, present, future, love, marriage, business, lawsuits, finances, health. If you are sick, call her or write. There is NO PROBLEM SO GREAT SHE CANNOT SOLVE.
CALL NOW 305 [illegible]
OPEN EVERYDAY AND SUNDAY [illegible] N.E. [illegible] AVENUE, MIAMI, FLORIDA 33[illegible]
Send an envelope with your name and address on it and I will write you back.

Te koop
Chevrolet Chevette '83 fls. 3.000,=
Ford Granada '79 perfecte conditie
Te huur appt. voor vakantiegangers of permanent.
Tel. 657441

TE KOOP
2 Semi Industrial "Bernina" naaimachines
à f 6500,= per stuk.
Tel: 618928, 612258

Te huur
Kadushi Cliff Resort:
27 juni t/m 4 juli
tel. 676920

[illegible] 30 x 15 ft. 4 jaar oud i.g.st. incl. pomp + filter e.d. excl. line Naf 750,=, Koelkast, twee deurs met icemaker en koudwater, magic chef Naf 1000,= Magnetron oven Sharp Naf 175,=. Tweepers. bed, latten, wit, laag model Naf 450,=. 4 Rotan porch stoelen + kussens Naf 25-,= Honda civic 1983 automatic i.g.st. Naf 5500,=.
Tel. 616329.

ZONDAG 7 JUNI
vanaf 12.00 uur af te halen de echte
INDONESISCHE RIJSTTAFEL
Met sajor kerrie djawa, ag telor, vlees, atjar, kip, frikadel, sate, ag hering, pisang goreng, sambel [illegible]
[illegible]
Caracasweg 9 - Telf.: [illegible]
SELAMAT [illegible] MAKAN.

TE KOOP
(tel. 676796)
Tuinset (fl. 650,=)
Bureautje (f 25,=)
Motorhelmen (f 75,=)
Verder nog: speelgoedgarage, schemerlampje, oude kast, poppenwagen.
Muskietengaas 5 stuks van 50x 150 cm.

Vaderdag bij BONSAI
BONSAI
Fokkerweg
Zaterdag 20 juni 8 tot 6.30 non stop
Feestelijke buitenpresentatie met mooie planten en potten, en binnen hele aparte vaderdagideeën.
BONSAI *Feestelijk apart*

RENTOOL N.V.
VERHUURT: Generator - Trilplaat - Muurfrees - Ketting zaag - grinder - Kamerstelling - Vouwladder
Uitschuifladder
Stof & water zuiger
Hoge druk reiniger
Hand boor machine
Gras maaier.
Met weekend service.
Bel: Tel. 601762

Arawak Clay Products
decorative & architectural ceramics
ARAWAK CLAY PRODUCTS
Wij zoeken zo spoedig mogelijk een vlotte en innemende
VERKOOPSTER
voor onze showroom.
Het is een vereiste dat zij Engels, Spaans, Nederlands en Papiaments beheerst, aangezien zij bijzonder veel te maken zal hebben met toeristen.
Bovendien wordt er van haar verwacht dat zij in deze talen eventueel rondleidingen door de fabriek kan geven.
Sollicitatiebrieven vergezeld van een Curriculum Vitae aan:
ARAWAK CLAY PRODUCTS,
t.o. Industriepark Brievengat z/n
Tel.: 377658

STORK® WESCAR N.V.
zoekt op korte termijn een
HoofdBegroter
Funktie-eisen:
- minimaal 3 jaar ervaring als Hoofdbegroter.
- minimaal 10 jaar werkervaring in de Petrochemische sector
- ervaring in shutdown, onderhouds- en nieuwbouwwerkzaamheden.

Schriftelijke sollicitaties vergezeld van een uitgebreide curriculum vitae te richten aan:
STORK WESCAR N.V.
Industriepark Heintje Kool z/n
Postbus 3506
T.a.v. dhr. R. Roemer.

KENNISGEVING

Op donderdag 4 juni 1992 werden bij het Gerecht in Eerste Aanleg Curaçao de Veilcondities gedeponeerd van de Gerechtelijke Verkoping van het M.V. Tonje Cob, welke zal plaatsvinden ter terechtzitting van het Gerecht in deze Aanleg te Curaçao op **donderdag 9 juli a.s. om 14.00 uur.**

Bezwaren tegen de gedeponeerde Veilcondities kunnen binnen 8 dagen na publicatie van deze kennisgeving door middel van verzoekschrift bij het Gerecht in Eerste Aanleg te Curaçao aanhangig worden gemaakt.

De gemachtigde van de Executanten,

Mr. G.B. Steward.
Promes Trenité Van Doorne

WAARSCHUWING

De Commandant van de marinebasis Parera maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.

Op de schietbaan [illegible]:

VRIJDAG 12 JUNI 1992 VAN 07.00 TOT 1[illegible] UUR.
ZATERDAG 13 JUNI 1992 VAN 07.00 TOT 1[illegible] UUR.

Op de schietbaan WACAO:

VRIJDAG 12 JUNI 1992 VAN 07.00 TOT 22.00 UUR.
ZATERDAG 13 JUNI 1992 VAN 07.00 TOT 22.00 UUR.

Onveilig zeegebied ± [illegible] meter uit de kust.

OP 12 EN 13 JUNI OP SCHIETBAAN WACAO VAN 13.00 TOT 22.00 UUR
MAX. VERHEFFING ± [illegible] FT.

Le Salon / a la Fin Boutique
Gouverneur van Lansbergeweg 31 (tegenover [illegible])
Iets unieks, iets aparts
Voor echte Europese verzorging en Europese kleding
nieuwe zending kleding binnen
Tel.: 623488
Openingstijden: ma. - za. 8.30 - 13.00 / 14.00 - 18.00 uur

Tuincentrum Banda Ariba
Op de weg naar Montagne, t.o. Hoenderberg. Tel. 671795/ 674342
Brazilian Pepper, Blue Fan, Blue Daze, Plumbago, Dubbele Hibiscussen, Trinitaria's, Asystasia, Texas sage, Acacia, Leea, Dennetjes, Azahaar, Oleander, Dwerg Ficus, Wayaca, Gouden Regen

KERN CONSULTANTS N.V.
MARKETING & PUBLIC RELATIONS SERVICES
Kern Consultants zoekt in opdracht van één van haar cliënten
FREELANCE HOSTESSEN
U dient te voldoen aan de volgende eisen:
- service minded
- representatief
- flexibele beschikbaarheid
- goede beheersing diverse talen.

U kunt worden ingezet bij de volgende soorten évenementen:
- beurzen
- conferenties
- seminars
- congressen
- verkoopacties
- enquetes
- sociale evenementen etc. etc.

Bent u geïnteresseerd? Bel dan 636327 tijdens kantooruren.

ATTENTIE A.U.B. !!
Wij hebben niet weer een container binnen met verschillende soorten maten
AUTO-BANDEN, PICK-UP, JEEP, TRUCK ENZ.
Bij aankoop van alle banden, wordt hij gratis gebalanceerd + gemonteerd onder Uw auto.
Wij hebben een gezellige wachtkamer, waar U rustig op Uw auto kan wachten en bovendien een kop koffie of thee drinken.
Ook verkopen wij
ACCU'S AANBIEDING 50 AMP FL. 95,-
Onze kwaliteit, service en prijzen, zijn niet te vergelijken!
Wij verwachten U bij:
COOPER TIRES SALES & SERVICES
Caracasbaaiweg # 121
Tel.: 614463
Wij zijn gehele dagen open van 8.00 - 18.00
Zaterdagen van: 9.00 - 13.00

STORK® WESCAR N.V.
zoekt voor [illegible] termijn een
KRAANMACHINIST
Funktie-eisen:
- rijbewijs kraanmachinist
- ervaring met knipschaar in grote sloopwerk-zaamheden van 30\40 ton
- minimaal 3 jaar ervaring [illegible]

Schriftelijke sollicitaties vergezeld van persoonlijke gegevens te richten aan:
STORK WESCAR N.V.
Industriepark Heintje Kool z/n
Postbus 3506
T.a.v. dhr. P.O. De Souza.

ME FIRST
zoekt, voor onmiddellijke plaatsing voor full of parttime:
jonge, dynamische en representatieve dame
Vereist zijn:
- prettige, enthousiaste omgang met klanten.
- bereidheid variabele werktijden te werken.
- goede beheersing van de Engelse, Spaanse, [illegible]
- [illegible]
- leeftijd van 18 tot 30 jaar.

[illegible]
Uw sollicitatie met pasfoto naar Postbus 744.

OPENBARE VERKOOP
Op dinsdag 16 juni 1992 des voormiddags om 10 [illegible] ten overstaan van Notaris mr. M.L. Alexander [illegible] waarnemer of opvolger te zijnen kantore aan de G[illegible] 2, Alhier, [illegible]
het tot 3 april 2047 lopend recht van erfpacht op een perceel grond, bekend als kavel nummer [illegible] van het verkavelingsplan "CABO VERDE", [illegible] 940m2, gelegen in het tweede district van Curaçao, nader omschreven in [illegible] nummer 18 van 14 januari 1985.
De veilingvoorwaarden liggen ter inzage op [illegible] Notariskantoor en houders-onder [illegible] is terstond een [illegible] te stellen tot [illegible] en de [illegible] kosten.
Notariskantoor Mr. M.L. Alexander
[illegible] 2
Curaçao
Telefoon: 374111

Boos publiek belaagt politie

Rub-a-dub-zanger weigert optreden

WILLEMSTAD — Het geplande optreden van rub-a-dub-zanger Shabba Ranks in het Curaçao Festival Center is vrijdagavond niet doorgegaan. Dit tot grote woede van het publiek, dat genoegen moest nemen met alleen het voorprogramma.

Jongeren gooiden met stenen en sloegen autoruiten in, volgens onbevestigde berichten. De politie liet versterking aanrukken en moest het dienstpistool trekken. Financiële problemen liggen ten grondslag aan de weigering van de artiest om het podium te betreden.

De politievoorlichter Chandra Fabia meldt op grond van een politierapport dat een patrouillewagen omstreeks drie uur in de nacht bekogeld werd met stenen. Agenten moesten een waarschuwingsschot lossen om opgeschoten jongens terug te dringen. Andere berichten spreken van chaos op en buiten het terrein van de voormalige drive-in.

Aanleiding voor Shabba Ranks' afzegging is de onenigheid over een al dan niet betaald voorschot op de gage van de ongeveer zestienkoppige begeleidingsploeg. Greg Melford, die de groep naar Curaçao liet komen kan aantonen dat er van te voren 8000 dollar aan de road-manager van de groep is betaald. Het resterende bedrag zou vlak voor het optreden uitgekeerd worden. De groepsleden zouden verklaard hebben nooit een cent van het voorschot gezien te hebbben. Het geld wat zij gisteravond kregen, kwam volgens hen ook veel te laat. De advocaten van beide partijen hebben vannacht en vanochtend overleg gevoerd over de uiteenlopende verklaringen. Besloten is dat de road-manager het voorschot bij de politie in bewaring geeft. In ruil daarvoor wordt geen beslag gelegd op de instrumenten en de installatie van de groep. De artiest en zijn gevolg konden vandaag vertrekken. Een Air-Aruba charter had hen vannacht omstreeks 04.00 uur naar Guyana moeten brengen. Vanavond was er een optreden in dat land gepland. De groep overnachtte in Princess Beach Hotel.

Diplomatieke band Cuba met Grenada en St. Vincent

WILLEMSTAD — St. Vincent en Grenada zijn diplomatieke relaties met Cuba aangegaan. Dat heeft het Caribisch nieuwsagentschap CNA dinsdag gemeld.

Ook al geloven wij dat democratie de beste weg is, wil dat niet zeggen dat we geen contacten kunnen hebben met hen die daar anders over denken, aldus een verklaring van de minister van buitenlandse zaken Herbert Young. "Zowel Cuba als de andere eilanden behoren tot dezelfde regio en we hebben gemeenschappelijke cultuureigenschappen." De aangeknoopte relaties zouden economische effecten moeten hebben, zo hoopt men.

Statenvoorzitter McWilliam:

'Curacao doorvoerhaven drugs naar Nederland'

DEN HAAG/WILLEMSTAD — De Nederlandse Antillen fungeren in toenemende mate als doorvoerhaven van drugs naar Nederland en/of Europa. Dat heeft drs. Rufus McWilliam, voorzitter van de Staten van de Antillen vrijdagmiddag op een persconferentie in Den Haag gezegd na afloop van een vijfdaagse bijeenkomst tussen parlementariërs van Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba.

Volgens McWilliam nemen Nederlandse koeriers de laatste maanden de drugsmokkel op de Nederlandse Antillen naar Nederland en andere Europese landen over van Antillianen. "Voor ons is dit een alarmerende ontwikkeling", aldus de voorzitter van de Antilliaanse Staten.

De parlementsvoorzitter zei geen concrete cijfers bij de hand te hebben, maar op de luchthaven van Curaçao worden volgens hem steeds vaker Nederlandse koeriers met kilo's cocaïne gearresteerd. Hij zei niet te weten of de opdrachtgevers in Nederland zitten of zich ergens anders in het koninkrijk bevinden. Er zijn twee verklaringen, aldus McWilliam. "Men gaat niet meer zelf naar de Antillen toe om koeriers te werven. Dat betekent dat of de opdrachtgever zijn werkterrein heeft verplaatst of dat hij van de Antillen naar Nederland is verhuisd."

Volgens McWilliam spelen Colombianen of andere Latijnsamerikanen geen grote rol bij drugsmokkel vanuit de Nederlandse Antillen. Sinds een jaar geleden een Venezolaanse bende werd opgerold, zijn de activiteiten van die groepen fors teruggelopen.

De delegatie van de Nederlandse Antillen stelde dat de drugsbestrijding van de Nederlandse Marine in het Caribisch gebied niet effectief is, omdat zij geen aanhoudingen kan verrichten. "Als meteen op het constateren van het misdrijf mededeling wordt gedaan aan de politie, dan is het niet ondenkbaar dat tegen de tijd dat de politie aankomt intussen de verdachten reeds vertrokken zijn", aldus de Antilliaanse parlementariërs. Leden van de Arubaanse delegatie meenden dat dit probleem voorkomen kan worden als de politie met de Marine op patrouille zou worden gestuurd om indien nodig ter plekke mensen aan te houden.

De Marine op de Antillen en Aruba neemt sinds kort deel aan de bestrijding van de drugshandel in het Caribisch gebied. Samen met Amerikaanse, Britse en Franse oorlogsschepen en vliegtuigen oefenen de Nederlandse schepen en vliegtuigen in het opsporen en volgen van drugstransporten.

BOKSEN / RIO GRANDE - De Argentijnse bokser Wilfredo Andrade is overleden aan de gevolgen van een hersenletsel. De 28-jarige Andrade raakte tijdens een gevecht tegen routinier Hector Patri in de tiende ronde in coma.

THE CURAÇAO HOTEL TRAINING PROGRAMME

COMMISSIONED BY • **CTDF • CHATA • CHTTC / FEFFIK** •
IN CO-OPERATION WITH • HORECAF • DIENST ONDERWIJS •

On behalf of the Tourism Industry, CTDF, CHATA & CHTTC/FEFFIK are organizing a unique Training Programme. The objective of The Curaçao Hotel Training Programme is to provide the Industry with the necessary tools for Total Quality Customer Service. As many as 54 Courses will be offered during a 2-year period. We hereby present the Programme Schedule until December 1992.

COURSES FOR MANAGEMENT

*The HotelManagement Programme * is intended for all Managers and Middle Managers of Hotels. The Programme deals with management aspects of the two major functions of hotels: Accommodation and Food & Beverage. Moreover the Programme is focussed on the three major disciplines of management: Marketing, Human Resource and Finance.*

FOOD & BEVERAGE MANAGEMENT *
- Introduction to F&B Management
- F&B Formulas; From Trends to Products
- The Menu as Management Tool
- The F&B Organization
- Commodity Management; From Purchasing to Distribution
- Marketing of F&B
- Advertising, Merchandising, Sales Promotion Techniques
- F&B Control; Cost & Price Analysis, Sales Analysis, Quality Control, Operating Ratios

August 03 - August 07 or August 10 - August 14

ACCOMMODATION MANAGEMENT *
- Introduction to A.M.
- Property Management
- Hotel Formulas; From Trends to Hotels
- Room Engineering; Yield Management
- In-House Merchandising Systems
- Rooms Division; Departments & Organization
- Hotel Operations; Front Office, Housekeeping, Maintenance
- Hotel Information Systems; Manual & Computer Aided
- Hotel Accounting Systems

August 17 - August 21 or August 24 - August 28

MARKETING MANAGEMENT *
- Introduction to Marketing
- What is 'Hotel Sales & Marketing'?
- Why Market Hotels?
- Market Trends in the Tourism Industry
- Market Feedback Systems; Market Research
- Marketing Policy
- Product & Competitor Analysis
- Marketing Mix; Product, Price, Promotion, Place, Personnel
- The Marketing Plan
- Sales Techniques; (Inter)National Markets
- Public Relations

October 05 - October 09 or October 12 - October 16

FINANCIAL MANAGEMENT * (1993)
- What is Financial Management?
- The various Types of Budgets
- How to Prepare & Analyze Budgets
- Actual Results versus the Budget; Interpretations & Decisions
- Budget as a Management Tool
- Investment Decisions
- Computer Information as a Financial Management Tool

HUMAN RESOURCE MANAGEMENT * (1993)
- Profile of a Company
- Objectives of a Company
- Structures, Activities, Tasks & Jobs
- The Manpower Plan
- Recruitment
- Selection
- Contracting
- Career Development
- In-Company Training & Instruction
- Staff Motivation
- Appraisal

TRAIN-THE-TRAINER
- Expectations & Needs of Guests
- Employee Behavior
- Analyzing Shortcomings
- Communication
- Stereotyping & Values
- Feedback
- Relationship between Service Attitude & Professional Skills

Aug. 31 - Sept. 11 or Oct. 26 - Nov. 06 or Nov. 30 - Dec. 11

REGISTRATION & FEES

The Standard Fee for a 5-Day Course is NAfl. 250,- per person. The Fee for the 10-day Train-the-Trainer Course is NAfl. 475,-. Participants registering for the full HotelManagement Programme * (5 Courses) get a Discount of NAfl. 250,-.

For Registration contact your Management, or CHTTC - Landhuis Kortijn, Kortijnstraat (O). Tel. 627207, Fax 625090.

COURSES FOR SUPERVISORS/STAFF

The Supervisory Programmes are focussed on the Operational Departments of Hotels and Restaurants. The Courses will concentrate on improving the professional knowledge of the participants as well as their supervisory skills. Some Courses are also suitable for others in the Tourism Industry.

FRONT OFFICE OPERATIONS
- The Hospitality Process
- Front Office Organization
- Work Planning
- Inventory of Bed- & Bathroom
- Reservations, Check-In & Registration, [illegible]
- [illegible]
- [illegible] with Other [illegible]
- [illegible] Management Skills

[illegible] - June 12

RESTAURANT OPERATIONS
- Restaurant Formulas
- Restaurant Organization & Planning
- Attributes of a Waiter
- Equipment & Utensils
- Types of Service
- The Hospitality Process in the Restaurant; Mise-en-Place, [illegible] of Food [illegible]
- [illegible] the Daily [illegible] Restaurant [illegible] Supervising
- Personal Selling
- Practical Management Skills
- Guest Handling

June 22 - June 30 or July 02 - July 10

HOUSEKEEPING
- Housekeeping Organization
- Work Planning
- Inventory of Bed- & Bathroom
- Inventory of Public Areas
- Cleaning Agents & Techniques
- Linen & Laundry
- The Daily Tasks of Supervising
- Practical Management Skills

September 14 - September 22 or September 24 - October [illegible]

BAR & BEVERAGE OPERATIONS
- Organization of Bar & Main Service Bar
- Bar Formulas
- Attributes of a Bartender
- Equipment & Utensils
- Orientation in Wines, Beers & Spirits
- Types of Service
- The Hospitality Process in the Bar: Mise-en-Place, Service of Drinks, Billing Methods
- The Daily Tasks of Supervising
- Personal (Up)Selling
- Practical Management Skills

October 19 - October 27

[illegible] PRODUCTION
- [illegible]

KITCHEN OPERATIONS
- [illegible]on
- [illegible] & Procedures
- [illegible] Methods
- [illegible] Control
- [illegible] & Utensils
- [illegible] & Design
- [illegible] of Kitchen Supervising
- [illegible] Management Skills

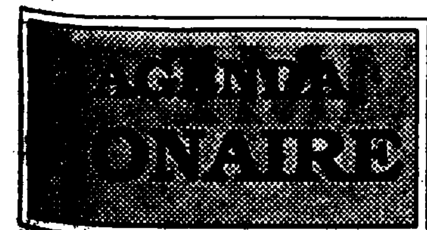
[illegible] 16 - November [illegible]

CONVENTION OPERATIONS
- Convention [illegible]
- [illegible]
- Scheduling of Operations
- [illegible]

[illegible]
- [illegible]

Curaçao Tourism Development Foundation
Curaçao Hotel and Tourism Association
Curaçao Hotel & Tourism Training Centre
Fundashon pa Enseñansa [illegible]

[illegible] DECEMBER 1992 PROGRAMME



POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK (openingstijden voor het publiek): maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(openingstijden voor lezers) woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: 8886.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

GALERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya Grandi 70): openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

LVV: openingstijden Slachthuis i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

****

KLACHTEN/BEZORGING
Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel.: 8204 (na 18.00 uur tel.: 8342).

****

ZATERDAG
DIVERSEN
CONCERT: 20.00 uur 'Konserto Broadway' met de koren Vivons en Chantant en Ars Cantandi - aula Scholengemeenschap Bonaire.

****

ZONDAG
DIVERSEN
TENTOONSTELLING
08.30-13.00 uur expositie van handenarbeidprodukten gemaakt door de leerlingen van de afdeling ZMLK van de Watapanaschool.

****

Inzake wet op de kansspelen

Sealy: Dubieuze deskundigen dienen overheid van advies

KRALENDIJK — "De deskundigen, die de overheid van advies hebben gediend bij de invoering van de wet op de kansspelen, weten kennelijk weinig van de gehele situatie. Dat is te betreuren en te veroordelen, mede omdat een van die adviseurs de directeur is van de Wega di Number Kòrsou", aldus Aubrey Sealy in een persverklaring. Sealy attendeerde in een eerdere verklaring al op het onnodige en vooral onaanvaardbare risico dat de overheid loopt wanneer zij garant staat voor de uitbetaling van de getrokken nummers.

Naar de mening van Sealy hebben de deskundigen een berekening gemaakt voor Bonaire en concludeerden dat het ging om veertig nummerkantoren, waarvan er tien in Rincon gevestigd zijn. Deze kantoren verkopen per dag gemiddeld vijfhonderd gulden aan nummers en dat betekent een bedrag van ruim twintigduizend gulden.

"Deze experts hebben de gedeputeerde van financiën Ramoncito Booi voorgespiegeld dat het maar sporadisch is wanneer mensen de laatste vier cijfers winnen. De gedeputeerde gelooft dat blindelings. Maar het is een onjuiste voorlichting die heel wat problemen kan brengen voor de overheid als zij garant zal staan zoals in de wet voorgesteld wordt. Een onderzoekje heeft al uitgewezen dat er dagelijks een of meer personen op Bonaire met drie of vier cijfers winnen", aldus Aubrey Sealy.

Volgens hem een van de redenen waarom een tweetal grote nummerkantoren van Curaçao besloten om hun kantoren op Bonaire te sluiten. Het bleek namelijk dat op Curaçao vrijwel nooit vier cijfers uitbetaald behoefden te worden. Op Bonaire gebeurde het echter wel regelmatig, dat twee, drie of zelfs vijf mensen de laatste vier cijfers goed wisten te voorspellen.

Weer heeft Sealy een (waterdicht) onderzoekje ingesteld over de resultaten van de afgelopen drie dagen. Het nummer dat uitkwam ... 1061 op zaterdag, op maandag was het nummer 6288 en op woensdag weer 61. Voor de vier laatste nummers werd op Bonaire in drie dagen tijd 95.000 gulden uitbetaald. Een tweede onderzoekje van Sealy wees uit dat in de tien nummerkantoren te Rincon een ramp gebeurde toen bleek dat het nummer 61 uitbetaald moest worden. De inkomsten waren dagelijks vijfduizend gulden, maar er moest in twee dagen 48.000 gulden uitgekeerd worden.

Sealy: "De aangetrokken deskundigen zullen hier lering uit moeten trekken en zo snel mogelijk de overheid vertellen dat hun berekeningen volkomen fout zijn geweest. Het bewijs daarvan is dat de laatste dagen vrijwel alle nummerverkopers met de handen in het haar zitten".

Naar de mening van Sealy moet men zich maar liever niet voorstellen wat er gebeurt wanneer de stichting Wega di Number zonder reservefonds gaat beginnen aan de verkoop van nummers. Een overheid die niet eens geld heeft om de ambtenaren maandelijks uit te betalen, zal dan echter wel garant staan voor de uitbetaling van de gewonnen nummers.

Sealy: "Het zou goed zijn voor degenen die dichtvaren op deze experts van de kouwe grond, om zich via andere kanalen te laten voorlichten alvorens een kat in de zak te kopen. Wat de overheid moet doen, is een percentage van de inkomsten [illegible] bedingen en [illegible] ... fonds wordt gestort. Als de deskundigen zeggen dat het gemiddelde per ... nummerkantoor vijfhonderd gulden is, dan kan een percentage daarvan voorkomen dat een overheid zich in de problemen zal storten".

Met nadruk zegt Sealy dat met hetgeen op Curaçao werd afgewezen, de overheid van Bonaire wordt opgehangen. Afgezien nog van het feit dat er een stichting in het leven wordt geroepen, die maandelijks erg veel geld aan uit te betalen salarissen vraagt. Sealy vermeldt in zijn verklaring dat enkele salarissen ruim boven vierduizend gulden per maand liggen, enkele boven 3500 en enkele ruim boven tweeduizend gulden.

Workshop drugspreventie

KRALENDIJK — In samenwerking met de Venezolaanse regering zal het Bestuurscollege van Bonaire een workshop organiseren over de controle en de preventie van drugs. Deze workshop vindt plaats in het Instituto Venezolano aan de J.A. Abrahamboulevard en duurt van 8 tot en met 12 juli.

De workshop is in feite een vervolg op de workshop die het afgelopen jaar al is gegeven en gaat beduidend dieper op de stof in. Met name nodigt het Bestuurscollege de mensen uit, die vorig jaar de eerste cursus hebben gevolgd. Ook degenen die een andere eerdere cursus bijwoonden, zijn welkom.

De uren waarop de cursus gegeven wordt, zijn van half negen 's morgens tot drie uur 's middags.

Contributie Simabo veranderd

KRALENDIJK — Tijdens de vergadering van de vakbond voor leerkrachten, Simabo, op 16 juni zal gesproken worden over een herziening van de contributie. Het blijkt dat een aantal leden bezwaar heeft gemaakt tegen de bijdrage ter grootte van één procent van het bruto salaris.

Het nieuwe voorstel wordt een verdeling in drie categorieën: werknemers in het kleuteronderwijs betalen maandelijks f.12,50, die van het basisonderwijs betalen f.17,50, terwijl ten slotte het voortgezet onderwijs een contributie van f.25,- op tafel moet leggen. Overigens staat het de leden vrij met andere voorstellen te komen.

Ook degenen die interesse hebben in een bestuursfunctie kunnen daar melding van maken. Zij kunnen zichzelf of een ander voordragen. Niet leden van de Simabo kunnen zich tijdens de vergadering als lid inschrijven. Het tijdelijke bestuur merkt op dat voor een goed-functionerende organisatie mensen nodig zijn die zich willen inzetten om als bestuurslid te werken. Het tijdelijke bestuur wordt momenteel gevormd door M.J. Sealy-Clappers en L. Sambo-Martijn.

Tideman motor achter club voor amateurpiloten

KRALENDIJK — Binnen afzienbare tijd zal Bonaire beschikken over een aeroclub, die bestaat uit personen die in het bezit zijn van een vliegbrevet. Het initiatief tot de oprichting van deze club — in het verleden waren er al twee op Bonaire — is van de zich onlangs op Bonaire gevestigde Europese Nederlander Hans Tideman. Komende week wil hij de eerste bijeenkomst realiseren.

Hans Tideman is een van de vele Nederlanders die zich de laatste tijd op Bonaire is komen vestigen. Hij behaalde zijn brevet in Nederland en zijn eerste gedachte op Bonaire was het stichten van een club om weer te kunnen gaan vliegen. Inmiddels heeft Tideman al gesprekken gevoerd met verschillende andere amateurpiloten, zoals Alfred Knuf, Dick van der Vaart en Nienke Hage en zij waren het er direct mee eens dat Tideman het initiatief zou nemen.

Inmiddels is er al een brief uitgegaan naar diverse instanties waarin punten werden aangehaald als brandstof voor de vliegtuigen, de keuring van piloten, de licenties en een clubhuis. Ook heeft Tideman al gesproken met luchthavenmeester Leo Domacassé, die de Nederlander echter naar het Bestuurscollege verwees. De eerste vergadering van de club zal volgende week plaatsvinden in het Sunset Beach Hotel, waar Tideman over de oprichting zal praten, een bestuur zal kiezen, de statuten zal bespreken en de vraag voorleggen hoe de vereniging aan ... kleine vliegtuigjes.

In de tweede vergadering zal Tideman praten over het verkrijgen van een licentie en de keuring van de potentiële piloot. Een onderzoekje heeft uitgewezen dat er op Bonaire vijftien tot twintig personen zijn die een vliegbrevet hebben.

De eerste vliegclub werd in 1973 opgericht door de Amerikaan Brent Brown van de Bopec, samen met de vliegende huisarts Schrijvers uit Rincon. Nadat de laatste zijn vliegtuigje in brand zag gaan op de luchthaven, werden de activiteiten van de club opgeschort. Later nam Robert Croes van Rocargo het initiatief om inwoners van Bonaire in de gelegenheid te stellen hun brevet te halen. Een bekende vlieginstructeur op Bonaire is Joop Rauwers, directeur-eigenaar van Buddy Dive.



KRALENDIJK — *Bonaire is 'in' voor wittebroodsweken. Dat gold ook voor John Esthuis van De Mol Media & Marketing en Corinne Schaling van De Mol Produkties. Afgelopen week besloten zij in de Pasagrahan van Bonaire elkaar het ja-woord te geven. Esthuis en Schaling zijn door hun werk bij De Mol geen onbekenden in het Nederlandse televisieland.*

Op de foto: links Corinne Schaling en rechts John Esthuis, die zoals te zien is kennelijk het roer stevig in handen wil houden.

Kerkdienst Bernardus gewijzigd

KRALENDIJK — De voorzitter van de parochieraad van de St. Bernarduskerk heeft bekendgemaakt dat met ingang van zondag 7 juni drie missen gelezen worden. De eerste is om zeven uur 's morgens, de tweede om tien uur 's morgens en de mis in de Spaanse taal om zeven uur 's avonds. Dat zal net zolang duren als pastoor Daniel met vakantie is en dat duurt voorlopig nog tot midden juli.

In de wijken wordt ook misgelezen en dat is om zeven uur 's avonds te Tera Cora op de eerste dinsdag van de maand, te Amboina op de tweede dinsdag, te Nikiboko ... om ... uur 's ... in het ... De diensten ...

***

De algemene levensherverzekering maatschappij heeft vorig jaar de winst zien toenemen van f 22 tot f 28 miljoen. Daarvan wordt f 15,3 miljoen als dividend uitgekeerd aan eigenaar ... REASSURANTIE ... Het premie-inkomen nam met 21 procent toe tot f ... miljoen.

Bomenactie Amigu di Tera

KRALENDIJK — In samenwerking met Kriabon en de LVV zal de milieu-organisatie Amigu di Tera een gezamenlijk project starten om bomen te planten op Bonaire. De bedoeling is deze bomen, die op den duur droogteresistent zijn, bij scholen en crèches te plaatsen.

Via een bepaalde periode zullen de bomen via een dripsysteem water krijgen die via de scholen aangesloten wordt op een aparte meter. De rekening komt dus niet ten laste van de school, maar van de sponsors die door de Amigu di Tera gezocht zullen worden.

De Amigu di Tera heeft juist gekozen voor scholen en crèches, omdat de bomen dan zijn beschermd tegen geiten. Er kunnen beschutte plaatsen uitgezocht worden en de kinderen wordt liefde voor de natuur en de kennis van bomen bijgebracht. Uiteraard heeft de Amigu di Tera daarbij de hulp nodig van de scholen, aldus de boodschap van drs. E. Strauss-Marsera, voorzitter van de Amigu di Tera Bonaire.

Bijeenkomst Agribon

KRALENDIJK — Zoals bekend, willen de knoekoe-eigenaars een coöperatie oprichten. Daarvoor komen belangstellenden zondag bijeen op de knoek van Morales te Mexico. De bijeenkomst begint om drie uur 's middags.

Er zal een bestuur gekozen worden voor de coöperatie die Agribon zal heten. Uiteraard moet er over contributie gepraat worden, terwijl ook het project Lombrises besproken zal worden. Er zal gediscussieerd worden over de hulp die elke knoek-eigenaar van Agribon kan geven. Deze eerste vergadering is uitgeschreven door de politicus Cai Marsera, die optreedt als tijdelijke secretaris.

Werkloosheid VS weer even groot als in 1984

WASHINGTON - De werkloosheid in de Verenigde Staten heeft in mei 7,5 procent van de beroepsbevolking bedragen. Sinds augustus 1984 is de werkloosheid niet zo groot geweest, zo heeft het Amerikaanse ministerie van werkgelegenheid vrijdag bekendgemaakt. In april was 7,2 procent van de beroepsbevolking zonder werk.

Het aantal banen (de landbouwsector uitgezonderd) nam toe met 68.000. In april groeide het aantal banen met 182.000. Dit aantal is herzien, want in eerste instantie was er een groei van 126.000 banen opgegeven.

De gegevens zijn slechter uitgevallen dan was verwacht. Over het algemeen was voorzien dat de werkloosheid niet zou veranderen en dat het aantal nieuwe banen 100.000 zou bedragen. Hieruit blijkt dat het herstel van de economie van de VS maar moeizaam verloopt. De dollarkoers reageerde dan ook met een daling op de jongste gegevens. Kort na de bekendmaking stond de Amerikaanse munteenheid op f 1,7875, bijna een cent minder dan kort ervoor.

PRAAG - De opkomst bij de Tsjechoslowaakse verkiezingen voor een nieuw federaal parlement en regionale deelparlementen lag vandaag duidelijk hoger dan verwacht. Dit is uit diverse kiesdistricten vernomen. In Slowakije was de opkomst vrijdag, de eerste van de twee verkiezingsdagen, ruim 53 procent.

De Tsjechische kiescommissie had geen statistische gegevens omtrent de opkomst in deze deelrepubliek, maar liet weten dat die boven verwachting was. Het Tsjechische ministerie van binnenlandse zaken schat de deelname tussen de 70 en 85 procent.

Kohl en Major willen snelle uitbreiding EG

BONN - Helmut Kohl en John Major hebben de EG, die zijn wonden likt nadat de Denen de Europese eenwording voorlopig hebben afgewezen, vrijdag opgeroepen snel onderhandelingen te beginnen met landen die tot de gemeenschap willen toetreden.

De Britse premier en de Duitse bondskanselier verklaarden na een gezamenlijk overleg van drie uur in Bonn dat de Europese Commissie begin volgend jaar moet gaan overleggen met de landen van de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA). Beide regeringsleiders verwelkomden tevens de beslissing deze week van de elf ministers (de twaalf minus Denemarken) van buitenlandse zaken van de EG in Oslo om door te gaan met ratificatie van het verdrag van Maastricht.

Kohl en Major kondigden aan dat ze op de EG-top eind juni in Lissabon opnieuw zullen aandringen op snelle gesprekken met EVA-leden.

Eva-leden Oostenrijk, Zweden, Finland en Zwitserland hebben te kennen gegeven tot de Europese gemeenschap te willen toetreden, en ook Noorwegen heeft belangstelling.

Financieel Nieuws

Aandelenmarkt prijshoudend

AMSTERDAM - De aandelenmarkt in Amsterdam was de laatste dag voor het Pinksterweekeinde over het algemeen prijshoudend. In ieder geval deed Beursplein 5 het beter dan Londen, waar de Financial Times-index van 100 aandelen vrijdag rond sluitingstijd in Amsterdam op dertien punten verlies stond, en ook beter dan Frankfurt, waar de Daxindex drie punten lager eindigde. Wall Street noteerde vrijdagmiddag eveneens enkele punten lager. De obligatiemarkt sloot in Amsterdam een stuiver hoger en de dollar raakte een cent kwijt.

De EOE-aandelenindex eindigde 0,11 punt hoger op 317,42 en de CBS-koersindex algemeen ging het weekeinde in met een verlies van 0,1 punt op 215,2. De totale omzet in Amsterdam kwam uit op f 1,6 miljard, waarvan f 1 miljard aan obligaties en f 569 miljoen aan aandelen. Koninklijke Olie stak qua omzet (f87 miljoen, gerekend met dubbeltellingen) met kop en schouders boven de rest uit. Opvallend was de omzet van bijna f 50 miljoen in technische groothandel Eriks.

Ook in KLM werd behoorlijk gehandeld. Er werd voor f 36 miljoen aan klemmen omgezet. Het fonds kreeg een facelift door de verrassende aankondiging van de hervatting van het dividend op donderdag. Op de EOE-optiebeurs was KLM het meest actieve aandelenfonds.

Op de hoofdmarkt moest toch een aantal fondsen een flinke veer laten. Hunter Douglas zakte f 1,60 tot f 71 en nedlloyd negentig cent tot f59,50. Producent van geluidsdragers Polygram werd f 0,70 lichter op f 50,90.

De verzekeringswaarden lagen vrijdag sterk in de markt. Amev spande de kroon met een koersstijging van f 1,10 (2 procent) tot f 56,10. Internationale Nederlanden Groep kreeg er zeventig cent bij op f 49 en Aegon - met uitzicht op een aandelensplitsing van 2 op 1 op 9 juni - liep twee kwartjes op tot f 124,20. Bührmann-Tetterode mocht zich ook verheugen in belangstelling en steeg f 0,90 in waarde. Ahold, dat donderdag aardige cijfers over de eerste zestien weken van dit jaar vrijgaf, pakte er f 1 bij. Het in verband met de Duitse avances druk besproken Fokker werd dertig cent meer waard op f 34.

De uitgevers waren vrijdag uit de gratie. VNU, al twee dagen geplaagd door koersdaling, ging zeven dubbeltjes achteruit. Elsevier deed het met vijftig cent minder op f 113,90 en Wolters Kluwer verloor f 0,40 op f 73,90.

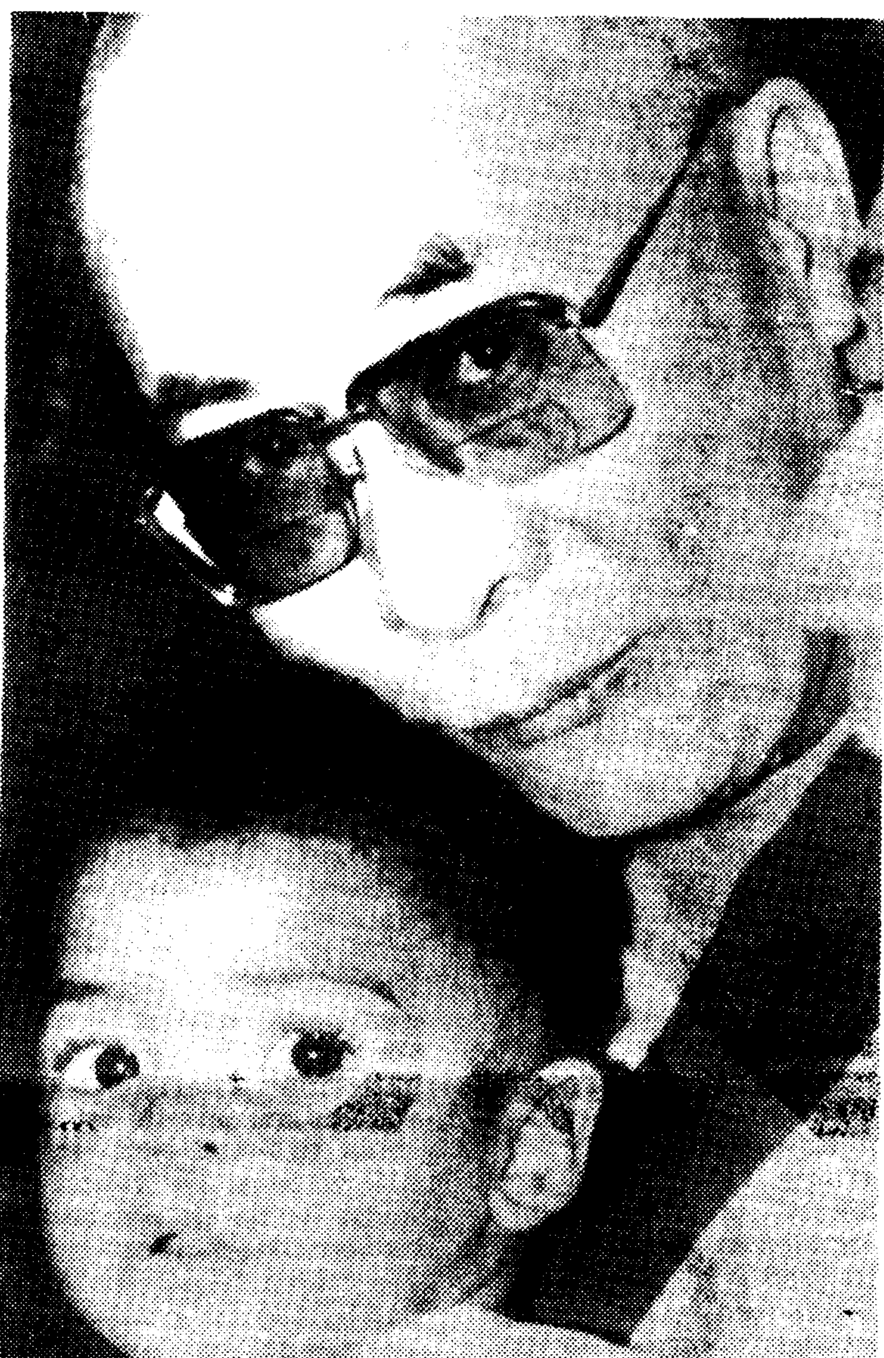
Behalve KLM was Philips de enige international die omhoog mocht, maar dan ook maar met een dubbeltje tot f 38,10. Akzo moest f 0,50 interen op f 158,10, Unilever gaf dertig cent prijs op f f 184,40 en olies brokkelden twintig cent af op f 158,60.

Op de lokale markt moest scheepsbouwer Van der Giessen-De Noord elf gulden terug naar f 107, na er de afgelopen twee dagen f 19 te hebben bijgekregen. Cindu International raakte een tientje kwijt op f 140. Vastgoedfonds Ravast, vrijdagochtend even uit de notering in verband met de melding van aardige cijfers en onveranderd dividend, sprong f 4 omhoog tot f 27. Bouwonderneming BAM groep ging rekening gehouden met ex-dividend een gulden omhoog tot f 87,50.

NEW YORK/BELGRADO - **Servische milities in Bosnië-Hercegovina zullen de controle over het vliegveld van Sarejevo overdragen aan de Verenigde Naties, zodat humanitaire hulp voor de belegerde Bosnische hoofdstad kan worden aangevoerd.** Dat is vrijdag bekendgemaakt door een woordvoerster van de VN.

"Tijdens gesprekken hebben alle partijen ingestemd met overhandiging van het vliegveld aan de VN, zodra de VN daarvoor klaar is", aldus VN-woordvoerster Shannon

Dalai Lama in Rio



RIO DE JANEIRO - De Dalai Lama is geestelijke leidsman van de Tibet anen een der gasten van Rio de Janeiro in verband met de Aarde-top welke daar wordt gehouden. Hij bracht onder meer een bezoek aan de straatkinderen waaraan Rio zo rijk is. Een aantal van hen wordt opgenomen in internaten, velen echter zijn een prooi van groepen burgers die met ijzeren hand en desnoods met dodelijk geweld optreden tegen deze wegwerp-kinderen.

Stockmarket-NEWS

NEW YORK	PREV.	5-6	FRANKFURT	PREV.	5-6	AMSTERDAM	PREV	5-6
DOW JONES	3399	3398	DAX INDEX	1792	1789	CBS GEN.INDEX	130.60	130.50
AM.EXP.	24.00	23.63	ASKO	809.00	798.00	ABN-AMRO	44.70	44.50
ANHEUSER B	53.38	52.75	BASF	245.70	244.50	AEGON	123.70	124.20
ATT	41.75	42.13	BMW	610.00	611.00	AHOLD	87.20	88.20
BORDEN	31.50	30.88	COMMERZBANK	253.00	253.50	AMEV	55.00	56.10
CAMPBELL S	32.75	32.38	DAIMLER BENZ	809.50	806.00	AKZO	158.60	158.10
CHRYSLER	20.50	20.00	DEUTSCHE BANK	692.50	692.00	BOLS	46.70	46.50
CITICORP	19.50	19.38	HOECHST	260.50	260.50	BUHR.TET.	51.40	52.30
COASTAL CO	28.50	28.50	KAUFHOF	496.50	501.50	DAF	23.40	23.40
COCA COLA	42.75	43.88	MAN	405.00	405.50	DSM	115.30	115.30
DIGITAL	39.63	40.50	PREUSSAG	426.90	430.50	ELSEVIER	114.40	113.90
DUPONT	51.88	51.38	SIEMENS	683.20	682.80	FOKKER	33.70	34.00
EAST.KODAK	40.25	40.25	VW	409.00	408.10	GIST BROC.	39.90	39.80
EXXON	63.00	62.75				HAGEMEYER	138.60	140.50
FORD	48.13	48.C0				HEINEKEN	167.20	167.50
GEN.ELECT.	76.38	77.63	LONDON			HOOGOVENS	58.70	58.60
GEN.MOTORS	43.63	44.00				HUNT.DOUGLAS	72.60	71.00
HEINZ	36.50	36.50	FT-100 INDEX	2681	2668	ING	48.30	49.00
HOMESTAKE	12.88	12.88				KLM	40.30	40.40
IBM	89.00	90.25	ARGYLL	3.54	3.56	KNP	49.60	49.80
KELLOGG	59.75	58.38	BARCLAYS BANK	3.68	3.68	NEDLLOYD	60.40	59.50
MC DONALDS	46.00	46.50	BASS	6.10	6.07	PHILIPS	38.00	38.10
MERCK	49.88	49.38	BRITISH STEEL	0.78	0.79	ROBECO	98.30	97.70
MINNES.MNG	93.75	95.63	BRITISH TEL	3.58	3.65	ROLINCO	96.90	96.40
MOBIL CORP	65.63	66.88	BTR	4.75	4.67	RORENTO	73.50	73.40
PFIZER	71.25	72.50	CADBURY	4.69	4.67	RODAMCO	48.60	48.60
P.MORRIS	75.50	74.50	CABLE & WIRE	5.57	5.55	ROYAL DUTCH	158.80	158.60
QUAKER	54.88	55.38	GRAND MET	4.94	4.86	UNILEVER	184.70	184.40
SEARS	42.50	42.50	MARKS & SPENCER	3.26	3.27	VMF STORK	46.20	45.80
UP JOHN	33.63	32.63	REDLAND	5.15	5.07	VOC	42.60	42.40
WOOLWORTH	26.75	26.50	TATE & LYLE	3.85	3.83	VNU	87.50	86.80
						WESSANEN	92.80	92.50
GOLD	338.80	339.00	TOKYO			TORONTO		
SILVER	4.09	4.07	NIKKEI DOW IND.	17964	17790	TSE 300	3403	3392
CRUDE OIL	22.39	22.60	BRIDGESTONE	1180	1180	ALCAN	22.00	21.63
			CANON	1400	1410	BELL	43.88	43.75
US$/Yen	127.55	126.85	DAI ICHI KANGYO	1370	1370	BANK OF NS	20.88	20.88
			DAIWA SEC.	862	860	CAN.PAC.	18.75	18.50
US$/DMARK	1.60	1.59	HITACHI	790	795	IMASCO	35.88	35.63
			HONDA MOT.	1460	1450	LAIDLAW	12.63	12.63
GBP/US$	182.62	183.52	JAPAN AIRLINES	740	737	MOORE	25.13	25.00
			NOMURA SEC.	1430	1410	NORANDA	18.38	18.38
US$/NLG	1.80	1.79	NIPPON STEEL	293	295	PLACER DOME	12.13	12.13
ECU/US$	128.18	128.95	MAZDA	487	485	POWER CORP.	14.25	14.50
CAN/US$	83.51	83.73	SONY	4390	4320	ROYAL BANK	23.13	23.36

Japan investeert veel minder in buitenland

TOKYO - De directe investeringen van Japan in het buitenland zijn het afgelopen begrotingsjaar (april 1991 tot en met maart 1992) sterk afgenomen. Japan investeerde in 1991/92 41,6 miljard dollar in het buitenland tegen 56,9 miljard in 1990/91, zo heeft het Japanse ministerie van financiën vrijdag bekendgemaakt.

Directe investeringen zijn aankopen van belangen van meer dan tien procent en verstrekking van leningen met een looptijd van meer dan een jaar. Het ministerie verklaarde de vermindering van 27 procent hoofdzakelijk uit de vertraging in de groei van de wereldeconomie.

Het is het tweede achtereenvolgende jaar dat de directe investeringen van Japan in het buitenland afnemen. Japanse bedrijven bouwden in het buitenland minder fabrieken omdat zij in toenemende mate moeite hebben met de financiering na de aanhoudende val van de aandelenkoersen op de beurs van Tokyo, aldus het ministerie.

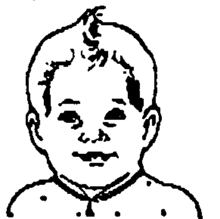
In Noord-Amerika namen de Japanse beleggingen af van 27,2 miljard dollar in 1990/91 tot 18,8 miljard dollar in het afgelopen begrotingsjaar. Deze investeringen maakten 45 procent uit van de totale Japanse beleggingen in het buitenland. In Europa verminderden de investeringen van 14,3 miljard dollar tot 9,4 miljard dollar. In Azië investeerde Japan in 1991/92 5,9 miljard dollar tegen zeven miljard dollar in 1990/91.

Het buitenland investeerde in 1991/92 4,3 miljard dollar in Japan. In 1990/91 was dat 2,8 miljard dollar.

MENSEN



■*SalvaPeis een driewielig vervoersmiddel dat tijdens de milieutop in Rio de Janeiro wordt gepromoveerd. De driewieler is economisch en draagt niet bij aan luchtvervuiling.*



Tijdens de voorbereidingen van een transport van negen Przewalksi-**paarden** naar Mongolië is een van de dieren gestorven. Dat heeft een woordvoerder van de stichting reservaten Przewalksi Paard onlangs meegedeeld.

De paarden werden in een natuurpark in Lelystad onder verdoving in kisten gezet, maar toch raakten enkele in paniek ~~waarop ze snel~~ werden bevrijd. Voor een kwam de hulp evenwel te laat. Het is vooralsnog niet duidelijk hoe het dier kon sterven. De zegsman van de stichting weigerde ieder commentaar. Ook de brandweer van Lelystad, aanwezig bij de voorbereidingen, kon woensdagavond geen nadere inlichtingen verschaffen.

De paarden zouden donderdag naar Mongolië worden overgevlogen om daar te worden vrijgelaten in een groot steppengebied. Volgens de zegsman gaat het vervoer van de in Nederland grootgebrachte dieren in ieder geval door. Waarschijnlijk zullen zelfs twee extra dieren worden getransporteerd.

Het transport moet het eerste worden in een reeks van vluchten om in totaal enkele tientallen paarden naar Mongolië te brengen. Daar moeten de dieren, afkomstig van dierentuinen of gefokt in Nederland, weer in vrijheid kunnen leven.

Rio de Janeiro kan milieutop aan

Wie astmatisch is moet niet proberen op de kruising van de Rua de Figueiredo Magalhaes en de Avenida Nossa Senhora de Copacabana een speciale pendelbus naar het Rio centro te nemen. Op de dag dat de Braziliaanse president **Fernando Collor de** Mello als eerste in **Rio de Janeiro** het Wereld Klimaatverdrag tekent is de lucht in deze stad met zijn 10 miljoen inwoners al flink verontreinigd in de ochtendspits. Maar wie het erop waagt tussen de vele bussen van het openbaar vervoer op straat te springen heeft met enige armgebaren al snel een pendelbus te pakken.

Het systeem van de speciale pendelbussen voor de kleine 20.000 deelnemers aan de officiële conferentie en de schaduwconferentie Global Forum en de duizenden journalisten werkt. De eerste dagen hadden verscheidene chauffeurs nog moeite de weg te vinden. "Riogangers" van het eerste uur waren voor hen een nuttige hulp om de weg te wijzen. Ook vergaten de chauffeurs de passagiers nog wel eens om hun speciale ticket te vragen. Op de bijna drie kwartier durende rit tussen Copacabana en het Rio Centro een voordeeltje van zes dollar of 18.000 Braziliaanse cruzeiros. Donderdag is daarvan geen sprake meer. Wie bij aankomst op het immens grote conferentieterrein uitstapt moet een ticket inleveren. Wie er geen heeft moet er alsnog een kopen. Er is geen ontkomen aan.

In de maanden voorafgaand aan "de grootste conferentie aller tijden" was het transport van de conferentiegangers een van de zaken waarover smalend werd gezegd dat de organisatie er niets van terecht zou brengen. Tijdens de officiële opening woensdag bleek dat het Rio de Janeiro toch op tijd is gelukt. De verwachte chaos is tot nu toe uitgebleven.

PORT AU PRINCE - De bisschiop van Cayes in Haiti, mgr Alix Verrier, blijkt onlangs lastig gevallen te zijn door militairen. Hij heeft daar later luid tegen geprotesteerd via de katholieke zender Radio Soleil.
Onder meer werd er huiszoeking in zijn woning gedaan. Motief hiervoor was dat men op zoek was naar een paar priesters die zouden zijn ondergedoken. De bisschop liet weten dat het militaire optreden een belediging voor de kerk is.

Margaret barones voor het leven

De Britse ex-premier **Margaret Thatcher** is zaterdag voor haar elfeneenhalf jaar premierschap beloond met de titel barones. Deze geeft haar het recht zitting te nemen in het hogerhuis, de eerste kamer van het Britse parlement. Dit is zaterdag officieel meegedeeld.

Als barones mag Thatcher haar eigen titel kiezen: Barones van Finchley (het kiesdistrict in Londen dat zij ruim 30 jaar in het lagerhuis vertegenwoordigd heeft) of barones van Grantham (haar geboortestad). De titel is niet erfelijk en verdwijnt met haar overlijden.

De vroegere Britse eerste-minister, die al "lady thatcher" geworden was nadat zij kort na haar aftreden de orde van verdienste had ontvangen, had toen verklaard dat zij deze titel niet zou gaan gebruiken. "Ik heb me uitstekend kunnen redden als mevrouw Thatcher. Onder die naam stond ik bekend in mijn 31 jaar lidmaatschap van het parlement en onder die naam wil ik bekend blijven", had ze in het voorjaar van 1991 gezegd.

Haar zoon Mark erft niet de titel van zijn moeder, maar wel die van zijn vader, die kort na het aftreden van Maggie geridderd werd tot Sir Dennis Thatcher.

Ze voegt zich in het hogerhuis bij drie ex-premiers, lord Home of the Hirsel (Sir Alec Douglas Home), lord (Harold) Wilson of Rievaulx en lord (James) Callaghan of Cardiff. Sir Edward Heath heeft ervoor gekozen lid te blijven van het Lagerhuis, waar hij de elf jaar regering van de ijzeren dame, zijn aartsvijand, heeft overleefd.

De lijst met geridderden, die zaterdag gepubliceerd is, telt nog 27 ex-parlementsleden. Een dergelijke lijst, die de afgevaardigden eert die het parlement verlaten en een belangrijke rol gespeeld hebben, wordt steeds na lagerhuisverkiezingen gepubliceerd. Het Britse politieke stelsel bepaalt dat iemand van adel geen lid kan zijn van het lagerhuis en afgevaardigden kunnen hun titel pas aanvaarden als ze het lagerhuis verlaten.

Onder de nieuwe edelen voor het leven zijn ettelijke oud-ministers van Margaret Thatcher: Sir Geoffrey Howe, de oud-minister van buitenlandse zaken wiens grote ontslagtoespraak in november 1990 het sein had gegeven tot het vertrek van mevrouw Thatcher als eerste-minister, Nicholas Ridley, die had moeten aftreden na misplaatste opmerkingen over de macht van de Duitsers in Europa, Nigel Lawson, de ex-minister van financiën, Norman Tebbit, een medestander van mevoruw Thatcher en ex-voorzitter van de conservatieve partij, en Cecil Parkinson.

Moeder of vader

Een van de zeldzame vrouwmannen die op de wereld rondlopen, moet in augustus in de Filipijnen bevallen met de zegen van de regering. Dit heeft de Filipijnse pers donderdag gemeld.

Minister van gezondheid Antonio Periquet heeft verklaard dat zijn departement opkomt voor de zwangerschaps- en bevallingskosten van Edwin Bayroin, die volgens de burgerlijke stand van het mannelijk geslacht is. Wonderlijk genoeg is hij zeven maanden zwanger.

Edwin Bayron, die vroedvrouw is in openbare dienst, is geboren met organen van beide seksen. In 1988 is hij geopereerd. Sindsdien kon hij zwanger worden. Naar verluidt is hij een van de 38 hermafrodieten die de wereldgezondheidsorganisatie (WHO) geregistreerd heeft.

De zeldzaamheid van het verschijnsel en de publiciteit die zijn leven gekregen heeft, hebben de autoriteiten ertoe gebracht zijn leven te vergemakkelijken.

Omdat hij voor de burgerlijke stand een man is, had hij geen recht op zwangerschapverlof noch op vergoeding van de bevallingskosten zoals voor andere Filipijnse ambtenaren geldt. Als alles goed gaat, wordt Edwin op 17 augustus **moeder, of vader?**



■*Deze traditionele mandenvlechter doet zijn dagelijkse bezigheid naast een poster van de Golkar politieke partij. De partij heeft eens te meer weten door te dringen in de verste uithoeken van het Indonesische archipel.*

Waarnemers menen dat de partij wederom de grootste meerderheid zal behalen bij de nationale verkiezingen van 9 juni aanstaande.

Freek de Jonge zal de hem deze week toegekende nationale Scheveningen cabaretprijs 1992 niet in ontvangst nemen. Volgens de cabaretier voelt hij zich al genoeg geprezen door het publiek, "en daar hoeven voor mij nog niet eens prijzen bij".

De Jonge kreeg de prijs uitgereikt voor zijn nieuwste theatershow "Losse nummers". Volgens het juryrapport "is De Jonge de lachdwang voorbij. Hij staat absoluut aan de top: Fascinerend, fabuleus en subliem, juist omdat hij subtiliteit, stilte en tederheid aandurft en beheerst. Het is een belevenis Freek de Jonge aan het werk te zien in het programma "Losse Nummers".

De cabaretprijs wordt jaarlijks toegekend aan een persoon of groep voor de meest opmerkelijke prestatie, geleverd op cabaretgebied in Nederland. Eerdere winnaars van de prijs waren onder anderen Herman van Veen, Adele Bloemendaal, Youp van 't Hek en Paul de Leeuw.

De stichting bevordering cabaretkunst kende de begeleidersprijs 1992 deze week toe aan de begeleiders van Paul van Vliet.

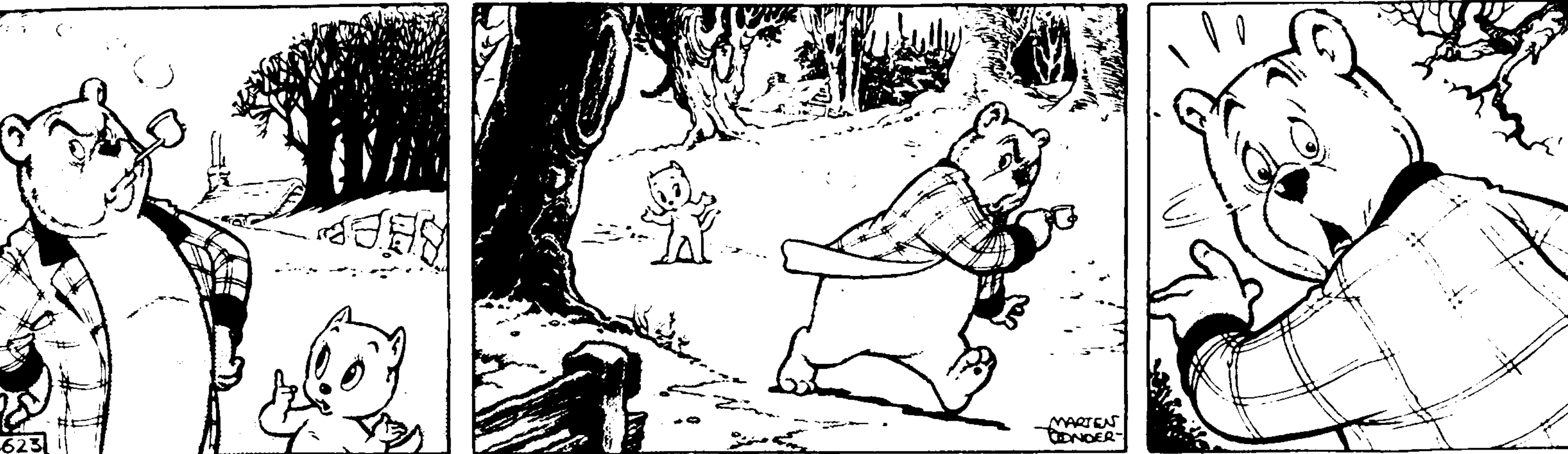
Aan moord en smokkelen van wapens

Vroegere vakbondsleider Mexico schuldig bevonden

MEXICOSTAD - De voormalige Mexicaanse vakbondsleider en politicus Joaquin Hernandez is schuldig bevonden aan doodslag en aan de illegale invoer van wapens. Zo stelde de procureur generaal vast.
Indertijd vond men een uitgebreide voorraad aan wapens en munitie bij hem thuis. In totaal ging het om 212 wapens. De vakbondsleider leefde als een koning en beschikte over een paleis. Als vakbondsleider-politicus had hij kunnen graaien in de kas van het staatsoliebedrijf Pemex toen Mexico nog schatten verdiende aan de olie en de Mexicaanse democratie uit een officieus eenpartij-systeem bestond waarbij politiek en vakbeweging in elkaars verlengde lagen. Aan zijn heerschappij als vakbondsleider kwam in 1989 na dertig jaar een einde.

Er hangt hem nu een straf boven het hoofd welke kan oplopen tot veertig jaar. La Quina zoals hij in de volksmond werd genoemd wordt schuldig geacht aan de moord op Antonio Zamora, een officier van justitie die dood in de woning van Hernandez werd aangetroffen. Hij was geliquideerd in opdracht van La Quina.

Heer Bommel en de Dankputters
door Marten Toonder



3623 — "Ik zoek een soort opkoper", zei heer Bommel somber. "Een zekere Prik of zoiets".

"Dat is toevallig", zei Tom Poes. "Een uurtje geleden kwam er een opkoper langs die mijn schuur op wilde ruimen. Die heette Prikkramer".

"Ik heb het nu niet over de rommel in jouw schuur!" hernam heer Ollie streng. "Ik heb het over belangrijkere zaken. Want die opkoper, die Prik dus, heeft een papier in zijn bezit; het eigendomsbewijs van een goudmijn".

"Dat klopt!" riep Tom Poes uit. "Want vóórdat die Prikkramer begon met opruimen van mijn schuurtje......"

"Schei nu eens uit met je vervelende schuurtje!" riep heer Bommel geplaagd. "Ik spreek over een goudmijn en jij zeurt maar over de onsmakelijke resten in je schuur! Heb je dan geen gevoel? Ik moet dat eigendomsbewijs van die goudmijn hebben vóórdat Super en Hieper het in handen krijgen! En daarom moet ik die opkoper vinden".

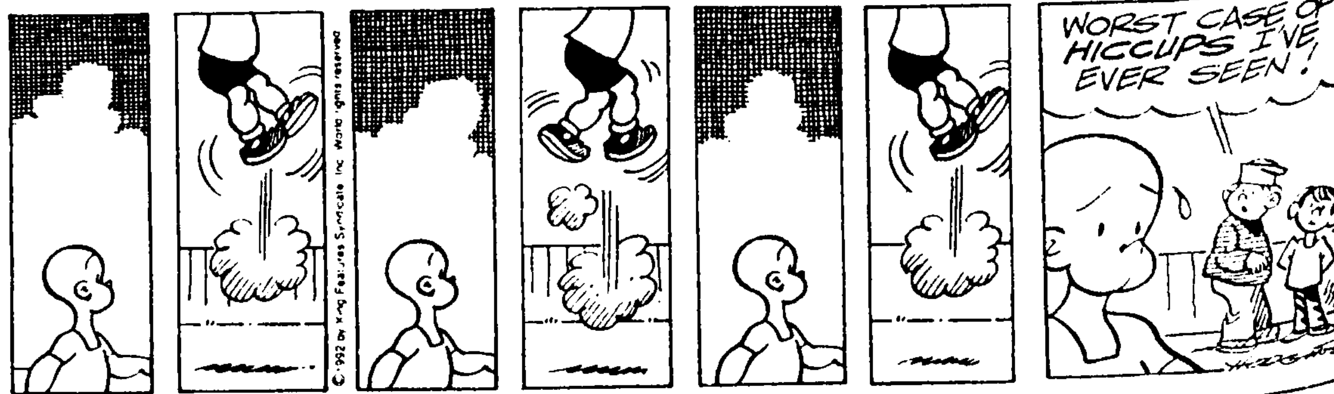
"Ja, ja", zei Tom Poes droogjes. "Ik wilde juist vertellen dat iemand geprobeerd heeft om mij zo'n papier aan te smeren: de opkoper die nu bezig is om mijn schuur op te ruimen".

"Jouw schuur", zei heer Ollie walgend, "hangt mij de keel uit!"

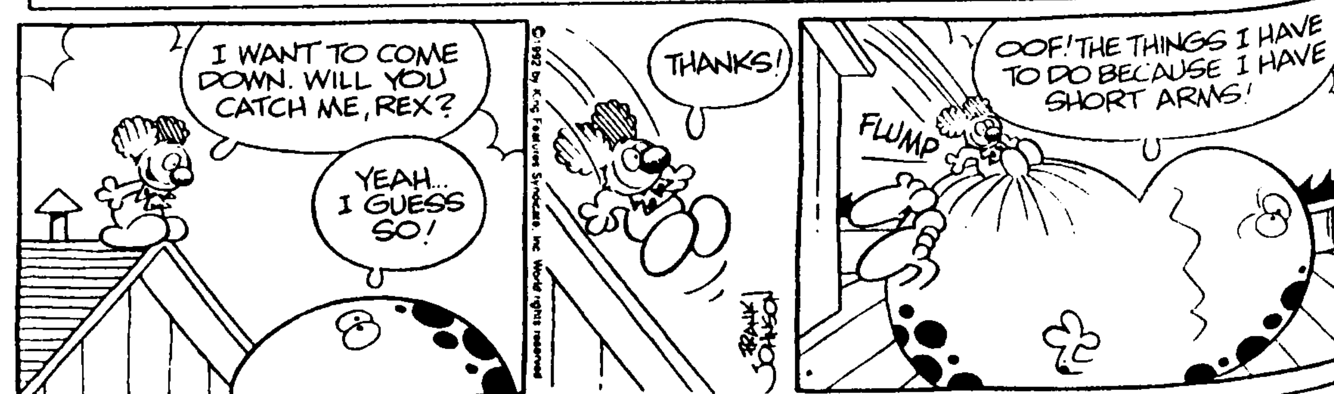
Met deze woorden begon hij driftig de weg af te lopen. Hij had echter nog niet veel stappen gedaan toen zich plotseling een trek van verbazing op zijn gelaat vertoonde. Als door de bliksem getroffen bleef hij staan en wendde hij het hoofd om.

"W-wat zei je?" stamelde hij. "W-wat wilde die opkoper?"

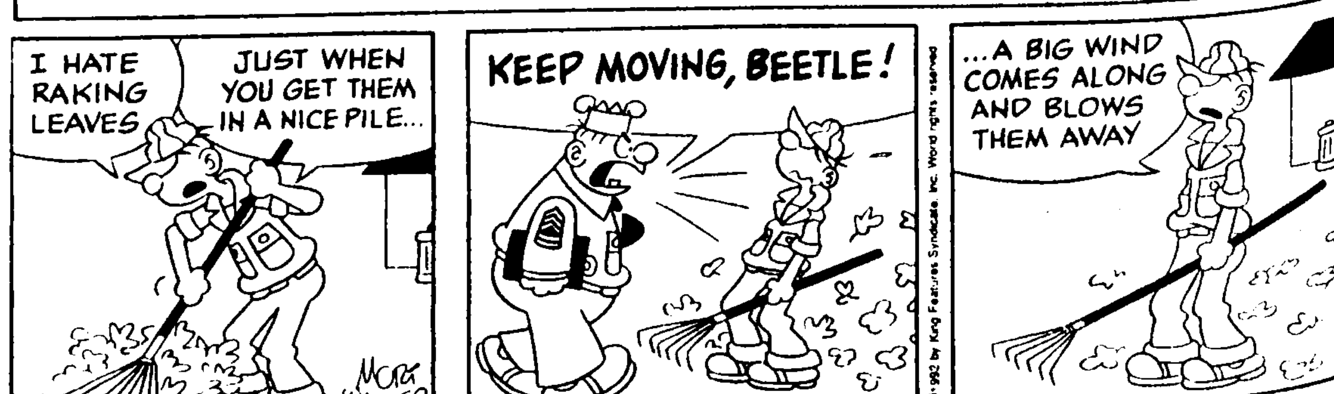
HENRY ® By Dick Hodgins



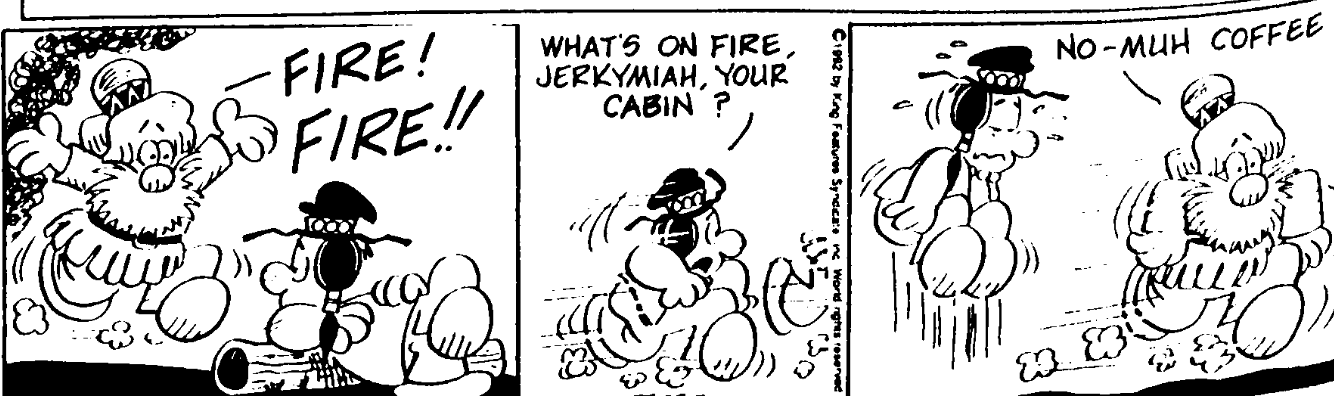
BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson



BEETLE BAILEY ® By Mort Walker



REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson



Wega di Number Kòrsou

0636
0615
9455

TELECURAÇAO (kanaal8/13)

ZATERDAG

17.30 Telefiesta met tante Irma;
18.00 Studio Sport;
18.57 Tempu pa Dios;
19.00 Cocktail Turístiko met Captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Teatro Klasiko: 'Cynthia';
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 vervolg Teatro Klasiko;
22.30 Estreno: 'The Champ';
23.30 Sluiting.

ZONDAG

16.00 Sena di Señor;
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku.....;
19.00 TeleCuraçao Special;
19.30 Style with Elsa Klensch;
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete Dia;
21.00 Baghdad Café;
21.30 Special: 'Around the World in 80 Days';
22.30 Superstars of Wrestling;
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)
* * * * * *

AMIGOE

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
Tel 672000
Fax: 674524
Directie:
Ingrid de Maeyer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Debrot-Steegstra, Hennie Harinck, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie: Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Eef Hermers, Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Eileen Clemencia-Landsmark

Tel: 672000

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 152 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster/Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondent:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabant Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626

Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333

Bonaire: Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel.: 8204 (na 18.00 uur, tel.: 8342)

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen Naf 16,=, op Aruba Naf 17,=.

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 81,15 per maand (luchtpost) of NAf.28,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (derde district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen en het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patiënten)
voor de dienstdoende arts belt U tel.: 624900/625100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 682222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur.

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS WIJKVERPLEGING
Santa Maria 17. Tel.: 682344, 682947, 682412 en 682574; geopend vanaf zeven uur 's morgens tot vijf uur 's middags; spreekuur wijkgebouw Bonam: iedere dinsdag van 09.00-11.00 uur. Tel.: 371865; Suffisant: tel.: 687707; Montagne Abao: tel.: 673711; Kaya Fensu: tel.: 618577; Mamayaweg: tel.: 657508; voor informatie omtrent zuigelingen- en peuterbureaus kan men terecht op consultatiebureau Brievengat. Tel.: 373584.

Nachtdienst t/m 9 juni: **zuster De la Paz. Tel.: 690803.**

STICHTING VAN HET WIT GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
Sta Maria 17. Tel.: 680222; spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-10.00 uur; dinsdag en donderdag van 14.00-16.00 uur.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15. Tel.: 692231/692232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft **zuster Pietersz. Tel.: 671147, pageboy 669-0368 b.g.g. 691838.**
kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141. Tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft **zuster Pietersz. Tel.: 671147.**

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 691343, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
Fontein 35, tel.: 648077/648387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: **zuster Mattheeuw. Tel.: 648827** b.g.g. 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie tel.: 672289, 648225 of 672699.

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
6 juni 1992 vanaf 08.00 uur tot 7 juni 1992 om 08.00 uur:
Dokter Suiters, Spreekkamer: Santa Rosa. Tel.: 671101; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.: 680991 b.g.g. 689266/689337.
7 juni 1992 vanaf 08.00 uur tot 8 juni 1992 om 07.00 uur:
Dokter Tseng, Spreekkamer: Cassandraweg 72. Tel.: 376464; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.: 376464 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer en Ayubi)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
5 juni 1992 vanaf 17.00 uur tot 8 juni 1992 om 07.00 uur:
Dokter Davelaar, Sentro Mediko Seru Fortuna. Tel.: 684122; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.: 617142 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
5 juni 1992 vanaf 17.00 uur tot 8 juni 1992 om 07.00 uur:
Dokter Schellens, Spreekkamer: Barber. Tel.: 641658; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.: **641784 b.g.g. 689266/689337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

HYGIËNISCHE DIENST
in het weekeinde van 5 tot en met 7 juni na kantooruren heeft de heer F. Kirindongo. **Tel.: 625800 pagenummer 310-0713** dienst.

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST ZATERDAG
Otrobanda
Goede Hoop, Jan Noorduynweg 15. Tel.: 682857.
Punda
Vredenberg, Socratesstraat 3. Tel.: 613300/54492.

ZONDAG
Otrobanda
Groot Piscadera, Jan Noorduynweg z/n (naast Thorax Centrum). Tel.: 685022/685023.
Punda
Santa Rosa, Santa Rosaweg 56. Tel.: 377679/377650.

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS

(van 10.00-14.00 uur)
6 juni: E.F. Cannister, Schottegatweg Oost 25.
7 juni: R.A. de Windt, Uteweg 53.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa **(op zaterdag):** voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is **op zaterdag** van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA. Tel.: 685544)
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685917.

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO
Het Dierenasiel is open van maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

ZONDAG

NEDERLANDS VLOOTESKADER
14.00-17.00 uur 'open house' bij de 'Tromp', de 'Van Kisnbergen' en de 'Witte de With' in de haven aan de Otrobanda-zijde.
LANDHUIS ASCENCION
10.00-14.00 uur 'open house.

NUMEKU
09.00-18.00 uur 'Expo-Feria' (agrarische jaarmarkt) - Hifi Popo Rojer te Barber.

VERENIGING JPF
09.00-17.00 uur 'Sranang Wowojo' (Surinaamse markt) - clubgebouw Weg naar Welgelegen 3.

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Groot Kwartier
08.30 uur dienst.
17.00 uur dienst.
Muizenberg/Stenenkoraal
10.00 uur dienst.
Buena Vista
08.30 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.
Santa Rosa
10.00 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.

NOACH-KAPEL

zaterdag om 19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.
* * * * * * * * * * * * * * * * * *

HBO (kanaal 82/83)

ZATERDAG

16.00 Alien 3: Bringing Screams to the Screen
16.30 Movie: 'Daffy Duck's Quackbusters' (1989; Animated)
18.00 Movie: 'Funny Farm' (1988; Chevy Chase/Madolyn Smith)
20.00 Movie: 'Robin Hood: Prince of Thieves' (1991; Kevin Costner/Mary Elizabeth Mastrantonio)
22.30 Dream On: And Bimbo was His Name-O
23.30 Sinbad: Brain Damaged
24.30 Movie: 'Blind Fury' (1990; Rutger Haer/Brandon Call)
02.00 Russell Simmons' Def Comedy Jam (Host: Martin Lawrence)
02.30 Movie: 'A Rage in Harlem' (1991; Gregory Hines/Forest Whitaker)
04.20 Movie: 'Without Warning: The James Brady Story' (1991; Beau Bridges/Joan Allen).

ZONDAG

12.30 Movie: 'Defending Your Life' (1991; Albert Brooks/Meryl Streep)
14.30 Movie: 'Welcome Home, Roxy Carmichael' (1990; Winona Ryer/Jeff Daniels)
16.15 Movie: 'Nothing But Trouble' (1991; Chevy Chase/Dan Aykroyd)
18.00 Movie: 'Home Alone' (1990; Macaulay Culkin/Joe Pesci)
20.00 Movie: 'The Godfather, Part III' (1990; Al Pacino/Diane Keaton)
22.00 Free Preview
23.00 Movie: 'Class Action' (1991; Gene Hackman/Mary Elizabeth Mastrantonio)
01.00 Movie: 'Mortal Thoughts' (1991; Demi Moore/Glenny Headly)
02.45 Asylum
03.45 Movie: 'Kickboxer 2: The Road Back' (1991; Sasha Mitchell/Peter Boyle)
05.15 Movie: 'Switch' (1991; Ellen Barkin/Jimmy Smits).

CBS (kanaal 74/75)

ZATERDAG

20.00 Movie: 'Red Heat' (1988; Arnold Schwarzenegger/James Belushi)
22.00 Trials of Rosie O'Neill.

ZONDAG

19.00 60 Minutes
20.00 Murder, She Wrote
21.00 CBS Sunday Night Movie
23.00 CBS News.

NBC (kanaal 84/85)

ZATERDAG

20.00 Golden Girls
20.30 The Torkelsons
21.00 Empty Nest
21.30 Nurses
22.00 Sisters.

ZONDAG

19.00 NBA Basketball Finlas (game 3) (L)
21.30 Seinfeld
22.00 Night Court
22.30 Dear John.

TBS (kanaal 85/86)

ZATERDAG

17.05 Fishing With Roland Martin
17.35 Fishin' With Orlando Wilson
18.05 WCW Saturday Night Wrestling
21.05 Movie: 'The Jayne Mansfield Story' (1980; Loli Anderson/Arnold Schwarzenegger)
22.00 Major League Baseball Atlanta Braves at San Diego Padres (L)
24.30 U.S. Olympic Gold (Track and Field: Prefontaine Classic)
02.00 Movie: 'Son of Godzilla' (1967; Tadao Takashima)
03.30 Movie: 'The Horror of Party Beach' (1964; John Scott)
05.00 Hogan's Heroes
05.30 Gomer Pyle.

ZONDAG

13.05 Movie: 'Battle of the Bulge' (1965; Henry Fonda)
16.00 Major League Baseball Atlanta Braves at San Diego Padres (L)
19.00 Movie: 'Joe Kidd' (1972; Clint Eastwood/John Saxon)
21.00 National Geographic Explorer
23.00 Network Earth
23.30 Paid Program
24.30 World Tomorrow
01.00 Paid Program
04.00 WCW Main Event
05.05 Hogan's Heroes
05.35 CNN Headline News.

EURO-TV (kanaal 76/77)

ZATERDAG

19.00 Boes
19.20 NOS Journaal
19.30 Love Letters (presentatie: Linda de Mol)
21.00 Sluiting.
(zondag van 09.00-11.00 uur herhaling)

ZONDAG

19.00 Alfred J. Kwak
19.25 NOS Journaal
19.40 Studiosport
19.55 NOS-Laat
20.25 Vrijdag Robinson
21.00 Sluiting.
(maandag van 09.00-11.00 uur herhaling)

Direktie en Personeel
van de
Sint Jozef Mavo
maken met droefheid het overlijden bekend van

MARIA JOSEFA IGNACIA VAN WESTERHOUT

oud-werkster van de Sint Jozef Mavo

Een open instelling, een positieve betrokkenheid met alles op school, een levendige persoonlijkheid en een onvergelijkbare trouw, hebben haar een onvergetelijke collega en vriendin gemaakt.

Haar nagedachtenis zal ons altijd bij blijven als een voorbeeld van toewijding en standvastigheid.

Moge zij eeuwige rust vinden in het Rijk Gods.

Funeraria Zepp Wever

GRADICIMENTO / INVITACION

Pa medio di esaki nos ta gradici tur esnan cu di un of otro manera a mustra nan atencion na momento di fayecimento y entiero di nos querido defunto:

PEDRO SERAFINO DUARTE

Ademas un gradicimento na dokter B. Every de Meza y personal di Eerste Hulp, dokternan J. Falconi, O. Anaya y B. Falconi, Hoofd y personeel di Afdeling Heren Intern, Zr. Gregoria, Pastoor A. Boks, Etty Toppenberg, tur esnan cu a haci un donacion na Stichting Algemene Bejaardenzorg Aruba (S.A.B.A.) y tur cu a manda telegram. Boso presencia y atencion tabata un sosten pa nos y lo keda semper den nos memoria. Nos ta aprecia esaki masha hopi.
Alavez nos kier invita pa tres Santo Sacrificio di Misa ariba Diasabra 6 di Juni pa 7'or p.m. na Misa Santa Anna na Noord, Diamars 9 di Juni pa 5:30'or p.m. na Kapel di Alto Vista y Diabierna 12 di Juni pa 6:30'or p.m. na Misa Santa Anna na Noord.

Sra. Vda. Maria Duarte-Ruiz y jiunan.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt en droog met uitzondering van in de komende nacht of morgenochtend wanneer er kans bestaat op een enkele lichte bui.
Matige tot vrij krachtige, overdag af en toe krachtige, oostelijke wind (tussen twaalf en 28 knopen).

WEEROVERZICHT;
Het weer op de Benedenwindse eilanden zal ook in de komende 24 uur beïnvloed worden door een hoge drukgebied, dat maar weinig van plaats verandert.
Als gevolg hiervan én door de vrij sterke wind zal de kans op de ontwikkeling van buien klein blijven ondanks een mogelijke tijdelijke toename van de vochtigheid in de aangevoerde lucht.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	licht bewolkt	33	27	0.0
Bonaire	licht bewolkt	--	--	0.0
Curaçao	half bewolkt	32	28	0.0
St Eustatius	half bewolkt	31	26	0.0
St Maarten	licht bewolkt	33	27	1.0
Amsterdam	nevel	20	14	7.0
Atlanta	nevel	28	18	0.0
Bogotá	laaghandende mist	20	06	-.-
Kingston	licht bewolkt	33	27	0.0
Miami	zwaar bewolkt	32	23	1.8
New York	nevel	21	16	46.2
Paramaribo	half bewolkt	33	--	1.0
Port-of-Spain	neerslag op afstand	31	23	10.3
San Juan	licht bewolkt	32	25	2.3

Tientallen doden bij gevechten in Kabul

KABUL - Bij gevechten tot in het centrum van Kabul tussen rivaliserende facties van het Afghaanse verzet zijn vrijdag zeker 20 doden gevallen en 60 gewonden.

Algemeen secretaris Boutros Boutros Ghali van de Verenigde Naties uitte in New York zijn diepe bezorgdheid over het oplaaien van de strijd in de Afghaanse hoofdstad. Hij riep tevens de internationale gemeenschap op 350 miljoen gulden bijeen te brengen opdat VN-organisaties dit jaar hulp aan Afghanistan kunnen verlenen.

"Met de stichting van de islamitische staat Afghanistan is het nu zeer belangrijk dat alle Afghanen meewerken aan de inspanningen om de vrede te stabiliseren, de nationale eenheid te bevorderen en de soevereiniteit van Afghanistan te waarborgen", aldus Ghali.

Bij de vier dagen durende gevechten in Kabul tussen verscheidene islamitische facties zijn naar schatting honderden doden en gewonden gevallen. De strijd tussen de sunnitische militie Ittehad-e-Islami, die wordt gesteund door Saudi-Arabië, en de shi'itische groep Hezb-e-Wahdat, die Iran achter zich weet, breidde zich vrijdag uit van de westelijke buitenwijken van Kabul naar het centrum van de hoofdstad.

De strijders zetten in de straten van de stad artillerie en raketten in. Talloze gebouwen, waaronder drie scholen, zijn verwoest. Islamitische strijders gaan lijf-aan-lijfgevechten aan en gewonden worden afgemaakt, zo blijkt uit verscheidene berichten.

Veel inwoners van de anderhalf miljoen mensen tellende stad zijn op de vlucht geslagen voor het geweld. De rivaliserende strijdgroepen hebben tevens wederzijds vele honderden gijzelaars gemaakt.

Troepen van de Afghaanse minister van defensie, verzetsleider Ahmed shah Massud, trachtten vergeefs een bufferzone in te stellen tussen de strijdende partijen.

OPENBARE VERKOOP

Op dinsdag 7 juli 1992 des voormiddags om 10 uur zal ten kantore aan de Polarisweg 31 - 33 ten overstaan van één van de notarissen of diens plaatsvervanger van het kantoor Palm & Senior in het openbaar worden verkocht ex artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek:

het tot 19 mei 2038 lopend recht van erfpacht op een perceel grond gelegen in het Tweede District van Curacao, bekend als Blok N kavel 4 van het verkavelingsplan "EENDRACHT", ter grootte van 865m2, nader omschreven in meetbrief nummer 566 van 19 december 1958, met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als Hispañolaweg Blok N-4.

De veilingsvoorwaarden liggen ter inzage op voormeld notariskantoor vanaf 8 dagen vóór de veiling en houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of andere vorm van zekerheid te stellen tot nakoming van zijn bod en de bijkomende kosten.

Nadere informatie betreffende eventuele financiering door de executerende bank is verkrijgbaar op het ondergetekende notariskantoor.

NOTARISKANTOOR PALM & SENIOR
Polarisweg 31 - 33
Tel.: 613199 - 613655.



INSTITUUT DE BOER

Amsterdamseweg 15, 6814 CM Arnhem

DE LAATSTE TWEE JAREN VWO, HAVO, MAVO IN ÉÉN JAAR

Eigen schoolexamens

In de 12 jaar van haar bestaan behaalden leerlingen van Instituut De Boer uitstekende resultaten bij de staatsexamens vwo, havo, mavo.

Medio 1990 verleende de Minister van Onderwijs en Wetenschappen (ingevolge art. 56 WVO) Instituut De Boer de bevoegdheid om zelfstandig schoolexamens vwo, havo en mavo af te nemen. Als gevolg daarvan leggen momenteel onze leerlingen hun eindexamen af bij hun eigen, vertrouwde docenten. De mogelijkheid om staatsexamen te doen blijft gehandhaafd. Onze leerlingen krijgen studiefinanciering en de OV-jaarkaart.

Orde en regelmaat

Een systeem als het onze kan alleen optimaal functioneren wanneer er waterdichte afspraken gemaakt worden tussen het Instituut en de leerlingen. Deze afspraken hebben betrekking op [illegible]. Op het niet nakomen van afspraken staan onvermijdelijk sancties.

Dagindeling

De lessen worden gegeven van maandag t/m vrijdag tussen 09.00 en 18.00 uur.

Al het huiswerk wordt op het Instituut gedaan en overhoord. De leerlingen studeren onder supervisie in een stiltelokaal.

Studieklimaat

Het klimaat bij Instituut De Boer wordt bepaald door een hoog studietempo en een strak studieschema, waarin alleen plaats is voor hardwerkende leerlingen. Er wordt gewerkt in kleine groepjes, waardoor de docent veel individuele aandacht aan iedere leerling kan besteden.

[illegible] bestond?

[illegible] in 3 mavo, 4 havo of 5 vwo kan het verloren [illegible] inwinnen door in het komend schooljaar het diploma [illegible]. Heeft men [illegible] havodiploma dan [illegible] in één jaar [illegible] havo-vwo is ook in één jaar te realiseren. Op ons Instituut maken veel leerlingen met succes gebruik van deze regeling.

Leerlingenbegeleiding

De leerlingenbegeleiding draagt een zeer intensief karakter. Elke leerling krijgt een intakegesprek, gevolgd door regelmatige besprekingen met de begeleider.

Zo worden problemen vroegtijdig gesignaleerd en opgelost. Naast probleemsignalering en motivatiebewaking is er een regelmatig contact tussen de begeleider en de ouders over de vorderingen van de examinandi.

Introductiekamp

Instituut De Boer organiseert voor het begin van ieder schooljaar een survivalkamp in Duitsland of België. Het doel hiervan is het vergroten van sociale en fysieke vaardigheden en het opbouwen van het incasseringsvermogen. Het [illegible] tours.

Talenreis

Voor de mondelinge schoolonderzoeken in de vreemde talen organiseert het Instituut een talenreis naar het buitenland, waarbij de spreekvaardigheid [illegible] centraal staat.

Huisvesting

Instituut De Boer heeft in de loop der jaren een bestand van gastgezinnen opgebouwd.

Bovendien is een [illegible] aantal plaatsen gereserveerd in het gerenommeerde internaat HET HUNDEREN in Twello (bij Deventer).

Percentages geslaagden van volledige examens binnen het Instituut vorig jaar

Bij de uitslag op [illegible] juni 1991:

VWO 100% (geen [illegible])

HAVO 100% ([illegible] van 2 kandidaten)

MAVO 100% [illegible]

Enkele leerlingen [illegible] examens.

[illegible] Presentatieavond [illegible]

[illegible] Toernooiveld [illegible]

ÑAPA

AMIGOE

Weekend Bijlage

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse
OPMAAK: Solange Isselt

ZATERDAG 6 JUNI 1992

"Wij hebben onderwijsinstanties die niets produceren"

Frater Anton: "Niemand durft voor het Nederlands op te komen"

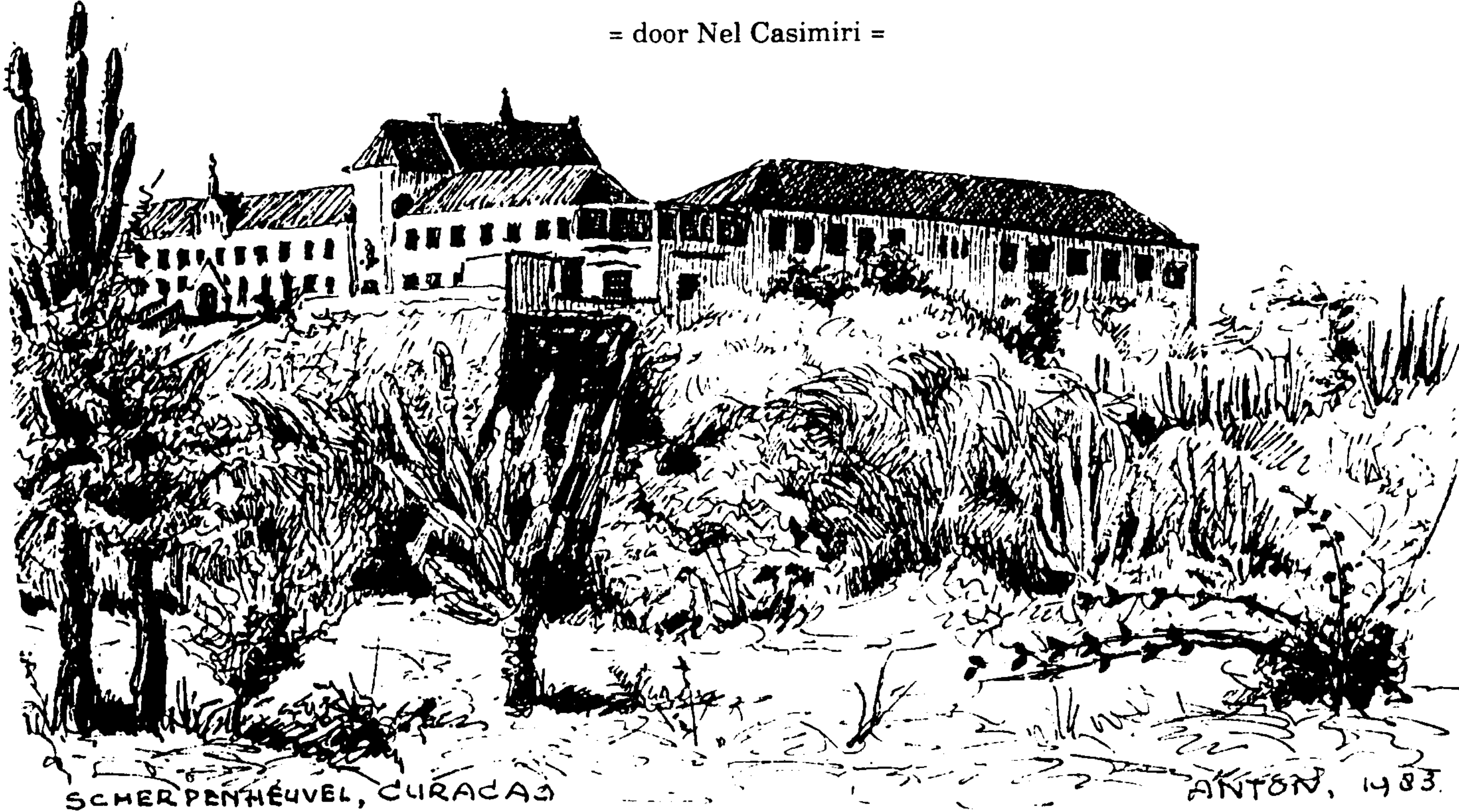
SOMS DOET HET pijn aan je ogen. Bovenop de heuvel in het scherpe zonlicht staat het grote vierkante complex van het klooster en jongenstehuis Scherpenheuvel. Soms doet het ook pijn aan je hart. De lerende en soms moeilijke jongens die er vroeger zaten, hebben plaats gemaakt voor het met eigen 'leer'moeilijkheden kampende Rooms-Katholiek Centraal Schoolbestuur. De kapel en het klooster links achter de binnenplaats zijn er nog, maar het aantal fraters dat het herbergt dunt sterk uit. Er wonen nog maar negen. Op Bonaire zitten er nog maar drie. Een binnenkort vertrekt er weer een frater die helemaal vergroeid is met de Curaçaose gemeenschap, die nog dagelijks daar zijn invloed op doet gelden, ons verlaten. Frater Anton zal op 16 juni voorgoed terugkeren naar Nederland.

= door Nel Casimiri =



Foto Ken Wong

FRATER ANTON
...te snel geantillianiseerd...



Bomen verbinden hemel en aarde

Frater Anton heeft zich een zeer speciale en dominante plaats veroverd in het onderwijs op Curaçao. Hij is de schrijver en samensteller van de methode *Zonnig Nederlands*, waar nu veel over te doen is, maar wat de eerste echte methode was gemaakt voor de Antilliaanse kinderen. Niet klakkeloos overgenomen uit Nederland, maar aangepast aan de wereld van het kind hier. Ook is frater Anton vele jaren lang rector van het Radulphus College geweest. Sinds zijn pensionering adviseert hij velen op de achtergrond, leidt hij anderen in hun religieuze beleving, maar heeft hij ook een hobby waar hij jarenlang geen tijd voor heeft gehad, kunnen laten groeien. Met zijn pentekeningen en aquarellen geeft hij een beeld van Curaçao, legt hij al die plekjes vast die hem zo vertrouwd zijn geworden, die laten zien hoe mooi Curaçao wel is. Hij neemt een beeld van Curaçao mee naar Nederland, in zijn gedachten, maar ook letterlijk, zwart op wit en in zachte kleuren, gebleekt door de felle zon, van een heel werkzaam leven. Zijn vertrek zal een groot gemis voor Curaçao zijn.

"Het plan was eigenlijk dat ik volgend jaar zou vertrekken. Ik wilde bijtijds gaan en niet wachten tot ik half ziek was en alleen nog maar terecht zou kunnen in een bejaardenoord. Ik heb vorig jaar in Nederland uitgekeken naar een plaats waar ik terecht zou kunnen en er waren verschillende plaatsen waar ik welkom zou zijn. Toen vroeg men of ik weleens aan het Generalaat had gedacht, het centrum van onze congregatie. Neen, dat had ik helemaal niet.

Zou je daar niet eens over nadenken? Nu dat heb ik graag gedaan. Het is stijlvol en gezellig en ik ken er iedereen. Maar toen vroeg men, waarom ik zou wachten tot 1993. Waarom niet meteen? Daar moest ik eens over nadenken. Een paar maanden geleden kreeg ik een brief van de overste met de uitnodiging om rond juni te komen. Ik was heel blij met die uitnodiging en heb voor half juni geboekt. Als ik naar een ander huis ga, kan ik wat tekenen en voor de rest is het afwachten tot je naar een bejaardentehuis kunt. Nu is het heel wat anders. In het centrum van de congregatie heb ik een eigen functie. Er komen alle mogelijke mensen op bezoek, er zijn kleine en grote taken voor me te doen. Er wordt bijvoorbeeld een tijdschrift uitgegeven *Ontmoetingen* met verhalen van overal, uit Suriname, van jubilea van de fraters, de rol van de fraters in Indië, in Kenia, in Namibië. Er is iemand nodig die die uitgave met enige zorg zal overnemen. Men meende ook dat ik vertaalwerk zou kunnen doen, maar ik moet het nog steeds doen met mijn kweekschoolengels".

Dat is natuurlijk onzin, want ook al heeft hij geen diploma's, frater Anton kan bogen op vele ervaringen. Dat geeft hij toe. Het proefschrift, waar Jandi Paula net op gepromoveerd is, is door hem uit het Engels vertaald. De vaardigheid heeft hij dus ruimschoots.

"Ik weet het nog niet. Ik zal in ieder geval geen achturige werkdag gaan draaien. Er zal genoeg ruimte zijn om creatief bezig te zijn, zei de overste. Dat ik de rest van het werk nog niet weet, vind ik niet erg. Dat zie ik daar wel. Maar de redactie van het tijdschrift is zeker. Dat hebben ze in december al gevraagd toen ik net terugkwam uit Kenia. Daar heb ik een retraite gegeven voor mijn medebroeders. Daarover heb ik wel geaarzeld. Het is in het kapittel geweest. Men wilde retraites voor fraters door fraters. En ik heb er ervaring mee".

RETRAITE

Toen frater Anton stopte met zijn werk als rector aan het Radulphus College is hij naar een Summer School cursus over Spiritualiteit geweest. Dat duurde drie maanden en bestond uit een stuk bestaanspracticum, een paar weken bijbel en een retraite van 30 dagen door Piet van Bremen. "Dat was zo'n kerel! Hij kreeg mij er zelfs onder. Die Summer School was in Amersfoort met vijftig man uit de gehele wereld, uit Malasie, Tanzania, India, zusters, broeders en fraters. Na al die jaren was dat een geweldige gebeurtenis. Het mooiste wat ik ooit heb meegemaakt".

Als jonge frater, met zijn aktes voor Nederlands en pedagogiek werd frrter Anton eerst naar Suriname gestuurd. Daar gaf hij zes jaar les op de MULO. Daarna werd hij doorgestuurd naar Curaçao. In 1958 kwam hij op Curaçao aan. In 1968 werd hij rector van het Radulphus College en hij bleef dat tot 1981.

"Er was veel te doen op school. In 1968 begon net het HAVO. Het was een hele intense tijd. Dan wórd je je beroep. Dat is een beroep waar planning punt 1 is, en waar nogal veel van je gevraagd wordt wat betreft je incasseringsvermogen. Ik lachte vroeger om het woord frustratie tolerantie, toch is dat hardstikke goed. Maar als je dat opbouwt, kun je wel je gevoel wegdringen, anders houd je het niet vol, denk ik. Ik kon in die jaren ook niet tekenen. Mijn eerste tekeningen dateren van kertmis 1981. Toen was ik weg van de school. Na een paar maanden ben ik ermee naar Ria Houwen gegaan. Die was stomverbaasd: "Ik wist helemaal niet dat u dat deed". Nu, ik ook niet. Eén van mijn tekeningen viel eruit. Dat was een tekening van een kwihiboom. Ria Houwen vroeg: "Van wie is die tekening?" Ik zei dat ik die gemaakt had. "ALs ik u niet kende, zou ik er bang van worden. Die tekening is zo agressief!". En dat was ook zo. Toen ik haar later ontmoette, zei ze me dat ik veranderd was en daar had ze gelijk in, geloof ik".

Maar na het vele praktische schoolwerk kreeg na de pensionering ook de religie weer meer kans.

"In 1985 werd mij gevraagd om in te vallen. Ik zou een retraite moeten geven voor religieuzen. Daarover heb ik overleg gepleegd met pater Van Baars. Ik lees veel, en weet wel iets van theologie, maar niet veel. Het is mijn vak niet. Maar het ging fantastisch. Er waren jonge zusters en oude broeders bij, en het ging. Toen ik met verlof was in Nederland daarna zou er een retraite zijn van de fraters. Toen vroeg men mij of ik het niet wilde doen. Ik had mijn papieren van de retraite op Curaçao meegenomen. Die heb ik eerst aan een professor laten zien en daarna met enige aarzeling ja gezegd. Uiteindelijk ben ik drie keer ingevallen en werd daarmee een man met ervaring. Ik heb ook wel eens een dag verzorgd voor religieuzen op Emmaus. Zo is het begrijpelijker dat ze me vroegen voor Kenia. Het zou me niet verwonderen als dit werk er ook bijkomt als ik straks in Nederland woon. Ze hebben me er voor gevraagd, ik heb er nooit naar gesolliciteerd. Het is mijn vak niet en ik heb altijd een hekel gehad aan dilettantisme".

ADVIEZEN

Terwijl we zitten te praten, wordt frater Anton opgebeld. Mevrouw Vigdis Jonckheer-Mensing vraagt hem om een advies. In hoeverre staat hij nog met twee benen in de onderwijswereld?

"Ik word nog wel eens om advies gevraagd. Maar ik neem niets mee naar Nederland dan mijn schilderspullen en wat te maken heeft met religieuze dingen. Alles van school heb ik allang opgeruimd, ook alles wat met het Radulphus College te maken heeft of wat didaktiek betreft".

Toch staat een van de didaktische voortbrengselen van frater Anton de laatste jaren weer volop in het middelpunt. Overal klinkt de kritiek door op zijn methode *Zonnig Nederlands*, die hij in de jaren 1960 tot 1966 maakte voor het basisonderwijs. Een methode, de eerste, die speciaal voor het Antilliaanse kind werd geschreven. Met specifieke hulp voor problemen waar alleen Antilliaanse kinderen mee zitten en die in Nederlandse moedertaalboekjes nooit voor zullen komen, zoals rijtjes zelfstandige naamwoorden waarbij het lidwoord geleerd moet worden.



"Die methode is 32 jaar oud. De methode is verouderd. Niet alleen wat inhoud betreft, denk maar aan zo'n ruimtevaartverhaaltje, maar ook wat aanpak betreft is de methode niet meer bij de tijd. Het is niet alleen dat in de boeken nieuwere dingen niet aan bod komen, ook de manier van aanleren is fout. Er wordt tegenwoordig een andere benaderingswijze gevraagd. Daarom moet je deze methode niet gaan ombouwen. Daarvoor zit hij veel te goed in elkaar. Je kunt een romaanse kerk niet ombouwen in een gothische. Het is alleen treurig dat er niets uit handen komt. Men schrijft wel over, maar niet voor het onderwijs. Het enige dat in al die jaren verschenen is, is *Nos Idioma*. En als je dat bekijkt, kun je constateren dat dat aan een grondige herziening toe is. En bij zo'n constatering blijft het dan".

TAALMETHODE

Frater Anton heeft niet alleen gewerkt aan de methode *Zonnig Nederlands*. In het begin werkten ook frater Evonius en frater Martinus mee, later werden dat Ruth Zefrin, frater Walterus en Hans van der Linden.

"Ruth Zefrin was ook betrokken bij de methode *Zonnig Nederlands*. Toen had ik de leiding. Later werkte ik met haar mee aan *De Derde Stap*. Toen had zij de leiding. Zij is ontzettend goed, men beseft niet hoe goed zij is. In de jaren zestig hebben wij in zes jaar elk trimester een boek geschreven. Het zijn 16 delen. In 1968 heb ik nog deel 1 t/m 7 herzien. Toen werd ik rector en was het afgelopen".

Maar ook dat kwam in de praktijk niet uit. Op iemand die zich zo ingespannen heeft op het didaktisch vlak wordt toch nog weer een beroep gedaan.

"In 1978 kreeg ik telefoon van de minister van Onderwijs, die vroeg of ik iets wilde doen aan het onderwijs op de Bovenwinden. Ik vertelde haar dat ik daar niets van af wist. Maar ze vroeg of ik er toch toe bereid was. Ik ben toen tien dagen daar geweest, terwijl mijn conrectoren mijn taak op school waarnamen. Het was niet te geloven, je zou het hebben moeten zien. Ik heb mijn ogen uitgekeken. Het was zo merkwaardig. Stel je voor, allereerst was er een fantastische verhouding tussen de leerkrachten en de leerlingen, maar de leerkrachten wisten niet wat de leerlingen kenden. De kinderen leerden eerst lezen in het Engels. Daarna leerden ze opnieuw lezen met de methode *De Eerste Stap*. Maar overal om hen heen hingen de Engelse teksten nog langs de weg. Ze waren bezig met het eerste boekje. Dus ik zei tegen de leerkracht: "Deel het zevende boekje eens uit!" en ik vroeg: 'Wie kan dit lezen?' Nu dat konden ze allemaal. Ze leerden via de Nederlandse methode nog een keer lezen. En dat hoeft niet. Ook al weet ik niet wat het betekent, daarom kan ik Gotisch wel lezen! Ze hebben in het Engels leren lezen. Nu hoeven ze alleen nog maar Nederlands aan te leren. We hebben toen voor de derde klassen nieuwe leesboeken voorgesteld en dat werd goedgekeurd. Dat werd de SSS-3 methode. (Saba St. Eustatius, St. Maarten)".

"Het is merkwaardig dat er hier steeds sprake is van twee-talig onderwijs, ik heb zelfs een heel congres over alle tobberij meegemaakt, maar over de Bovenwinden werd niet gesproken. Het zou de moeite waard zijn daar eens te gaan kijken. Ze hadden daar een Schotse methode om te leren lezen in het Engels. Dat ging goed. Maar in 1973/75 kreeg je het fiasco van het moedertaalonderwijs in het Engels. Ze hadden fantastische leermiddelen maar het mislukte grondig. Hier denken ze dat ze het voor dit gebiedje van het Papiamentu zo kunnen doen. Het zou goed zijn als ze hier de hele geschiedenis van het tweetalig onderwijs op de Bovenwinden eens goed doornemen, al was het alleen maar om een fiasco te voorkomen".

NEDERLANDS

Er wordt nu gedacht om de nieuwe methodes voor het Nederlands uit Nederland te laten komen. Wat vindt u daarvan?

"Mijn mening? Ik zit zelf in die commissie. Het punt is: we moeten iets doen. Ten eerste: wat er is, is verouderd; ten tweede: er wordt niets eigens geproduceerd en ten derde: het is niet te betalen, tenzij op deze manier dat Nederland financiert. De moeilijkheid wordt het aanpassen: hoe ze met die methode gaan omspringen. Er zijn methodes voor taal met aparte aanvullingen voor niet-Nederlands sprekenden. Maar dan nog. Die kinderen leven in een Nederlandstalig milieu. Zowel wat taal als milieu an sich betreft. Neem een woord als spoorwegstation. Ik zag dat als lesje in een tweede klas. Dat zegt geen kind hier iets".

Die taalomgeving, daar gaat het om. En hij pakt het onderwijzersboekje dat bij het derde deel *Zonnig Nederlands* hoort, en bestemd is voor de tweede klas, om nog eens aan te wijzen, de stelling die hij toen al formuleerde:

"Niets is zo remmend voor de taalontwikkeling dan dat men telkens weer een andere taal gebruikt dan de voertaal van ons onderwijs, het Nederlands, en niets is zo bevorderlijk voor de taalontwikkeling dan dat men steeds in elke omstandigheid

Vervolg op pag. 5



Een Bosnische vrouw legt bloemen op de plaats in het centrum van Sarajevo waar op 31 mei achttien mensen werden gedood en meer dan 150 gewond bij een aanval met granaten. Verondersteld wordt dat de aanval werd uitgevoerd door Serbische troepen die zich in de heuvels rond de stad ophouden.

Rottende lijken verspreiden vreselijke stank

Spoor van vernieling op toeristenroute Dubrovnik

DOLI - De voormalige rustieke toeristenroute langs de Adriatische kust naar Dubrovnik eindigt in een diepe krater op ongeveer 40 kilometer van de ooit zo populaire toeristische plaats. De route waarlangs ieder jaar duizenden Europese vakantiegangers reden op weg naar de middeleeuwse ommuurde stad ligt vol met stenen en van de dorpen en plaatsen erlangs is na een jaar van etnische strijd weinig meer over dan geheel verwoeste ruïnes.

De Kroatische Nationale Garde zei vorige week dat hun vooruitgeschoven brigades al zijn opgerukt tot Orasac, 15 kilometer ten noorden van Dubrovnik. "De Chetniks (Servische milities) zitten nog in de bergen, maar wij dringen hen terug", zo zei een Kroatische strijder, getooid met de *nomme de guerre* Kurjak (*Wilde wolf*).

TIJGERS

Volgens hem hadden de Servische reservisten en de Joegoslavische legereenheden zich teruggetrokken van hun posities langs de kust, achter de bergrug Popovo Polie, die hoog uittorent over de kustweg naar Dubrovnik. "Zij vechten rond Orasac, maar enkele *tijgers* (een Kroatische elite-eenheid) zijn al verder getrokken", zo zei Kurjak. Achter de tanks van de optrekkende Nationale Garde zijn ploegen bezig de weg te herstellen.

Wilde wolf en ongeveer 20 anderen hebben een basis opgezet in het ooit zo vreedzame landbouwdorpje Doli, waar de weg langs de Adriatische kust, zo abrupt eindigt. Vier gardisten vuren met een 35 mm artilleriestuk, opgesteld in een perzikboomgaard, op Servische posities in de heuvels.

Kurjaks kameraad Jelnko ('Klein hert'), een voormalige visser van het eiland Korcula, zei dat zij het dorp hadden ingenomen nadat de Serviërs het een week geleden hadden opgegeven. "Zij hebben hier zes maanden gezeten. Zoals je kunt zien hebben zij alles kapot gemaakt en alle dieren gedood", zei Jelnko wijzend op de nauwe straten, waar her en der kapotte televisietoestellen, ijskasten en wijnflessen lagen. Een kromgetrokken kinderfiets lag naast een stapel lege geweerhulzen in een deuropening, waar de deur aan een enkele scharnier bengelt.

De rottende lijken van halfgegeten varkens en schapen verspreidden een smerige stank, geheel niet passend bij de bloeiende struiken wilde rode rozen en witte rododendrons. Alleen de dikke stenen muren staan van sommige woningen nog overeind. Gardisten houden zich op sommige plekken bezig met het ruimen van mijnen, andere straten zijn echter nog verboden gebied.

ALLES MEEGENOMEN

"Zij hebben alles van waarde meegenomen en de wijnkelders van de mensen leeggedronken", zo zei Jelnko. Een oude vrouw en haar zoon brengen voorzichtig een eerste bezoek aan wat er nog over is hun huis, dat zij vorig jaar september hals over kop moesten ontvluchten. "Ik had mijn oude porselein en mijn kristallen glazen verstopt, maar zij hebben alles toch meegenomen, alles", zo zei het oudje, terwijl zij in tranen uitbarstte. "Al mijn potten olijven en wijn zijn weg".

Mortiervuur rolt onheilspellend over de bergrug in Bosnië-Hercegovina. Doli, op de nauwe kuststrook in Kroatië, ligt maar vijf kilometer verwijderd van Bosnië, waar de Serviërs nu vechten met moslims en Kroaten. Plotseling komt daar het geluid van aanstormende straalvliegtuigen en de gardisten en de paar dorpelingen zoeken snel dekking onder een stenen overhanging.

Het is nog even een herinnering dat de vrees voor een nieuwe aanval nog altijd niet voorbij is in Kroatië, waar de zware gevechten die vorig jaar uitbraken na de onafhankelijkheidsverklaring, aan meer dan 6.000 mensen het leven kostten.

"Via Rio naar Krimpen aan de Rijn"

Zowel milieu als ontwikkeling spelen grote rol bij UNCED

DEN HAAG - Milieu en ontwikkeling in hun onderlinge samenhang. Aan het begin van de conferentie van de Verenigde Naties over Milieu en Ontwikkeling (UNCED) in het Braziliaanse Rio de Janeiro, klonk van tal van kanten de waarschuwing beide zaken niet los van elkaar te zien. In zijn voorwoord voor *'Voorzet voor UNCED'*, de bijdrage van het Nederlandse platform Brazilië '92, schrijft prins Claus dat: "Er al veel gewonnen zal zijn, als de conferentie er in slaagt over de nauwe samenhang tussen milieu en economische ontwikkeling tot een algemeen aanvaarde grondslag te komen". "Het gevaar is anders groot dat na afloop een deelnemer uit het noorden meent een conferentie over milieu te hebben bijgewoond, terwijl een delegatie uit het zuiden denkt in Rio over een rechtvaardiger wereldorde in materiële zin te hebben gesproken". Een soortgelijke waarschuwing gaf milieu-minister Hans Alders onlangs in de Tweede Kamer. "Sommigen denken dat UNCED gaat over ontwikkeling. Het milieu hangt er dan een beetje aan. Anderen denken precies andersom. Maar weinigen zien dat het gaat over beide samen".

Het Platform Brazilië geeft in zijn 'voorzet' een goed beeld van de samenhang tussen milieu en ontwikkeling. "Het uiteindelijke doel van internationaal milieubeleid moet een zodanige herverdeling van de milieu gebruiksruimte zijn, dat ieder mens voldoende toegang heeft tot de middelen, die voor een menswaardig bestaan nodig zijn. Tegelijk is het van groot belang dat de totale belasting van het mondiale milieu niet groeit, maar op diverse terreinen sterk wordt teruggebracht. Dit kan op gespannen voet staan met de terechte eis van ontwikkelingslanden om zich economisch te kunnen ontwikkelen. Kortom, een krimpende koek moet in meer gelijke plakjes verdeeld gaan worden". Of, zoals een deelnemer aan een symposium van het platform tegen premier Ruud Lubbers zei: "Via Rio naar Krimpen aan de Rijn".

NGO's Milieu-, werknemers-, werkgevers-, consumenten-, ontwikkelings- en kerkelijke organisaties hebben zich twee jaar geleden op verzoek van de Nederlandse regering het Platform Brazilië '92 verenigd. Deze particuliere of niet aan de overheid gebonden organisaties (NGO's) hebben, net als die in een groot aantal andere landen, een eigen visie ontwikkeld op milieu en ontwikkeling. Tegelijkertijd met de officiële VN-conferentie houden duizenden vertegenwoordigers van NGO's uit alle delen van de wereld in Rio een eigen conferentie, global forum. De deelnemers zullen het verloop van de officiële VN-conferentie kritisch op de voet volgen.

Het platform stelt, net als het kabinet in het nationaal milieu-beleids-plan plus, invoering van duurzame ontwikkeling centraal. Onder duurzame ontwikkeling wordt verstaan "het voorzien in de behoeften van de huidige generatie, zonder die van volgende generaties in de waagschaal te stellen". Dat betekent volgens het platform dat het Noorden, de geïndustrialiseerde landen, zijn beslag op het milieu drastisch moet verminderen. Nu gebruiken die landen, waar 20 procent van de wereldbevolking woont, samen tachtig procent van alle grondstoffen.

"Vermindering van het energiegebruik, van het grondstoffengebruik en van de vervuiling zijn noodzakelijk. De export van gevaarlijk chemisch afval naar niet-geïndustrialiseerde landen moet worden stopgezet," aldus de NGO's.

TEGEN ARMOEDE

Voor het Zuiden betekent duurzame ontwikkeling volgens hen "in eerste instantie vaak armoedebestrijding". "Lokale gemeenschappen zullen de mogelijkheid moeten krijgen hun omgeving te beheren en voedsel te verbouwen. Ontbossing en verwoestijning moeten worden tegengegaan. Inheemse volkeren zullen meer rechten en zeggenschap moeten krijgen. Landhervorming en inkomensherverdeling zijn noodzakelijk. Daarnaast zullen ook in het zuiden produktieprocessen milieu vriendelijker moeten worden, zullen nieuwe eisen moeten worden gesteld aan mijnbouw en zal er in de steden in openbaar vervoer, afvalverwerking en drinkwater- voorziening moeten worden geïnvesteerd."

Het eerlijker verdelen van de rijkdommen van deze aarde betekent volgens de NGO's niet alleen dat de geïndustrialiseerde landen minder grondstoffen moeten gaan gebruiken, maar ook dat zij er een betere prijs voor zullen moeten gaan betalen. "Een prijs waar sociale kosten en milieukosten zijn inbegrepen". Het noodzakelijk geachte aanpassen van produktie- en consumptiepatronen zal volgens de organisaties niet alleen tijd kosten, maar van regeringen in noord en zuid de moed vergen om impopulaire maatregelen te nemen.

Hoe moeilijk dat laatste is als het om concrete maatregelen gaat, bleek onlangs uit de opstelling van de afzonderlijke organisaties. Verschillende petities waarin de Nederlandse regering de afgelopen weken is gevraagd een heffing op energie in te voeren om zo energie te besparen en het milieu te ontlasten, waren steevast ondertekend door milieu-, ontwikkelings- en kerkelijke organisaties en de vakbeweging, maar niet door de werkgevers.

LUIS

Huub Scheele, een van de twee 'jongeren' die in Rio deel uitmaakt van de officiële Nederlandse delegatie en lid van het platform, erkent dat de tientallen aanbevelingen die het platform in 'voorzet' heeft gedaan niet door alle organisaties "in even grote mate worden gedeeld". Zijn ervaring is ook dat de organisaties "te veel tijd verliezen in allerlei overlegstructuren". Zelf is hij daarom ook betrokken bij de internationale campagne *A seed, action voor solidarity, equality, environment and development* (Actie voor solidariteit, gelijkheid, milieu en ontwikkeling). Deze 'luis in de pels van de organisaties', zoals woordvoerder Wouter van Eck haar omschrijft, heeft gekozen voor het direct confronteren van overheden en bedrijven met de gevolgen van hun beleid voor het milieu en de mensen in de ontwikkelingslanden.

In zijn voorwoord voor 'voorzet' spreekt prins Claus zijn wantrouwen in het algemeen uit over groots opgezette conferenties zoals UNCED. Maar volgens hem is 'Rio' iets anders. "Het kan en mag niet mislukken. Ook al wordt niet honderd procent bereikt van wat nodig is. 'Rio '92' moet op z'n minst een mijlpaal op de weg naar behoud van een leefbare aarde worden". Waarschuwend voegt hij er aan toe dat "als wij zo doorgaan het niet moeder aarde is die onherstelbaar wordt beschadigd".

Moeder aarde zal zich dan ontdoen van een soort, de mens, die ondanks al zijn mogelijkheden zijn eigen leefwereld heeft vernietigd, aldus Claus.



Niet iedereen is gelukkig met de 'Earth summit' in Rio de Janeiro. Op de foto een Braziliaanse soldaat die de wacht houdt bij een bord in de provincie Amazonia, waarop milieu-mensen worden aangemoedigd zo spoedig mogelijk te vertrekken.

Auteur Dennis Meadows somber gestemd:

"Wereld heeft nog 20 jaar tijd om zaken te regelen"

BILTHOVEN - De wereld heeft nog twintig jaar de tijd om orde op zaken te stellen. Dat wil zeggen: Echt beginnen met het schoonmaken van het milieu en overschakelen op duurzame ontwikkeling. Gebeurt dat niet dan stort de wereld in elkaar.

Met die boodschap heeft prof. Dennis Meadows van de universiteit van New Hampshire onlangs de Nederlandse versie van het boek *'Beyond the limits'* (*'De grenzen voorbij'*) gepresenteerd. Het boek is een vervolg op *'Grenzen aan de groei'*, het in 1972 voor de Club van Rome geschreven rapport over onze toekomst.

Dennis Meadows en zijn mede-auteurs Donella Meadows en Jörgen Randers hebben met behulp van computermodelen bekeken hoe het sinds 1972 met de wereld is vergaan en wat de verwachtingen zijn. Volgens Meadows is de voorspelde groei doorgegaan en zijn daardoor wereldwijd al grenzen overschreden. (De milieuvervuiling is doorgegaan, toenemende armoede in niet-geïndustrialiseerde landen.)

INEENSTORTING

Als die lijn niet wordt omgebogen en de wereldbevolking in het huidige tempo blijft groeien, lijdt dat voor het midden van de volgende eeuw tot een ineenstorting van de wereldorde. Meadows: "We zeggen niet dat het gebeurt. We geven alleen aan wat er kan gebeuren als we niets doen". Die 'we' zijn volgens hem de politici, die alleen in korte termijnen denken.

Beseffen de politici tijdig dat de bakens moeten worden verzet, dan zijn er volgens Meadows nog kansen op duurzame ontwikkeling voor acht tot negen miljard mensen. Donella Meadows toonde zich daarover optimistisch. Daarentegen meent Randers volgens haar dat het niet lukt. Hij rekent onder andere op verzet van politici, van mensen die het goed hebben en de noodzakelijke solidariteit met anderen niet willen opbrengen.

Dennis Meadows meent dat de afgelopen twintig jaar in ieder geval duidelijk hebben gemaakt dat "je de rommel kunt opruimen met economische groei". "Dat is zoiets als je kater wegdrinken met alcohol. Dat is misschien wel goed voor de korte termijn, maar niet voor de langere termijn".

NIET OPTIMISTISCH

Over de uitkomst van de conferentie van de Verenigde Naties over Milieu en Ontwikkeling, die van 3 tot en met 14 juni in Rio de Janeiro wordt gehouden, is hij niet optimistisch. Van de meeste zaken die al zijn afgesproken in de voorbereidende vergaderingen heeft hij geen hoge pet op, zoals bijvoorbeeld de tekst van het wereld klimaatverdrag. Hij wijt dat vooral aan de rol die de Verenigde Staten hebben gespeeld. Die hebben de zaak geblokkeerd. Volgens Dennis Meadows is "het milieu van geen enkel belang voor de regering-Bush".

Desondanks heeft 'Rio' iets goeds bereikt. Er is geen totale oplossing, maar de landen proberen wel verder een oplossing te vinden voor het probleem, aldus Meadows. Hij schat dat de wereld 50 tot 80 jaar nodig heeft voor alle oplossingen.

Walesa komt met onbekende politicus

Leider Boerenpartij moet kabinet vormen

WARSCHAU - Waldemar Pawlak, de vrijwel onbekende leider van de belangrijkste Boerenpartij in Polen, is onverwacht in de politieke schijnwerpers komen te staan nu president Lech Walesa hem gevraagd heeft een nieuwe coalitieregering te vormen.

Pawlak, een 32-jarige boer uit centraal-Polen, werd in juni 1991 gekozen tot leider van de Poolse boerenpartij (PSL). Als hij als premier de opvolger wordt van Jan Olszewski, die weinig kans maakt vrijdag een motie van wantrouwen te overleven, wordt Pawlak de eerste regeringsleider die geen banden heeft met Solidariteit sinds dit onafhankelijke vakverbond de communisten in 1989 uit de macht verdreef.

Walesa lijkt de streng kijkende Pawlak te beschouwen als een man die het land kan verenigen als hij eenmaal tot premier gekozen is. Ruziënde fractieleiders van de 29 partijen die in de Sejm vertegenwoordigd zijn, zouden er wel eens moeite mee kunnen hebben om akkoord te gaan met een kandidaat die openhartiger is dan Pawlak.

RUIM ZESTIENDUIZEND BUITENLANDERS OP H.I.V. GETEST

Glenn Thodé: "Aan hiv-test kleven veel negatieve gevolgen"

Aruba gaat wel erg ver met niet-aids verklaring

OFFICIELE CIJFERS geven aan dat op Aruba van januari 1986 tot en met 30 april 1991 maar liefst 16.651 buitenlanders werden getest op het hiv-virus dat aids (Acquired Immuno Deficiency Syndrome) veroorzaakt. Daarvan zijn slechts 31 testen sero-positief bevonden. Deskundigen op Aruba vinden het absurd dat inbreuk is -en nog steeds wordt- gemaakt op de persoonlijke levenssfeer en lichamelijke integriteit van ruim zestienduizend mensen om er een dertigtal sero-positieven uit te lichten. Zij vragen zich af waar de overheid het recht vandaan haalt om mensen te onderzoeken op hiv-overdraging dat in de meest intieme sfeer van het leven plaats vindt. Het is volgens hen een onmogelijke situatie dat de Arubaanse overheid individuen de plicht oplegt om een hiv-test te ondergaan. Bovendien: verspreiding van aids voorkom je niet door de ziekte te traceren. Op Aruba lijkt het afnemen van deze test te prevaleren boven de verantwoordelijkheid voor een goed geïnformeerde bevolking.

= door Eef Hermers =

De niet-aids verklaring werd op Aruba begin 1986 in het leven geroepen en is sinds kort alleen van toepassing op niet-Nederlanders, die vergunningsplichtig zijn wanneer zij zich op Aruba willen vestigen. De betrokken maatregel gold aanvankelijk ook voor Nederlanders. De hiv-test, in de volksmond ook vaak onjuist als aids-test aangeduid, geeft aan dat men is geïnfecteerd met het hiv-virus. Dit hoeft nog niet te betekenen dat men ook daadwerkelijk aan aids lijdt of binnen afzienbare tijd zal lijden. Dit onderscheid kan namelijk van groot belang zijn voor de positie van degene die zich aan een hiv-test heeft onderworpen. Iemand die sero-positief is (iemand bij wie de hiv-test een positief resultaat laat zien) is namelijk niet ziek. Het is dus onmogelijk om conclusies te trekken omtrent de eventuele werkprestaties van iemand die sero-positief is.

De tekst van artikel 1.3 van de Staatsregeling van Aruba luidt: "Een ieder heeft, behoudens bij of krachtens landsverordening te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam". Het biedt bescherming aan het recht op lichamelijke integriteit; tegen inbreuken als gedwongen medische behandeling, bloedafname, langdurig isoleren van personen in gevangenissen en psychiatrische inrichtingen. Voor de bescherming van de menselijke geest bestaat artikel 1.16 van de Staatsregeling van Aruba. Het geeft een gebied aan waarbinnen elk individu vrij is en geen inmenging van anderen hoeft te dulden. Dit recht biedt bescherming tegen bijvoorbeeld het onrechtmatig nagaan van iemands gangen, een inbreuk op de fysieke en morele integriteit en de aantasting van iemands eer en goede naam als ook tegen bijvoorbeeld gedwongen medisch onderzoek.

Glenn Thodé, student aan de Universiteit van Aruba (UA), schreef onlangs de scriptie '*De Arubaanse persoonlijke levenssfeer*' waar de hiv-test uitvoerig aan de orde komt. Hij vraagt zich af of de gedwongen test voor personen die op Aruba willen werken inbreuk maakt op het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. Thodé: "In de Staatsregeling en in verschillende mensenrechtenverdragen is expliciet dan wel impliciet vastgelegd dat de overheid de taak heeft de volksgezondheid te bevorderen. Het is natuurlijk te begrijpen dat de Arubaanse overheid personen op besmettelijke ziektes wil controleren, maar een hiv-test schiet volgens mij aan dat doel voorbij. Aids is qua besmettelijkheid namelijk niet te vergelijken met ziektes zoals tbc. In het dagelijkse publieke leven is geen overdracht van het hiv mogelijk".

Het aids-virus (hiv) verspreidt zich onder zeer speciale omstandigheden en de enige bekende manieren om het over te dragen, zijn door sex, door het gebruiken van besmette naalden en spuiten, door het gebruik van besmette bloedproducten en kan van een besmette moeder tijdens de zwangerschap naar het kind worden overgebracht. Het risico om tijdens het uitvoeren van een beroep besmet te raken of om besmetting te veroorzaken met dit virus is, behalve bij beroepen als prostitutie en waar met mensenbloed wordt gewerkt, afwezig.

WILDE VERHALEN

Thodé: "Er kleven een heleboel negatieve gevolgen aan een hiv-test. Aids is pas in de beginjaren tachtig ontdekt. Door de onbekendheid met het ziektebeeld zijn er een heleboel wilde verhalen ontstaan waardoor aids-patiënten maatschappelijk geïsoleerd raken. Voor een hiv-drager heeft het zich bewust worden van de besmetting soms rampzalige gevolgen. Men weet dat als de symptomen zich eenmaal manifesteren, de dood het uiteindelijke gevolg zal zijn. Door de reactie van de omgeving wordt het leven vaak ondraaglijk gemaakt. Het virus draagt een behoorlijk stigma". Thodé vraagt zich af of het verantwoord is om mensen een test aan te doen. "De enige belangen die het eventueel zou moeten beschermen zijn de belangen die worden gediend door de medische keuring van binnenkomende reizigers. Er komen echter zoveel toeristen naar Aruba dat het beleid om eventuele werknemers te controleren op besmetting met hiv, haar doel totaal voorbij schiet en een onevenredig grote inbreuk vormt op de persoonlijke levenssfeer van degenen die worden getest".

Vorig jaar is er in Nederland een rechtszaak geweest waarbij de rechter een uitspraak deed betreffende de hiv-test in verband met grondrechten. In deze zaak stelde de rechter dat de test, opgedrongen door het toedoen van een ander, een grote inbreuk is op de vastgelegde grondrechten. Deze inbreuk kan zó'n grote geestelijke belasting zijn dat, als enigszins mogelijk, het iemand bespaart moet blijven. Het blijft dan tot de rechter om te beslissen of het overheidshandelen op dit gebied niet te rijmen is met de artikelen. De rechter heeft hiervoor genoeg instrumenten tot zijn beschikking.

Glenn Thodé: "Door het hanteren van bijvoorbeeld de hiv-test, die overigens ontzettend veel geld kost, gaat Aruba voorbij aan verdere risicovolle omstandigheden die op het eiland bestaan. Er komen ongeveer een half miljoen toeristen jaarlijks naar Aruba en geen enkele toerist hoeft een niet-aids verklaring af te geven of een hiv-test te ondergaan. Denkt de overheid dat toeristen geen seksueel contact met de lokale bevolking hebben? En wat dacht je van de Arubanen op vakantie in het buitenland? Als je dit geheel bekijkt, wordt al snel duidelijk dat het absoluut geen zin heeft kapitalen uit te geven aan aids-onderzoek van een kleine bevolkingsgroep. Dat geld kun je dan beter besteden door voorlichting aan met name de risicogroepen. Alleen dáármee voorkom je verspreiding van de ziekte".

Foto Djisbie Franken

Glenn Thodé: "De Arubaanse overheid kan het geld beter besteden aan goede voorlichting want alleen daardoor voorkom je verspreiding van aids".

NIET BESMETTELIJK

Aids is geen besmettelijke maar een overdraagbare ziekte. Dat snappen heel veel mensen nog niet. Er bestaan veel misvattingen en veel Arubanen erkennen dat ze er niet veel van afweten. Gewone maatschappelijke contacten: een hand geven, kussen, hoesten, niezen en van elkaars kopje thee drinken hebben nooit het virus overgebracht. Ook is het gebruik van hetzelfde bestek en van dezelfde toiletten géén overdrachtsweg gebleken. Insecten spelen géén rol bij de overdracht. Thodé: "Dat is op Aruba nog steeds niet duidelijk. Daarmee wil ik aangeven dat aids niet alleen een medisch probleem is, zoals de test suggereert. Zolang er geen vaccin bestaat, is het evengoed een sociale kwestie".

Mr.drs. Renée van Aller, wetenschappelijk medewerkster aan de UA, vertelt over een 23-jarige vrouw uit Miami die vorig jaar in het middelpunt van de belangstelling stond. De vrouw raakte in 1987 besmet met het hiv-virus door het trekken van een kies. Dit gebeurde door een tandarts die wist dat hij besmet was met het virus. De patiënte eiste vervolgens verplichtstelling van een hiv-test voor gezondheidswerkers die veel met bloed in aanraking komen. Van Aller: "Deze hele affaire werd in de States een '*bijzonder unieke gebeurtenis in de geschiedenis van de aids-epidemie genoemd*'. En hier op Aruba worden dezelfde testen al sinds 1986 afgenomen. Geen haan die er naar kraait. Onbegrijpelijk dat dat zomaar kan".

Van Aller verwijst ook naar het Amigoe-artikel dat onlangs verscheen onder de kop '*Condooms juist voor macho's*' waarin de snelle verspreiding van het aids-virus hiv wordt beschreven. "*Waar Nederland aids informatie in vele talen heeft, moeten de Caribische landen het met veel minder doen. En dat voor een gebied met honderdduizenden toeristen, veel polygame mannen en waar ook de prostitutie een normaal verschijnsel is*".

Van Aller: "In het artikel staat dat inmiddels duidelijk is geworden dat aids-preventie een 'must' is en dat het essentieel is dat ook de lokale bevolking voorzichtigheid betracht in sexuele contacten. Ik hoop dat de Arubaanse overheid binnen zeer korte tijd in zal zien dat aids-preventie en voorlichting aan de Arubaanse bevolking zinvoller is dan alleen maar hiv-testen af te nemen van vergunningsplichtige buitenlanders".

PROSTITUTIE

Volgens Van Aller rept het Arubaanse toelatingsbesluit slechts over een pokkenvaccinatie bewijs, niet ouder dan drie jaar. Een verplichte hiv-test mag volgens haar niet worden geëist, zonder dat een landsverordening, die inbreuk maakt op de privacy en de lichamelijke integriteit, door de Staten is aangenomen. Zij merkt op dat het in het kader van de volksgezondheid dan ook verstandig zou zijn de dames in San Nicolas en de Playa, die zich liggend staande houden, regelmatig op hiv te testen, evenals hun bezoekers. Van Aller: "Het is Aruba's taak om de prostituées die op Aruba werken, te controleren. Het is een publiek geheim dat er georganiseerde prostitutiehuizen in *The Village* te San Nicolas en de roze wijk van de Playa zijn. Een groot deel van de Village-dames wordt wekelijks gecontroleerd op venerische ziektes en hiv maar met de Playa houdt geen dokter zich bezig; om nog maar niet te spreken over alle illegale dames. Die laten zich niet controleren op de eventuele gevolgen van hun dagelijkse sexuele bezigheden met toeristen en de lokale mannen. Het is goed te begrijpen dat Aruba een oogje dicht knijpt ten aanzien van deze dames omdat er nu eenmaal vraag naar prostitutie is. Maar daarbij is ook de bescherming en de gezondheid van de eigen bevolking van groot belang. Je kop in het zand steken en alleen buitenlanders controleren op hiv, zet absoluut geen zoden aan de dijk".

Thodé voegt daaraan toe dat de hiv-test nooit honderd procent nauwkeurig kan zijn. De ziekte wordt veroorzaakt door een virus, dat hiv heet (Human Immuno Deficiency Virus). Wanneer men daardoor besmet is, kunnen in het bloed anti-stoffen worden aangetoond. Dit kan vanaf dertig à veertig dagen ná besmetting. Dus een sero-positieve uitslag van een hiv-test, betekent dat iemand minimaal dertig à veertig dagen geleden besmet is geraakt. Van de andere kant: een hiv-drager kan de uitslag 'sero negatief' krijgen als hij binnen datzelfde tijdsbestek op besmetting wordt getest". Thodé: "Met andere woorden: Sero-negatieven kúnnen hiv-dragers zijn. Ten aanzien van twee geïnfecteerde personen die respectievelijk binnen en na de dertig à veertig dagen worden getest, kan dus sprake zijn van een ongelijke behandeling op grond van onjuiste uitslagen van de hiv-test".

Nicole Hoevertsz is voorzitter van de Mensenrechten Commissie Aruba (MCA) en is belast met alle rapportages van Aruba aan de Verenigde Naties. Van 18 tot en met 20 mei hield de MCA een mensenrechten workshop voor de zeventien commissieleden, waarbij onder meer de niet-aids verklaring ter sprake kwam. Ook vier vertegenwoordigers van het ministerie van buitenlandse zaken uit Nederland namen aan de workshop deel. Hoevertsz: "Tijdens de besprekingen werd al snel duidelijk dat de hiv-test in het kader van verschillende verdragen inbreuk maakt op de privacy van mensen".

AFSPRAKEN

De Arubaanse minister van Justitie, mr. Hendrik Croes, verklaarde het oneens te zijn met minister Hirsch Ballin dat het eisen van een niet-aids verklaring van buitenlanders tegen de internationale afspraken indruist. Het argument van Croes is dat Aruba, in tegenstelling tot Nederland, de resolutie van de World Health Organisation (WHO) die discriminatie van sero-positieven en aids patiënten bij dienstverlening, werk en reizen moet tegengaan, niet heeft getekend. D'66-Tweede Kamerlid mr. Jacob Kohnstamm maakt echter duidelijk dat het Koninkrijk der Nederlanden, en dus ook Aruba, een aantal elementen in de strijd tegen aids heeft onderschreven. Kohnstamm: "Het lukt toch niet om te proberen daar onderuit te komen. Het kan natuurlijk, maar dan moet je niet zeggen dat internationaal afgesproken regels niet op Aruba van toepassing zijn. Dan moet je andere afspraken maken. Aruba heeft de internationale verdragen onderschreven. Dat geldt voor de 'London declaration of aids prevention' van 1988 en voor Verklaring 42-8 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Dat lijkt me toch een dijk aan overredingskracht".

Kohnstamm ergert zich aan het feit dat Aruba bij monde van zijn minister gewoon maar voorbijgaat aan de feitelijke oorzaak van aids: het niet toepassen van voorzorgsmaatregelen bij sex met wisselende partners. "Als je dat niet accepteert en denkt dat de schuld alleen maar bij je buurman ligt, dan ben je bezig je eigen bevolking een gigantisch rad voor de ogen te draaien", aldus Kohnstamm.

Nicole Hoevertsz: "Nederland heeft mede-aangedrongen om ook de Amerikanen te overtuigen van de nutteloosheid en het discriminatoire karakter van een non-aids verklaring. Dat heeft Amerika geaccepteerd en de vereisten vervolgens afgeschaft. De reactie van minister Croes, dat de verklaring van Hirsch Ballin "is bedoeld voor de Nederlandse politiek" is in dit kader dan ook ronduit onvolwassen. Het is toch wat: Nederland strijdt voor de rechten van de internationale gemeenschap en Aruba, dat tot het Nederlands koninkrijk behoort, trekt er zich niks van aan. Dat kan natuurlijk niet".

Hoevertsz vertelt dat een aantal Nederlandse leraren van Colegio Arubano enige maanden geleden weigerde om de hiv-test af te leggen. Het argument van de leraren was dat het beleid van de Arubaanse regering afwijkt van dat wat in Nederland wordt gevoerd. Vervolgens werd, op aandringen van de Nederlandse regering, de test niet meer van toepassing verklaard op mensen met de Nederlandse nationaliteit. Hoevertsz: "En daardoor is een andere vervelende situatie ontstaan: niet-Nederlanders moeten de verklaring tot op de dag van vandaag overleggen en daarmee creëer je nog steeds een discriminerende maatregel en tevens een twijfelachtig overheidsbeleid".

Hiervoor lijkt, gezien het bovenstaande, geen enkele aanleiding te bestaan. Artikel 1 van de Staatsregeling van Aruba is duidelijk. Discriminatie, en zeker op deze schaal, mag niet.

LANDSLABORATORIUM ARUBA
IMMUNOCHEMIE

17 SEP 1991

Lab No. 9198

SEROLOGIE		
HBs Ag		
Lues reacties (incl. *)		
* USR		Neg
* VDRL		
* FTA		
AST	< 1 : 250	
CRP	< 0.8 mg/dl	
Rheumatoide factor	< 80IU/ml	
Paul Bunnell	< 1 : 28	
Rubella 1e keer		
Rubella 2e keer		
Anti-HIV		Neg
Antilichamen tegen:		
kernen (ANF)		
mitochondrien		
gladde spiercellen		
parietale cellen		
Toxoplasmose IgG	< 1 : 100	
IgM	< 1 : 100	
Anti-CMV	< 1 : 100	
CMV IgM		
Amoebiasis		
IMMUNOCHEMIE		
IgG	639-1349 mg/dl	
IgA	70-312 mg/dl	
IgM	56-352 mg/dl	
Complement C3	83-177 mg/dl	
Complement C4	15-45 mg/dl	
Haptoglobuline	27-139 mg/dl	
BLOEDSPIEGELS (in mg/l) Tijd van afname:		
Phenytoine	10-20	
Phenobarbital	15-30	
Primidone	8-12	
Theophylline	10-20	
Gentamicine	4-10	
Carbamazepine	4-12	

Een sero-negatieve uitslag van een hiv-test in september 1991. Naast de 'anti-hiv' wordt ook gecontroleerd of antistoffen van de geslachtsziekte syfilis (USR) in het bloed aanwezig zijn.

Kook mee met May

Kip in hete kerrie saus

KIPLIEFHEBBERS, vandaag hebben wij voor u een recept van kip in een hete kerrie saus. U heeft hiervoor nodig:

3 pond stukken kip
1 eetlepel coriander poeder
1 theelepel venkel poeder
1 theelepel gemalen zwarte peper
5 gehakte kemirie noten
1 theelepel fijn gesneden knoflook
1/2 theelepel kurkima poeder
1/2 theelepel kaneel poeder
8 gedroogde rode chili pepers
1 stengel verse limoengras of geraspte schil van 1/2 limoen.
1 theelepel laos poeder
2 theelepels zout
3 eetlepels pinda olie
2 fijn gesneden grote uien
heet water en 1/2 cup kokosmelk.

U gaat als volgt te werk:
U maakt de kip schoon, doe het vel er af, goed wassen en drogen met keukenpapier. Dan doet u de volgende elf ingrediënten eventueel met een beetje water in een keukenmachine. Draaien tot alles een pasta is geworden.
U verhit de olie in een flinke pan. U bakt de uien tot ze goudkleurig zijn. Voeg de kruidenpasta toe en kook alles, al roerende tot de olie komt bovendrijven. Voeg nu de stukken kip toe, nog 5 minuten roeren. Het vuur temperen, deksel op de pan zetten en de kip gaar laten worden. Af en toe even roeren en wat van het hete water toevoegen om aanbranden te voorkomen. Tot slot de kokosmelk toevoegen en alles nog 5 minuten laten doorpruttelen.

TUINIEREN IN DE TROPEN

= door Jeannette van Ditzhuijzen=

Voor Dahlia's moet je naar Saba

Sommige planten zijn gewoon heel vervelend. Ze willen absoluut niet meewerken en doen niet wat er van hen verwacht wordt. Wat je ook doet - aandacht, veel water, goeie grond - het is nooit goed. Dwars liggen, dat is alles wat ze willen en kunnen.

Zo'n zeurpiet in mijn tuin is de *Dahlia hybride*. Dit knolgewas is afkomstig uit Mexico en is wat warmte betreft dus wel het een en ander gewend. In *Gekweekte en nuttige planten* staat heel duidelijk: "Ook op de Antillen kan men zeer mooie bloemen krijgen als men de knollen plant in een grote bak (of volle grond) met voedzame, losse grond en ze beschermt tegen de felle zon en harde wind".

Hoewel ik de dahlia in Nederland meestal links laat liggen - dat gedoe met het uit de grond halen van de knollen in de herfst staat me tegen -, leek het mij een prima plant voor Curacao vanwege haar aardige bloemen. De *Dahlia* bestaat in allerlei kleuren, maten en soorten en dus liet ik een paar lage, roze- en witbloemige knollen overkomen. Ik nam expres de lage soort, opdat de plant niet teveel last van de wind zou hebben.

Nou, denk maar niet dat dat wat hielp. De eerste exemplaren kwamen braaf op. Vanaf het moment dat ik ze in de tuin zette, begonnen ze echter moeilijk te doen. Eerst hadden ze last van de hagedissen. Goed, terug in de potten en wachten tot ze wat flinker waren. Bij een wat grotere hoogte zette ik ze weer in de tuin. Weer waren er klachten. Na een aanvankelijke groei begon het blad te verwelken en langzaam stortte de hele plant in. Een dahlia had voordien nog een witte bloem geproduceerd, maar veel meer kwam er niet uit.

Tegelijk met de bollen had ik een zakje zaad ontvangen, want tegenwoordig kun je dahlia's ook al uit zaad opkweken. Helaas waren het gele, oranje en rode dahlia's, niet mijn favoriete kleuren; maar gezien het debacle met de bollen meende ik dat ik dit zaad in elk geval een kans moest geven.

Na het zaaien en verspenen had ik een aantal prachtige plantjes; de eerste bloemen ontloken en toen gebeurde hetzelfde: verschrompelen van het blad en langzaam instorten van de hele plant.

Op zo'n moment begin je aan jezelf te twijfelen, maar een tuinier blijft optimistisch: het lag vast aan de bollen (slechte kwaliteit), de planten stonden teveel in de zon, enzovoorts.

Dus liet ik een nieuwe lading knollen komen. Ik had inmiddels (in bovengenoemd boek) gelezen dat ze behalve een hekel aan wind in de tropen een voorkeur voor een wat schaduwrijke plek hebben. En goede grond. Deze knollen werden dus in potaarde in een ruime pot gestopt. En met succes, zo leek het. Prachtige planten met roze en witte bloemen werden mijn deel.



De roze dahlia vlak voordat zij voor de laatste keer(?) de geest gaf. (Foto:F.A. de Graaff)

Helaas, te vroeg gejuicht. Het duurde wat langer, maar het moment van verwelken kwam. Weg dahlia's. Vastbesloten rukte ik de knollen uit de grond, liet ze daar liggen (om lekker te verteren en daarmee voeding voor de volgende planten te leveren) en plantte er zelfgezaaide bloemen die minder kieskeurig zijn. De bloemen werden groot en spoedig was de bak mooi gevuld.

Groot was mijn verbazing, toen er na verloop van tijd tussen al die bloemen ineens een mij welbekend blad opdook: de dahlia. Met de knol boven de grond was die gewoon weer gaan uitlopen. Alsof dat zo hoorde. Uitdagend grijnsde de uit de dood opgestane dahlia mij aan: "Zo gauw krijg je mij niet klein", leek zij te zeggen.

Het was nogal een doordouwertje, want de bloemen erom heen gaven van de weeromstuit de groei op, - of was het gewoon hun tijd? -en de dahlia ontvouwde zich in volle kleurenpracht, alsof dat zo hoorde. Vol roze bloemen en knoppen stond zij daar op haar eentje in de bak te pronken.

"Zie je wel", sprak ik haar toe, "je kunt het wel". Helemaal fout. Dat had ik nou nooit mogen doen. Ik had de eerste lovende woorden nog niet uitgesproken, of ze trok zich alweer in haar schulp terug. Het bekende patroon: verwelkende bladeren, afstervende knoppen en binnen korte tijd lag daar weer een hoopje ellende in de pot.

Omdat de andere bloemen ook afgestorven waren, zit ik nu met een lege bloembak. Die is natuurlijk zo weer gevuld. Maar niet met dahlia's. Die wil ik nooit meer in mijn tuin. Het zijn allemaal opscheppers en als puntje bij paaltje komt, blijft er niets van hun mooie beloftes over.

Maar bovengenoemde zin "Ook op de Antillen kan men zeer mooie bloemen krijgen" blijft toch knagen. Gelukkig eindigt hetzelfde artikel (in *Gekweekte en nuttige planten*) met: "Waarschijnlijk zal men in de hogere delen van Saba met het kweken betere resultaten bereiken". Dus toch.

ONDERWIJS ANDERS BEKEKEN

= door Elisabeth Hollander

Het gaat om het imago

'DE STUDENTEN van de P.A. voelen zich erg onzeker', stond er met grote letters boven een artikel in een van de lokale ochtendbladen. Hetgeen aan een collega de spontane reactie ontlokte: 'Alleluya! Praise the Lord!' Alhoewel die uitroep op het eerste gezicht niet erg aardig overkomt, zou deze collega toch bij een groot aantal gerenommeerde vakmensen groot gelijk hebben gekregen. De pedagoog Paolo Freire zou het met hem eens zijn geweest, omdat volgens hem zelfgenoegzaamheid niet te verenigen is met dialoog. Mensen die het ontbreekt aan deemoed, kunnen anderen niet bereiken, kunnen dus geen partner zijn in een leerproces bij kinderen.

De onderwijspsycholoog Carl Rogers zou deze collega zijn bijgevallen omdat het volgens hem, 'to be that self which one truly is', nodig is, een aantal valse motieven uit te schakelen en een aantal facades af te breken, die een persoonlijke groei in de weg staan. Kinderen verlangen van een leerkracht nu eenmaal niet dat hij over waarden praat, maar dat hij ze zelf waar maakt.

De antropologe Margareth Mead zou enthousiast worden, omdat volgens haar 'waarden' niet doorgegeven, maar ontdekt en opnieuw veroverd moeten worden op de toekomst. Volgens haar zal daarom 'de onbuigzame ouder met zijn eerbiedwaardige grijze haren zijn plaats moeten ruimen voor de noden van het nog ongeboren kind'. Zo bezien mag men op de P.A. niet eens uitgaan van zekerheden, maar dient men aan onzekerheden verre de voorkeur te geven.

IMAGO

Daar gaat dus het oude leerkracht-imago als de onkreukbare vertegenwoordiger van het over te dragen waardenstelsel; het soort leerkracht dat voor de klas staat als vertegenwoordiger van wetenschap, wijsheid en kennis, zelfs van de rechtvaardigheid; het soort leraar dus wiens oordeel niet betwist wordt, die altijd gelijk heeft, zelfs als hij het in feite niet heeft.

Vanaf het niveau waarop hij zich bevindt, heeft hij het recht en de taak om fouten aan te stippen, om goedkeurend te knikken, om leerlingen te prijzen of te berispen en vooral om hen waarden voor te houden en een gedragslijn op te leggen. Hij kan dat allemaal, omdat hij volmaakt is. Mislukkingen worden immers zelden of nooit op de leerkacht verhaald. Dit laatste is toch vreemd, vooral als men bedenkt, dat elke tekortkoming bij een leerling, op zijn minst op papier, ook een tekortkoming bij de leraar oproept.

Als er iets misloopt kan de leraar zich verschuilen achter zijn voorgangers, achter het onvolmaakte systeem, achter de onbekwaamheid van zijn leerlingen vooral, en maar zelden zal hij na vaststelling van een fout terugvallen op zijn eigen onvermogen. Hoe waar alle aangevoerde verontschuldigingen ook mogen zijn, als de leerling fouten maakt of de stof niet kent, blijkt daar zonder meer ook uit, dat de leerkracht er niet in geslaagd is de leerling op zijn niveau te bereiken. Hij heeft hem overschat, hem onvoldoende gemotiveerd, de zaak niet duidelijk genoeg kunnen overdragen, of er niet voldoende tijd aan besteed.

NORM

Het punt waar alles om draait, is nu, hoe je je als leerkracht verhoudt tot je eigen normen. Immers als je dagelijks les geeft, doe je dat met wisselende stemmingen, in wisselende condities, met wisselende inspiratie. Ook klassen gedragen zich de ene keer zus, de andere keer zo. Er schuift voortdurend van alles tussen wat je wilt en kunt, en dat wat mogelijk blijkt. Nu gaat het er ook niet om, om volmaakt te zijn.

De 'ham-vraag' is, of je goed genoeg bent. Om dit te beoordelen zul je een bepaalde dosis onzekerheid, een bepaalde deemoed niet kunnen ontberen. Iedereen kent in zijn omgeving wel de collega, die op een puntenvergadering, met een verpletterende zekerheid, zowat een hele klas een onvoldoende blijkt te hebben toebedeeld en desgevraagd, zonder zelfs maar met de ogen te knipperen meedeelt, dat er helaas niet meer van te maken viel! (Het zal je kind maar wezen!)

INVALSHOEK

Nu maakt het een groot verschil uit vanuit welke invalshoek men op zo'n pedagogische academie te werk gaat. Staat het lesplan centraal, dan werkt men vanzelf een grotere zekerheid in de hand. Immers het opzetten van lesschema's valt te leren. Alles wordt hierin precies vastgelegd:

— Doelstellingen, legitimaties, evaluatie.
— Hoe de les in te delen in een inleiding, kern en slot.
— Hoe de les te geven met gebruik van het bord, grapjes en andere leermiddelen.

Op papier is er dan althans geen speld meer tussen te krijgen. Checked en dubbel checked. Dit kan bij de student die fatale valse zekerheid wekken. Want wanneer hij die les gaat geven, precies volgens schema, blijkt de helft van de leerlingen het niet te begrijpen. Hoe kan dat nou? Zijn lesschema was goed en hij heeft precies gedaan wat er op papier stond. Hij heeft geen fouten gemaakt.

Dan is er maar één conclusie mogelijk: 'Laat je ouders het je nog maar eens uitleggen', luidt dan nogal eens het advies van de volgens deze methode opgeleide leerkrachten. Wat hen namelijk nooit duidelijk gemaakt is, is dat uitleggen niet alleen een *vaardigheid*, maar ook een *houding* is. Een leerling waarbij men steeds probeert zich te verplaatsen in het denken, het begrip en het bevattingsvermogen van de leerlingen; waarbij men steeds wil nagaan of de leerlingen het kunnen bijhouden, of ze het kunnen volgen; en waarbij men graag het hoe en het waarom der dingen wil verantwoorden.

Het gaat er bij lesgeven niet om een verhaal af te draaien, het gaat er om uit je kennis te selecteren, die te herschikken, aan te reiken, met je leerlingen mee te denken om te zien waar precies zij hun denkfouten maken en daar dan weer op in te spelen. Hoe inspirerend deze manier van werken kan zijn, werd al in de vierde eeuw door de grote Christelijke denker Augustinus treffend onder woorden gebracht:

'De gevoelens van een deelnemend hart hebben zoveel kracht, dat wanneer onze leerlingen geroerd worden door ons spreken en wij door hen leren, wij in elkander gaan wonen; zodat zij als het ware in ons gaan spreken wat wij horen; en wij om zo te zeggen in hen gaan leren wat wij onderwijzen.'

En het argument dat lesgeven al gauw gedoemd is om een sleur te worden, bestreed hij als volgt:

'Ditzelfde doet zich voor wanneer wij bepaalde mooie plekjes, die wij zelf, omdat wij ze al zo vaak hadden gezien, zonder genoegen voorbij gingen, aan mensen tonen die ze nog nooit eerder gezien hebben, dan wordt toch zeker door hun genoegen, ons eigen genoegen hernieuwd.'

De eerste taak van elke P.A. zou dan ook moeten zijn om hun studenten naast een aantal vaardigheden, de juiste houding bij te brengen. Mocht U echter denken dat alleen onderwijzersopleidingen met deze problematiek worstelen, dan zou ik U willen voorstellen de videofilm 'The Doctor' eens te bekijken.

Daarin bedenkt Dr. Jack McKee, na een keiharde confrontatie met zichzelf, een originele oplossing voor de aan hem toevertrouwde artsen in opleiding, die — laten we eerlijk wezen — later 'slechts' verantwoordelijk voor het lichamelijk welzijn zullen zijn.

TOERISME



= door drs.Stijn Janssen =

DE STANDAARD-formule van de Caribische toeristische industrie is luxe hotels en lange witte palmenstranden aan een schitterende blauwe zee, waar mensen kunnen uitrusten en verwend worden. Dit hotelgerichte concept vind je terug op eilanden als Aruba, St. Maarten, Barbados, St. Lucia en de Virgin Islands.

In eerste instantie wordt de hotelgast zoveel mogelijk aan het hotel gebonden. Het 'all-inclusive' arrangement dat zich de laatste jaren vanuit Jamaica over de Caribbean verspreidt, versterkt dit aspect nog meer. Het hotelgerichte concept sluit perfect aan bij de wensen van het massa-toerisme vanuit Amerika.

Wat is het concept van Curaçao? Als je een willekeurige expert op het gebied van toerisme op Curaçao vraagt wat het eiland te bieden heeft, dan zal hij of zij, bij gebrek aan één duidelijk concept, vrijwel meteen een lange lijst van tientallen attracties opnoemen. Misschien is dat wel één van de redenen waarom het imago van Curaçao (behalve in Nederland) zowel bij het publiek als in de reisindustrie zo onduidelijk is.

Een duidelijk en aantrekkelijk concept, consequent uitgewerkt in een toeristisch produkt, is in een wereld waarin elke toerist uit vele honderden bestemmingen kan kiezen, absoluut noodzakelijk. Er moet een hele speciale reden zijn (naast het uitrusten en op het strand liggen) om naar Curaçao te komen en die is er op dit moment nauwelijks.

NIET VERSTANDIG

Moeten we dan ook een 'luxe hotel/witte stranden'-eiland worden? Naar mijn mening zou dat geen verstandige keuze zijn. Enerzijds omdat massa-toerisme op het eiland ongewenst is en anderzijds omdat in dat geval Curaçao moet aansluiten bij een lange rij van eilanden die op elkaar lijken. Marketing-technisch heeft dat weinig zin, ook al omdat Curaçao het dan waarschijnlijk moet afleggen bij gebrek aan lange stranden en met een minder Caribisch uiterlijk.

Toch heeft Curaçao een unieke sfeer. Wij die op het eiland wonen weten dat. De bekoorlijkheden van Curaçao liggen verspreid over het hele eiland: de sfeer, de cultuur, het winkelen en de architectuur in Punda en Otrobanda, Banda Abao, de landhuizen, de baaien, de onderwater-wereld en nog vele andere attracties.

Een vakantie op Curaçao wordt iets speciaals als de toeristen het echte Curaçao kunnen leren kennen. Indien Curaçao er in zou slagen om de toeristen met het hele eiland in contact te brengen, dan zou er een 'eiland-ervaring' kunnen ontstaan die volstrekt uniek is in het Caribische gebied. Het concept voor Curaçao zou dan kunnen luiden: "Curaçao biedt alles wat men van een Caribisch eiland verwacht, (zoals luxe hotels en witte palmenstranden, blijft een minimum eis), maar biedt bovendien een unieke 'eiland-ervaring' vanwege de over het hele eiland verspreide attracties, die gemakkelijk toegankelijk zijn.

De weg naar een 'eiland-ervaring' is echter lang. Er is een heleboel voorwaarden op het gebied van produktontwikkeling, waaraan eerst voldaan zou moeten worden. Eerst en vooral moet het eiland 100% schoon en veilig zijn. Daarvoor zijn structurele oplossingen nodig. De problemen van de vervuiling en de criminaliteit bedreigen niet alleen het toerisme, maar de hele Curaçaose maatschappij. Zij verdienen dan ook de hoogste prioriteit.

De hele Curaçaose bevolking inclusief en met name de overheid en de toeristische sector, zouden achter het 'eiland-ervaring' idee moeten gaan staan en de ontwikkeling van het toeristisch produkt op Curaçao zou op dit nieuwe concept afgestemd moeten worden. De onderlinge samenwerking en coördinatie binnen de toeristische sector op het eiland zou moeten toenemen en de infrastructuur en de transportmogelijkheden op het eiland zouden verbeterd moeten worden. Op deze manier ontstaat er één geïntegreerd produkt dat gemakkelijk toegankelijk is voor de toeristen. Tenslotte zou de 'eiland-ervaring' de kern van de Curaçao promotie moeten worden.

UNIEK PRODUKT

Om op de wereldwijde toerisme-markt op lange termijn te kunnen bestaan, moet Curaçao een uniek produkt ontwikkelen. Daarvoor is een onderscheidend, sterk en duidelijk concept nodig. Met het 'eiland-ervaring' concept zou Curaçao iets unieks kunnen aanbieden binnen het Caribisch gebied. Iets wat moeilijk imiteerbaar is en aldus Curaçao voor lange tijd een voordeel zou kunnen geven ten opzichte van andere eilanden.

Een uniek produkt is de beste garantie voor succes en continuïteit.

DIEETTIPS

Voeding bij zwangerschap

Olivia Wong Loi Sing

VOEDING WELKE specifiek gebalanceerd is voor de zwangere vrouw, kan problemen bij de geboorte van de baby voorkomen.

Er moet voldoende aanvoer zijn van voedingsstoffen tijdens de eerste maand van de zwangerschap. Dit is heel belangrijk omdat de organen van de embryo in de eerste maand worden ontwikkeld. Genotmiddelen (b.v. alcohol) en medicamenten kunnen de normale ontwikkeling van de organen verstoren.

Het is daarom ook heel belangrijk dat de voedingsstatus van de vrouw ook vóór de zwangerschap goed moet zijn, omdat de zwangerschap meestal niet ontdekt wordt in de beginperiode maar in een veel later stadium. Bepaalde voedingsstoffen zijn heel erg belangrijk voor de vorming van de baby b.v. voldoende ijzer is nodig om het bloed van de baby te vormen. Niet alle gebreken kunnen worden toegeschreven aan voedingstekorten m.n. genetische gebreken niet. Hier volgen een aantal voedingstips:

* Gebruik van de volgende produktgroepen de aanbevolen hoeveelheden voor zwangere vrouwen: Graan en graanprodukten, melk en melkprodukten, groente en fruit, vlees, kip, vis of een alternatief. U krijgt dan voldoende voedingsstoffen naar binnen.

* Een aanvulling van vitaminepreparaten is echt niet nodig. Ook al heeft het lichaam tijdens de zwangerschap een verhoogde behoefte aan bepaalde voedingsstoffen b.v. ijzer en kalk. De voedingsstoffen die het lichaam nodig heeft kunnen gemakkelijk via de voeding worden opgenomen. Een teveel aan bepaalde voedingsstoffen tijdens de zwangerschap kan schadelijk voor de baby zijn.

Een teveel aan voedingsstoffen zoals vitamine A en jodium kan lichamelijke geboortedefecten veroorzaken. Alleen waneer de arts het voorschrijft kunt u een aanvulling van preparaten gebruiken.

* Probeer bloedarmoede te voorkomen door vanaf het begin van de zwangerschap met de voeding het ijzergehalte op peil te houden (volkoren produkten, donkere bladgroente, peulvruchten).

* Zorg ervoor dat u voldoende in gewicht toeneemt, dit vermindert het risico van ziekte bij de geboorte van de baby. Wanneer u te dik bent, is afvallen tijdens de zwangerschap niet goed. Het vet in ons lichaam is een voorraadplaats van energie, maar ook een opslagplaats van schadelijke stoffen. Bij afvallen komt een deel van deze schadelijke stoffen in het bloed terecht en dit zou invloed kunnen hebben op het ongeboren kind.

* Overmatig alcohol-gebruik tijdens de zwangerschap heeft invloed op de baby. Het alcohol-syndroom bij de foetus wordt o.a. gekenmerkt door mentale retardatie. Een enkel glas per week kan geen kwaad, maar beter is het om het gebruik van alcohol helemaal achterwege te laten.

* Ter preventie van hoge bloeddruk is het goed om weinig zout te gebruiken tijdens de zwangerschap, ook al heeft u geen hoge bloeddruk. Hoge bloeddruk kan namelijk voor complicaties zorgen aan het einde van de zwangerschap en tijdens de bevalling.

* Als laatste, wat eigenlijk niets met voeding te maken heeft, maar belangrijk is voor de gezondheid van de baby: roken is schadelijk voor de baby. Stoffen als nicotine en koolmonoxide passeren de placenta. De baby's van moeders die veel roken hebben over het algemeen een veel lager geboortegewicht.

Jay Haviser n.a.v. 'The last Bonaireans'

"Ceramische stijl alleen gevonden op Curaçao en Bonaire"

IN ZIJN ARTIKEL over het nieuwe boek van Jay Haviser: *The First Bonaireans* vorige week (NAPA 30 mei), schrijft Carel de Haseth over hoe Haviser in zijn laatste hoofdstuk het heeft gewaagd om buiten zijn eigen vakgebied te treden om verband te leggen tussen aan de ene kant de kennis van de Indiaanse bewoners, zoals opgedaan uit archeologisch onderzoek, en aan de andere kant de gegevens uit historische bronnen en recent onderzoek op het sociologische vlak. In een serie interviews heeft Haviser geprobeerd te peilen in hoeverre verschillende leeftijdscategorieën van de hedendaagse Bonaireaanse bevolking zich nog van hun Indiaanse achtergrond bewust zijn. Dit laatste hoofdstuk heeft ook onder collega's van Haviser veel stof doen opwaaien. Men heeft hem gevraagd om in Nederland in het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde in Leiden hierover een lezing te komen geven.

= door Nel Casimiri =

Die lezing vindt plaats tijdens een symposium onder de titel *The Anthropology of the Native Caribbean. A view from 1992* welke van 11 tot 13 juni wordt gehouden. Haviser zal daar zijn mening t.o.v. kritische vakgenoten kunnen verdedigen, maar voordat hij naar Nederland vertrok vertelde hij een en ander over zijn boek en de komende lezing en beantwoordde hij wat nieuwsgierige vragen die bij het lezen van het boek opkwamen.

CERAMISCH

Er is een overeenkomst in de volkeren die Curaçao en Bonaire bevolkten. De arthic people koloniseerden Bonaire vanuit Curaçao. Waarom niet ook Aruba? En de ceramische volk trok van Bonaire naar Curaçao, maar trok niet door naar Aruba. Waarom niet? Of is daar nog niet genoeg onderzoek naar gedaan?

"Curaçao en Bonaire zijn twee oceanische eilanden. Aruba is meer gebonden aan het vasteland. De vroege ceramische stijl hebben we alleen gevonden op Curaçao en op Bonaire. Die indianen zijn van Bonaire naar Curaçao gegaan en niet door naar Aruba. Er is op Aruba genoeg onderzoek naar gedaan. Heel veel zelfs. En alle onderzoekers zijn tot dezelfde conclusie gekomen".

In uw boek stelt u dat de rots-en grottekeningen op Bonaire een religieuze functie hebben en waarschijnlijk gebruikt werden bij initiatieriten. Dus bij de plechtigheden waarbij de jongens werden opgenomen in de volwassenen gemeenschap. Hoe weet u dat?

"Ik weet het niet, het is een suggestie. Maar ik ben er zeker van dat het niet zomaar graffiti zijn. Ze hebben een heilige of religieuze functie gehad. Moderne indianen op het vasteland gebruiken nog steeds die plaatsen met zulke tekeningen voor die gebruiken. Het zijn voor levende indianengroepen nog steeds geheiligde plaatsen. Dus die conclusie is gebaseerd op een nog levende groep".

Een nieuw en opmerkelijk gezichtspunt van Haviser is het idee dat de oudere indianen het eiland niet en masse verlaten hebben, maar door nieuwe binnentrekkers gekoloniseerd werden.

"Ik weet niet waarom andere historici niet op dat idee kwamen. De Vespucci-brieven heb ik niet voor waar aangenomen. Ik ben er zeer huiverig voor. Er zijn te veel twijfels over. Ik ben het in dezen niet eens met Ank Klomp en met Nooyen. Ik geloof dat er een voortdurende bewoning van het eiland is geweest. Klomp generaliseert wel erg simpel. Nooyen gaf feiten voor beide mogelijkheden, en koos voor een. Goslinga sprak echter van Bonaireaanse indianen in het fort. Dat betekent dat er indianen waren!"

BOLIVAR

Ook Simon Bolivar is volgens hem niet de 'Bevrijder'.

"Veel mensen realiseren zich ook niet dat vóór Simon Bolivar het vasteland bevrijdde, er speciale wetten waren voor de indianen die ze een afgescheiden leven garandeerden. De Spanjaarden konden ze niet uit hun dorpjes verdrijven. Dat versterkte hun positie. Ze hebben lange tijd in een zekere gegarandeerde isolatie kunnen leven en op Bonaire was die isolatie relatief nog sterker. Simon Bolivar bevrijdde in de 19e eeuw de caiquetio's in Venezuela, maar het effect van die bevrijding was dat hij hun gemeenschap openstelde voor de algemene bevolking. Wat hij als een bevrijding zag, was in werkelijkheid een zinsbegoocheling en leidde tot het verlies van de indiaanse identiteit".

Haviser heeft nog een ander voorbeeld: het bezoek dat Guerra in de vijftiende eeuw aan Bonaire bracht.

"Dat bezoek van Guerra kan heel belangrijk zijn. Het laat zien hoe de indianen omgingen met zo'n bezoek van een Europeaan en hoe ze waarschijnlijk ook een De Las Casas hebben ontvangen. Misschien door ervaring wijs geworden? In de hele vijftiende eeuw hebben Europeanen slechts één keer een nacht doorgebracht op de Nederlandse Antillen, i.c. Bonaire. Ze zijn daar twee dagen en een nacht geweest, zijn rondgeleid en hebben geen enkel dorp, geen water, geen oogsten, geen bebouwde velden gezien. En die waren er wel! Dat bezoek van Guerra wordt wel genoemd door de historici, maar altijd oppervlakkig, nooit gedetailleerd en er worden geen conclusies uit getrokken".

In het laatste hoofdstuk betrekt u de ethnologie en de sociologie in uw onderzoek. Is dat een nieuwe manier van werken?

"Nee, het is niet helemaal nieuw, dergelijke dingen zijn eerder gedaan".

Maar waarom is het dan zo opmerkelijk?

"Er moet en connectie bestaan tussen de historie en de archeologie en het leven van mensen van nu. Die verbinding moet duidelijk gemaakt worden. De historische ontwikkelingen hebben ons gemaakt tot wat we nu zijn. Ik heb een onderzoek gedaan naar de meningen en ideeën over hun indiaanse afstamming van de laatste drie generaties op Bonaire, en dat laat zien hoe snel de dingen veranderen, nu zelf, aan het eind van de twintigste eeuw. Een van de redenen van die snelle veranderingen is de technologie. Wat ons weer verbindt met dezelfde veranderingen in de archeologie. Het archaïsche volk veranderde door hun contacten met het ceramische volk, net als het ceramische volk veranderde door de contacten met de Europeanen. Nu veranderen we door de voortschrijdende techniek. Dat gebeurt niet alleen op Bonaire, maar over de gehele wereld. De televisie, de wereldwijde communicatie en dergelijke hebben een enorme invloed. In dit laatste hoofdstuk geef ik de richting aan waarin we gaan, de culturele richting. We zien het verleden, we zien het heden en de richting waarin we op weg zijn. De sleutel is dat culturen altijd aan het veranderen zijn. Maar de mate en de vorm waarin, zouden beter kunnen afhangen van een beslissing vanuit de cultuur zelf, dan van bronnen van buiten af, om een gevoel van continuïteit te behouden. Wat er nu gebeurt, is dat er zoveel externe invloed op de jeugd afkomt, in de eerste plaats via de televisie, waarbij zij zich gaan identificeren met externe cultuurpatronen, meer dan met hun eigen, lokale cultuurpatroon. Het gevaar bestaat dat de balans omslaat naar de externe invloeden en dat de identiteit van de jeugd daardoor uit balans raakt en doorslaat naar de invloeden van buiten".

In november 1990 interviewde Haviser 120 Bonaireanen uit alle verschillende barrio's. Veertig mensen tussen de 12 en 20 jaar oud, de jongste generatie, veertig mensen in de leeftijdsgroep tussen de 21 en 40 jaar oud, de tussengeneratie, en veertig mensen van 41 jaar en ouder, de oudste generatie. Alle vragen gingen over de indiaanse elementen in hun gemeenschap.

"In dit hoofdstuk was ik in staat om te laten zien door middel van die interviews hoe er een verandering optreedt op Bonaire van een barrio-identiteit naar een Bonaireaanse identiteit. De oudere generatie vindt de barrio-eigenheid belangrijker, maar bij de jongeren staat de Bonaireaanse identiteit boven de barrio-identiteit. Waarna een ontwikkeling zichtbaar is van een externe identiteit die weer uitstijgt boven een Bonaire-identiteit.

Nogmaals, alle culturen veranderen voortdurend. Maar wat zou er gedaan kunnen worden? Er is een gedeeltelijke oplossing. Indien het schoolsysteem van doorslaggevend belang is voor de veranderingen in de vorm van identiteit, zouden we daar verplichte lessen in lokale cultuur en folklore kunnen invoeren. Als we dat niet verplicht invoeren, zullen ze het nergens anders meer te horen krijgen. In dat geval raakt het verloren. Of als ze het al of niet accepteren, kan ik niet beinvloeden, maar als ze het niet aangeboden krijgen, hebben ze geen keus".

Krijg je daardoor niet een te nationalistische opvoeding?

"Het moet niet te nationalistisch gebracht worden. De Tweede Wereldoorlog is het kritieke punt. Sindsdien zijn die snelle veranderingen opgetreden: sociologische en technisch en economisch".

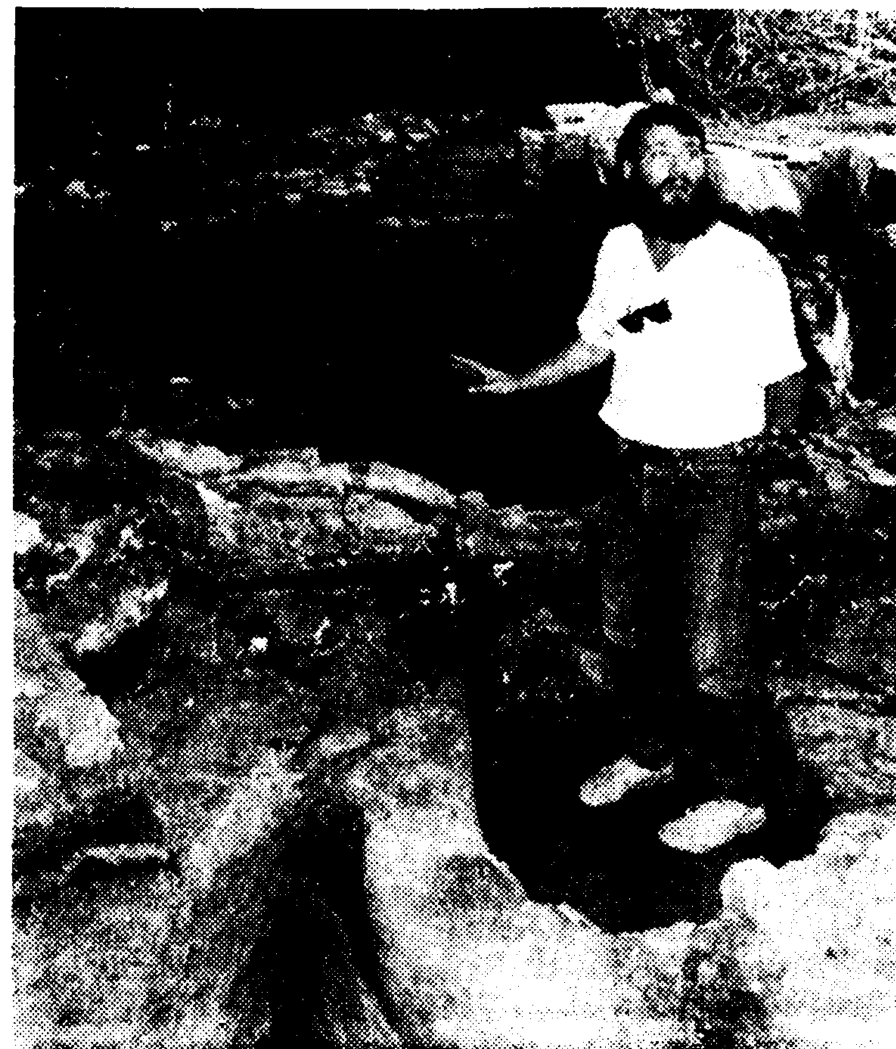
Het laatste hoofdstuk van zijn boek zal de basis vormen van de lezing in Leiden.

"Het wordt iets uitgebreid. Een van de belangrijkste punten is het romanticisme waarmee de indiaanse afstamming beschouwd wordt. Op mijn vraag naar wat naar hun mening in de Bonaireaanse gemeenschap van indiaanse oorsprong was, noemde de oudere generatie eigenschappen en gedrag van mensen. De jongeren echter noemden voorwerpen. Zij zagen het indiaanse niet meer in de mensen zelf. Het werd alleen nog als symbool gezien in de voorwerpen. Dat romanticisme is een trend die nog nader onderzocht moet worden. Het zou als voorbeeld kunnen dienen voor andere ethnische groepen zoals die van Afrikaanse of Aziatische oorsprong".

Jay Haviser eindigt zijn laatste hoofdstuk met:

"Aan het eind van de twintigste eeuw is er een sterke identificatie op Bonaire met de indiaanse afstamming, maar de jongere generatie heeft slechts een gering begrip daarvan en romantiseert het idee van wat die afstamming inhoudt. Niettemin, zolang indiaanse woorden, plaatsnamen, recepten, eenvoudige gewoontes en vage genetische kenmerken blijven bestaan op Bonaire, is daar ook een voortbestaan van de indiaanse culturele identiteit".

Jay Haviser tijdens recente opgravingen te Sorsaka op Curaçao.



Martelen met een knipoog in strip-leesboek Verroen

IDEE 1
LOK DE MEESTER MET EEN IJSJE IN HET VRIESVAKJE.
IJSKAST
SLUIT DE DEUR
WACHT TOT DE MEESTER DIEP-GEVROREN IS.
ZAAG HEM IN SCHIJVEN EN VERKOOP HEM ALS SJOELBAK AAN DE ESKIMO'S

HOE RAAK je van een verschrikkelijke schoolmeester af? Zo eentje die met een grijns om z'n lippen met een ouderwetse karwats stoute leerlingen afstraft. Zo eentje ook die wars is van de anti-autoritaire opvoeding en die er nog 'gezonde' vooroorlogse opvattingen op nahoudt.

In *De verschrikkelijke schoolmeester*, het nieuwe boek van Dolf Verroen, weten de kinderen uiteindelijk op meesterlijke wijze de schoolmeester van de aardbodem te laten verdwijnen. In het boek, dat is vorm gegeven als een strip-leesboek in harde kaft, wordt een ware oorlog uitgevochten tussen leerlingen en meester. Een meester, die al vanaf de eerste les duidelijk maakt dat hij maar één ding wil en dat is 'een korte karwats van leer. Zo eentje met vijf riemen. Eén vergrijp, je broek uit en dan hup! op je blote billen'.

"En als je dan nog niet oplet een paar flinke kletsen met een lineaal op je handen. En wie lui is, wordt een paar dagen opgesloten in een donkere kast met ratten en spinnen." De toon is gezet. De terreur van de meester wordt met tegenacties beantwoord.

Een vijftal lieverdjes willen de verschrikkelijke schoolmeester het liefst bevriezen, in stukjes zagen en vervolgens als sjoelstenen verkopen aan de eskimo's. Maar dat is wat al te cru. Dan maar een protestdemonstratie tegen 'kindermoord'. Dat loopt helaas uit op een pro-meester happening, die omstandig voor de zoemende televisiecamera's zijn ideeën over totaalopvoeding verkondigt.

Als eenmaal Sammy, de slimste leerling, zich aansluit bij de anti-schoolmeestergroep lijkt een overwinning in zicht. Sammy is de enige zwarte leerling van de klas. Hij heeft een hele beroemde moeder en zij is het die uiteindelijk de verschrikkelijke schoolmeester op zijn knieën dwingt.

De verschrikkelijke schoolmeester leest lekker weg. Auke Herrema maakte er striptekeningen bij, die prima aansluiten bij de tekst. Het is ook een boek dat het kind anno 1992 neerzet met zijn hedendaagse uitdrukkingen en straattaal: 'slappe droplul'. Ook schroomt Verroen niet wat zwaardere onderwerpen als discriminatie en de rol van de ouder - op een speelse wijze - aan de orde te stellen. Gelukkig weet hij al te grote cliché's daarin te vermijden.

Humor en agressiviteit vieren hoogtij in het laatste boek van Verroen, waarmee hij aantoont de voeling met de jeugd niet bepaald uit het oog te zijn verloren. De schrijver verpakt op eigentijdse manier een oud verhaal en is uitermate creatief in het verzinnen van moderne martelwerktuigen - met een knipoog natuurlijk.

Verroen is een geziene gast op scholen waar hij regelmatig voorleest. Met *De verschrikkelijke schoolmeester* wordt het zeker lachen geblazen in de klas.

De verschrikkelijke schoolmeester, Dolf Verroen en Auke Herrema, [illegible]
Amsterd[illegible]
258 [illegible]

Frater Anton: Niemand durft ....vervolg van pag. 1

enkele en alleen het Nederlands gebruikt".

"Het beste zou zijn dat er uitgaande van de taalsituatie hier, opzet en methodes herzien zouden worden. Dat is geen nieuw geluid. In 1984 werd al over tweetalig onderwijs gesproken in het Schoolbestuur, met aanvankelijk onderwijs in het Papiamentu en daarna overschakelen naar het Nederlands. Het is nodig om de handen uit de mouwen te steken, om de nek te durven uitsteken. Er komt op dit moment geen werk uit handen. Er is geen planning. Je moet eerst weten wat je gaat doen. Dan kun je steun krijgen, ook van deskundigen van Nederlandse methodes. Maar om zo maar te beginnen, daarvoor zijn ze te deskundig. De opzet, de uitwerking, tekstschrijvers, ze kunnen ze zo krijgen, het geld is beschikbaar. Maar niemand durft voor het Nederlands op te komen. Als je dat doet, word je meteen gedoodverfd als makamba en anti-Antillen".

"De vakbond is voor onderwijs in de moedertaal. Zo'n Papiamentstalige school is een onding. Een tweetalige school is wel een oplossing, maar dan moet je overstappen naar een cultuurtaal. Dat kan ook Engels of Spaans zijn, dat maakt niet uit, ofschoon er meer Nederlands leeft in de gemeenschap dan men nu wel wil doen voorkomen". "We hebben onderwijsinstanties die niets produceren. Daarnaast een vakbond die een beroepsethiek aanpraat die kant noch wal raakt. Puur minimalisme. Geen bijscholing, geen nascholing of andere scholing. Een overheid die niks durft. Ze doen alleen maar iets als men de straat op trekt of als men een grote mond opzet".

Ook de onderwijzersopleiding heeft de laatste tijd erg in de belangstelling gestaan. Hoe denkt u daarover?

"Ik heb gehoord, maar ik heb het niet zelf geconstateerd, dat serieuze kandidaten voor onderwijzer vanwege de situatie in het onderwijs zeggen: daar willen wij niet aan meedoen, wij willen niet horen bij die maatschappelijke groep die zo in de publiciteit komt. En als je kijkt naar de recrutering: Van het VWO krijgen ze helemaal niemand. En van de HAVO, als ze niet naar Nederland kunnen gaan, gaan ze naar de UNA en als dat ook niet kan, dan maar naar de PA. Ze moeten de PA hier opblazen en de studenten naar Nederland sturen. De overheid moet het eens riskeren om die PA te evalueren. In Nedderland zijn zachtzinnige deskundigen genoeg die het zacht aanpakken, maar die wel duidelijk zullen zijn. Maar dat zal wel niet gebeuren".



TEKENINGEN

Frater Anton vertrekt binnenkort naar Nederland. Het onderwijs laat hij achter, het schoolbestuur ook. Wat wel meegaat zijn zijn tekeningen en aquarellen. In de drukke rectorstijd kwam hij niet aan tekenen toe, maar daarvóór, in Suriname heeft hij ook getekend. In zijn map heeft hij nog tekeningen uit het binnenland van Suriname zitten. Op Curaçao trekt hij er vaak samen op uit met Jo Anemaet, in de stad of buiten, om te schetsen en om die schetsen dan later thuis uit te werken tot pentekeningen of aquarellen. Ria Houwen beschouwt hij als zijn *esthetisch geweten*. De laatste jaren is hij in Nederland vaak opgetrokken met een medefrater uit een klooster in Den Bosch. Van hem leerde hij niet meer eerst te schetsen en die schetsen later uit te werken, maar meteen ter plekke te aquarelleren.

Daar ontmoette hij ook een medebroeder die zijn naam als tekenaar kende, hoewel hij hem nog nooit ontmoet had. Toen bleek dat frater Monulphus, zijn oude tekenleraar op de kweekschool, zijn tekeningen, dus van Harry van Oirschot, bewaard had en had laten zien: katrollen, lisdodden, vazen en kannen. Een groot verschil met de landhuizen, de kunukuhuisjes en de smalle steegjes van Pietermaai en Otrobanda.

Frater Anton illustreerde het boek over de Zusters van Schijndel op Curaçao, maar de methode *Zonnig Nederlands* is niet door hem geïllustreerd, doch door Elly van der Hoeven. Zij is indertijd vier maanden op Curaçao geweest om de omgeving te leren kennen. Maar hij heeft haar wel kunnen helpen, als ze omhoog zat en bijvoorbeeld niet meer wist hoe een wabiboom eruit zag, tekende hij die en stuurde hem haar toe. Het voorbeeld van de boom was niet voor niets gekozen. Frater Anton 'heeft iets' met bomen. Hij heeft eindeloos lang bomen getekend.

"Er was iets aan. Ik vond het moeilijk. Maar ik was er nu eenmaal aan begonnen. Die groei- en lichtverdeling, je moet erin groeien. Ze verbinden hemel en aarde. Ik heb alle scholen op het eiland getekend en was blij als er een boom bij stond. Dan kun je er tenminste een plaatje van maken".

Agent Pinkie

=door Nel de Jong=

"IK BEN vannacht naar Punda geweest", vertelde Pinkie zijn vriendje Moene Muis. "En nu weet ik heel zeker wat ik worden wil".

"Wat dan?" vroeg Moene nieuwsgierig. Pinkie had al van alles willen worden: brandweerman, postbode, hijskraanbestuurder. Moene was benieuwd wat hij nu weer had verzonnen.

"Ik heb in Punda een hele echte politie-agent gezien", zei Pinkie. "Met een pet op. Een hele mooie pet".

"En wat moet een politie-agent dan doen?" wilde Moene weten.

"Verdwaalde kinderen opzoeken, zorgen dat de auto's niet tegen elkaar botsten en mensen een bekeuring geven als ze iets verkeerd doen", somde Pinkie op. "Wat moeilijk", zuchtte het muisje. "Dat kun je vast niet, Pinkie".

"Oh ja, hoor", zei Pinkie. "Mama Poetsje maakt een pet voor me en morgen ben ik politie-agent. Kom maar kijken".

En ja, toen Moene Muis de volgende morgen bij het kabouterhuisje aankwam, stapte Pinkie net naar buiten. Op zijn hoofd had hij een politiepet en in het zakje van zijn jasje zat een klein notitieboekje.

"Dat is om bekeuringen in op te schrijven", legde Pinkie uit.

"Ga je nu verdwaalde kinderen opzoeken?" vroeg Moene.

"Ja", zei Pinkie. "Kom maar mee, dan mag je me helpen".

Nieuwsgierig liep het muisje achter de trots stappende Pinkie aan. Pinkie voelde zich als politie-agent heel erg gewichtig. Hij nam grote stappen, terwijl hij oplettend alle kanten uitkeek. Ha, daar huppelde al een klein konijne-meisje.

"Zo, zo", bromde Pinkie met een zware stem. "Ben je verdwaald, ukkepuk?"

Verbaasd keek het konijntje Pinkie aan. Waarom noemde hij haar ukkepuk? Ze was wel vier maal zo groot als het kleine kaboutertje. "Ik ben helemaal niet verdwaald", zei ze kattig. "Ik woon hier toch vlakbij!"

"Oh", zei Pinkie teleurgesteld en liep weer verder.

"Misschien kun je beter zorgen dat de auto's niet tegen elkaar botsen", piepte Moene.

Maar nergens in de mondi was een auto te zien, want dieren lopen nu eenmaal liever.

"Je kunt beter brandweerman of postbode worden", vond Moene. "Wij, dieren, verdwalen nooit en een auto hebben we ook niet nodig. We hebben toch zeker vier poten! Daar kunnen we pijlsnel mee rennen. Zónder tegen elkaar op te botsen".

"Hm, ja...", aarzelde Pinkie. Maar bleef toen opeens staan. Er kwam een geitje aan met een plantje in zijn bek. Geen plant uit de mondig, maar een dat in een melkblik zat.

"Waar heb je die plant gevonden?" vroeg Pinkie streng en haalde zijn notitieboekje te voorschijn.

Een beetje verlegen liet het geitje de plant uit zijn bek vallen. "Eh, bij Ma Lien", mekkerde het. Ai, wat keek het kaboutertje kwaad!

"Dat mag je niet doen", zei Pinkie. "En daarom ga ik je een bekeuring geven, want ik ben een politie-agent".

"Eh, ja", knikte het geitje en knipperde met zijn ogen. "Ja, dat zal wel". Het had nog nooit van bekeuringen en politie-agenten gehoord en begreep er niets van. "Waar is die bekeuring?" vroeg het nieuwsgierig en hoopte maar, dat het iets lekkers zou zijn.

"Hier", zei Pinkie. "Hoe heet je?"

"Mina", zei het geitje verbaasd. Pinkie wist toch best, hoe ze heette!

"En hoe oud ben je?" vroeg Pinkie verder. Maar dat wist Mina niet. "Ik zal opschrijven: een bekeuring voor Mina, omdat ze de plant van Ma Lien heeft mee genomen", zei Pinkie. En terwijl Moene Muis en Mina ademloos toekeken, schreef Pinkie het netjes in zijn notitieboekje. Toen scheurde hij het blaadje eruit en gaf het aan Mina.

"Oh, dank je wel", zei Mina blij en slikte het blaadje in één hap door. "Mmmm, lekker!"

"Maar..... maar...." stotterde Pinkie. "Je moet het niet opeten".



"Ai", schrok Mina. "Wat moest ik er dan mee doen?"

Maar dat wist Pinkie eigenlijk ook niet. "Ik zal het je morgen wel vertellen", zei hij maar gauw. En toen rende hij samen met Moene Muis naar huis om zijn brandweerhoed te halen.

"Ik word toch maar geen politie-agent", zei hij tegen zijn vriendje. "Die hebben we in de mondi niet nodig".

En daar was Moene Muis het helemaal mee eens.

Xingoe de hond

WWET JE het nog? Detta en Xingoe zijn het bos ingedoken en kunnen elk ogenblik weer te voorschijn komen om zo de paarden op te jagen in de richting van de kraal.

De paarden staan stil. Met uitgestrekte halzen kijken ze uit naar onraad. Hun oren bewegen in alle richtingen. De hengst draaft om zijn kudde heen, hinnikt schel en steigert. Hij weet nog niet van welke kant de honden komen.

Maar daar komen de honden blaffend uit de struiken. De paarden slaan op de vlucht en galopperen de weg naar de veekralen op. Xingoe vindt het prachtig. Hij stormt achter de paarden aan. Detta blaft hem terug, maar hij heeft helemaal geen zin om te luisteren. Wat is er fijner dan achter een kudde vluchtende paarden aan te rennen! Xingoe holt en holt. En in plaats van de poort van de kraal in te gaan, renenn de verschrikte paarden nu in een wijde boog terug naar de weide.

"Nu heeft Xingoe de boel verknoeid", lacht Andreas. "Arme Detta. Moet ze het hele werk weer opnieuw doen".

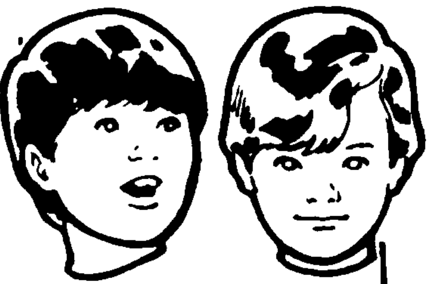
Met grote sprongen vliegt Detta vooruit. Ze snijdt de paarden de weg af, gaat blaffend op de grond liggen en wacht af. En wanneer ze dichterbij gekomen zijn, drijft ze hen opnieuw naar de veekralen. Intussen ziet ze nog kans ook om Xingoe in zijn nekvel te grijpen en door elkaar te schudden. En als extra straf bijt ze hem in zijn oren.

Ai, dát doet zeer! Jankend sluipt hij weg. En het duurt een hele tijd vóór hij met zijn staart tussen zijn poten van schaamte naar de hut durft te komen.

(wordt vervolgd)

Wist je dat ???





ECHT GEBEURD: een juffrouw van een school, waar kinderen uit allerlei landen op zaten, liet twee jongens nablijven. Ze moesten voor straf honderd maal hun naam schrijven. Eén van de jongens was al gauw klaar en mocht vertrekken, maar de ander bléef maar doorschrijven. Toen de juffrouw vroeg waarom hij er toch zo lang over deed, begon de jongen te huilen. "Het is niet eerlijk", snikte hij. "Hij heet Hans Frank en ik Mihammad Ali Zainuddin Bin Haji Ibrahim Abdul Rashid".

****

CARILLONS ZIJN een serie klokken, elk met een eigen geluid waarop een 'beiaardier' zijn liedjes speelt. Het Curaçaosch Museum heeft er ook één. Omdat het zulke grote muziekinstrumenten zijn, bestaan er niet zo veel van als bij voorbeeld gitaren. Over de hele wereld zijn er ongeveer zeshonderd. Zes carillon-gieterijen maken per jaar vijf of zes complete carillons, die per stuk ongeveer f.400.000,- kosten.

****

OP 21 JULI 1983 werd te Wostok in Antarctica (Zuidpool) de laagste temperatuur, die ooit op aarde is gemeten, genoteerd: 89,2 graden onder nul. Daar is het vriesvak in onze ijskast niets bij.

Versjes van Vroeger



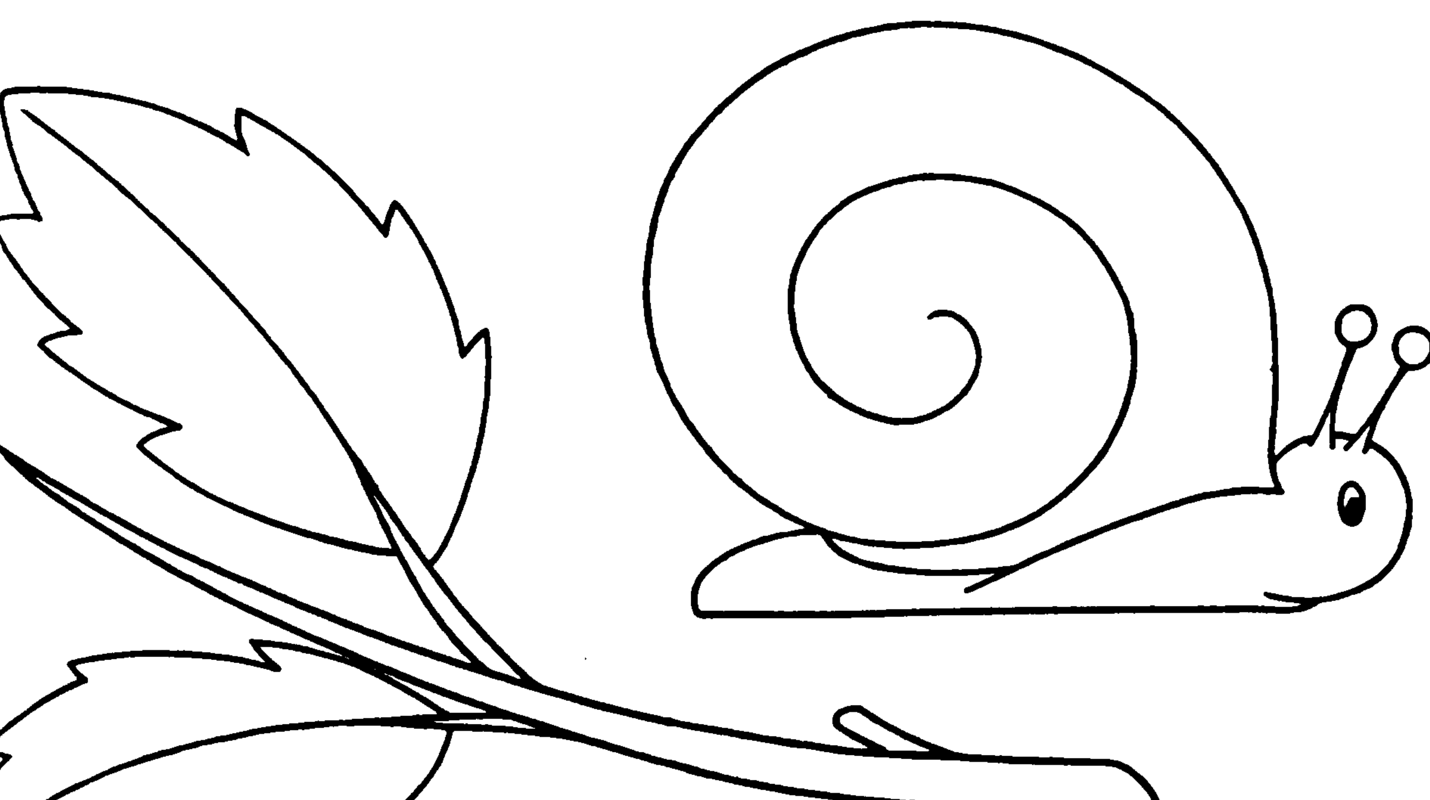
Hanske Knipperdolletje,
die zat laatst aan de dijk.
Hij krabde aan zijn bolletje,
zijn mutsje viel in 't slijk.
Daar kwam zijn zusje aangelopen.
Hansje, wil je je mutsje verkopen?
Nee, zus, domme zus.
Wie verkoopt er nou zijn muts.

Vaderdag

WEET JE niet wat je voor papa moet kopen? Wat zou je zeggen van een leuke bestekbak. Niet om vorken en lepels in te bewaren, maar voor papa's pennen en potloden. Koop er zo één van riet bij de Chinese Welcome Shop. Die staan het leukst. Leg er alvast een ballpoint of potlood in, zodat papa ziet wat de bedoeling is.

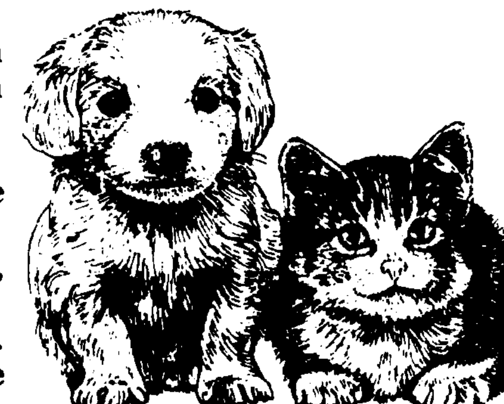
Nog een idee: koop een leuk vierkant rieten of plastic bakje (liefst met deksel), dat papa daarna nog kan gebruiken om kleine dingetjes in te bewaren: paperclips, spijkers en punaises en dergelijke. Vul het nu met 'sneeuwballen', die je zelf gemaakt hebt.

Zo maakt je ze: roer 100 gram zachte margarine (dus ruim van te voren uit de ijskast halen) met 25 gram poedersuiker en een zakje vanillesuiker tot een zachte massa. Roer er dan twee eetlepels koffiemelk door. Laat de crême een half uur in de ijskast staan om stijf te worden. Vorm er balletjes van ter grootte van bonbons en rol ze door (50 gram) kokos. Bewaar ze wel in de ijskast, anders worden ze weer zacht. Je kunt eventueel van die kant-en-klare geribbelde papieren bonbonbakjes kopen, waar zo'n sneeuwbal precies in past. Dan lijkt het helemaal of ze zo uit de winkel komen.



Om te kleuren

Uit de schoolkrant



VANDAAG HEBBEN we twee vliegen in één klap: een leuk versje van Caroline Karyodrono uit klas 6B en een mooie tekening erbij van Michel uit klas 5C. Ze zitten allebei op de Marnixschool. Goed zo, jongens! Oh nee, jongen en meisje!

DE TWEE POEZEN

Er waren twee poezen.
Allebei hielden ze van tompoezen.
Ze maakten een afspraak, dat is:
Als het 's avonds is, gaan we in de keuken en stelen we een vis.
Het werd toen nacht.
Maar wie hield daar de wacht?
Ja, nu wisten ze het weer, het was de kat.
De kat, die lag op een mat.
Weet je wat, zeiden ze. We lijken toch ook op een kat.
Wel, we vertellen de onbekende kat zo maar wat.
Dan weet hij vast niet wat hij doen moet.
Wij moeten dan ook wat verf nemen en dan,
Dan maken we ons zo zwart als roet.
Ja, dat is een goed idee.
Dat wordt vast een lekker visdiner.

Onze vriendjes



RANDY EN SNOOPY zijn allebei veertien jaar oud. Randy kregen we als klein hondje van zes weken. En Snoopy was een zwerfkatertje, dat bij ons aan kwam lopen toen hij ongeveer vijf maanden oud was.

Snoopy en Randy waren van het begin af aan dikke maatjes en zijn nog steeds dol op stoeien. Snoopy begint met een tik op de neus van Randy en dan begint het feest. Het gaat er best wild aan toe en er zijn al heel wat tuinbloempotten aan kapot gegaan.

Snoopy's grootste hobby is tafeltennissen. Als hij het balletje hoort, rent hij dadelijk naar de tafel om mee te doen. En als ik niemand heb om tegen te spelen, dan speel ik tegen hem, want hij slaat echt alles terug met zijn poot. Dat gaat prima.

Als er een vreemde hond per ongeluk in de tuin komt, beschermt Snoopy Randy tegen hem en Randy vindt dat prima. Snoopy mag alles, ook Randy schoon likken tot aan zijn orgen toe.

En het naar bed gaan, is net een toneelstukje. Snoopy gaat in de grote mand staan en miauwt om Randy. Dan gaat Randy in de mand liggen en Snoopy kruipt tegen hem aan. Zo slapen ze samen in en zo blijven ze de hele nacht liggen!

Lida

Goocheltrucje
Het bankbiljet

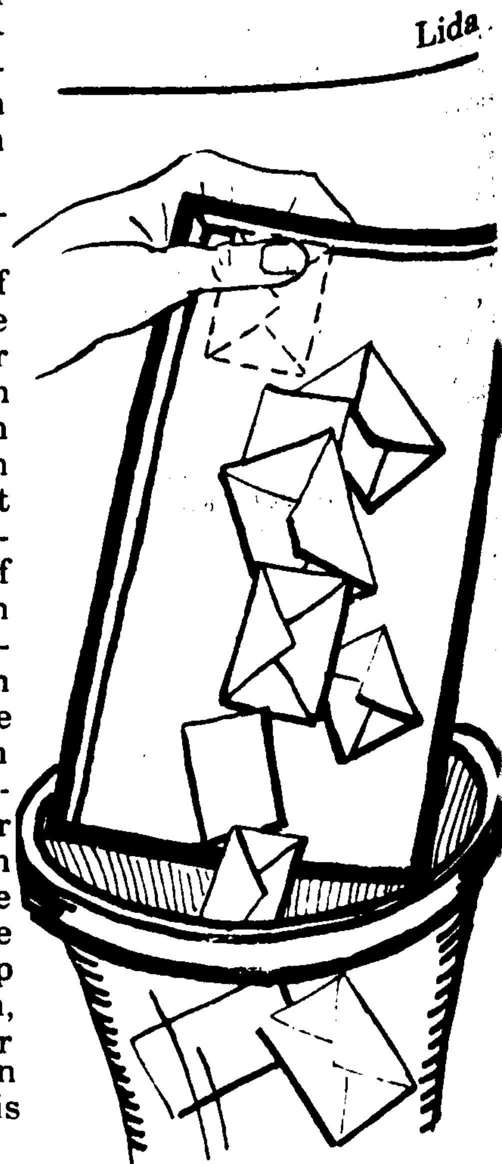
BEHALVE MET een cadeautje kun je papa ook met een leuk goochelkunstje verrassen.

Laat hem acht tot tien dichtgeplakte enveloppen zien en leg ze voor je op een dienblad. In een van de enveloppen zit een bankbiljet van bij voorbeeld vijf gulden. Laat papa nu vijf keer een enveloppe uitkiezen. Als hij de enveloppe met de vijf gulden trekt, mag hij hem houden.

Maar....... alle enveloppen zijn leeg!

Je hebt namelijk vanaf het begin de enveloppe met de vijf gulden achter het dienblad verborgen gehouden. Bij het trekken van de vijf enveloppen houd je die enveloppe met één vinger onder het dienblad vast. Als papa de vijf enveloppen getrokken heeft, laat je de resterende enveloppen in een lege prullenbak glijden. Je hebt van tevoren laten zien dat hij leeg is. De verstopte enveloppe heb je er als laatste in laten glijden en neem je er nu uit. Als je het dienblad dwars in de prullenbak houdt, zoals op het voorbeeld aangegeven, kan papa niet zien dat er nog een enveloppe van achter het dienblad uit is gevallen.

Wel even oefenen, hè!



Puzzel van de week

NA LANGE tijd geef ik jullie eindelijk weer eens een puzzeltje om op te lossen zoals hier nu volgt. Als je nog niet weet hoe je hem op moet lossen: het is heel eenvoudig. 1 Horizontaal is hetzelfde als 1 verticaal. 2, 3 en 4 ook. Zie voorbeeldje:

AAN
ARE
NEE

1	2	3	4
2			
3			
4			

1. diertje, dat vaak zijn huis op zijn rug draagt;
2. opbergruimte
3. bloedvat;
4. huis van God.

OPLOSSING VORIGE KEER:

HORIZONTAAL: 1. os; 2. opa; 5. we; 7. pop; 9. pen; 10. pa; 11. al; 13. paard; 17. a.v.; 19. op; 20. moed; 21. dame; 22. e.d.; 23. ar; 24. droom; 27. mi; 28. as; 30. sok; 31. lof; 33. re; 34. dra; 35. la.

VERTICAAL: 1. op; 2. sop; 4. papa; 5. wel; 6. en; 8. pap; 9. pad; 12. samen; 14. adder; 15. radio; 16. opera; 18. vod; 19. oma; 24. dik; 25. ober; 26. mal; 27. moe; 29. sol; 30. sr.; 32. fa.

Amerikaanse satelliet kijkt 15 miljard in het verleden

Ooit was het heelal jong en heet

SINDS DE Universiteit van Berkeley in Californië bekend heeft gemaakt dat de NASA-satelliet Cobe (Cosmic Background Explorer) de astronomen in staat heeft gesteld verder het heelal in te kijken dan ooit tevoren, heerst er grote opwinding onder natuur- en sterrenkundigen. Cobe heeft na zijn lancering in 1989 meer dan 300 miljoen metingen verricht. De satelliet heeft instrumenten aan boord die in staat zijn om uiterst zwakke straling in de ruimte te identificeren. Daardoor kon de kunstmaan op 15 miljard lichtjaar afstand een 'gloeiende' achtergrondstraling waarnemen. Omdat een lichtjaar de afstand is die het licht (met een snelheid van bijna 300.000 kilometer per seconde) in één jaar aflegt, is Cobe in feite erin geslaagd 15 miljard jaar in het verleden te kijken. Het ogenblik in de geschiedenis van het heelal dat Cobe heeft waargenomen, ligt volgens de astronomen 300.000 jaar nadat het heelal in een 'oer-explosie' (de zogenaamde 'Big Bang') was geboren.

"Een echte ontdekking waren de waarnemingen van Cobe niet", zegt Vincent Icke, astronoom bij de Leidse Sterrenwacht. "Ze stemden tamelijk goed overeen met wat we op grond van wiskundige modellen verwachtten. We zouden dan ook heel verbaasd zijn geweest als de satelliet iet anders had gevonden". Toch mag de betekenis van de ontdekking ook weer niet onderschat worden. Voor astronomen, aldus Icke, betekenen de waarnemingen van Cobe 'een stap op weg naar een nog beter begrip van het ontstaan van het heelal'. En omdat een beter begrip is waar het uiteindelijk in de wetenschap om draait, deelt Icke de vreugde van zijn Amerikaanse collega's, ook al drukt hij zich wat gematigder uit.

HEILIGE GRAAL

Neem George Smoot van de Universiteit van Californië. "Wat wij hebben gevonden is het bewijs voor de geboorte van het heelal", meldde die opgetogen. Ervan uitgaand dat de resultaten van het Cobe-onderzoek worden bevestigd, is het 'een van de grootste ontdekkingen van de twintigste eeuw', veronderstelde Smoots collega Joel Primack. "In feite", voegde hij daaraan toe, "is het zelfs een van de grootste ontdekkingen in de hele geschiedenis van de wetenschap". Michael Turner van de Universiteit van Chicago noemde de ontdekking 'zo ongelooflijk belangrijk dat de betekenis niet kan worden overschat'. Turner was zo geestdriftig dat hij zich zelfs te buiten ging aan mythische metaforen: "Ze hebben de Heilige Graal van de kosmologie gevonden. Als dit inderaad correct is moet het zeker voor een Nobelprijs in aanmerking komen".

ONOPGEHELDERD

Icke maant tot enige voorzichtigheid. "Er zijn nog steeds veel onopgehelderde vragen", zegt hij. "Zo zit er iets tegenstrijdigs in de waarnemingen van Cobe. Als wij namelijk naar het heelal kijken zoals het nu is, zien we dat het is opgebouwd uit structuren: planeten, sterren, melkwegstelsels. Die structuren bestaan in feite uit grote 'klonters' materie. Het huidige heelal is dus verre van 'glad'. Uit de satelliet-waarnemingen kunnen we nu opmaken dat het jong heelal juist wél heel 'glad' was".

Hoe het heelal van een gladde, gebonden soep veranderd is in een bord klonterige havermout, is de belangrijkste vraag die kosmologen vandaag de dag bezig houdt, aldus Icke. "We weten al geruime tijd dat het heelal gestaag uitdijdt. Door het tempo te berekenen waarin dat uitdijen plaatsvindt, kun je terugrekenen naar een moment waarop alle materie in het hele universum in één punt samengebald was. Het ogenblik waarop de expansie begon, noemen we de 'Big Bang' of de 'Oerknal'.

COMPUTERMODEL

Nu ligt het voor de hand om te veronderstellen dat het uitdijen van het heelal na de Big Bang in alle richtingen gelijkmatig is verlopen. Maar dat blijkt dus niet zo te zijn. Icke: "Als dat zo was, dan waren wij hier nu niet, want dan zou de materie zich niet plaatselijk hebben kunnen verdichten". Icke demonstreert dit aan de hand van een computermodel. Het beeldscherm van zijn p.c. vertoont een kubus met daarin een 'wolk' van op het oog gelijkmatig verspreide lichtpuntjes. "Die gelijkmatigheid is maar schijn", legt hij uit. "In werkelijkheid zitten er kleine onregelmatigheden in. Als we die onregelmatigheden nu onderwerpen aan een kracht, zoals de zwaartekracht, dan zie je na verloop van tijd structuren ontstaan. Kijk maar".

De astronoom drukt een toets in, de lichtpuntjes in de kubus beginnen te wervelen en - zowaar - te klonteren.

"Zo'n computermodel komt heel aardig overeen met wat we in werkelijkheid waarnemen, dus kunnen we ervan uitgaan dat het de werkelijkheid vrij aardig benaderd", aldus Icke.

Het heelal was dus 300.000 jaar na de Big Bang veel 'gladder' dan werd verwacht.. "Uitgaande van de situatie zoals die nu is, kun je ongeveer berekenen hoe onregelmatig de materie in het jonge heelal verspreid moet zijn geweest", legt Icke uit. "Maar die berekeningen komen niet overeen met de waarnemingen".

"De satelliet heeft weliswaar 'rimpels' ontdekt in de achtergrondstraling die een verklaring kunnen vormen voor het feit dat het heelal in een later stadium is gaan 'klonteren", aldus de Leidse astronoom. "Maar die 'rimpels' zijn kleiner dan verwacht". Naar het zich laat aanzien, is het heelal te jong om uit de waarnemingen te verklaren. Het is nog onduidelijk of de zwaartekracht, die alle materiële objecten in het heelal op elkaar uitoefenen, voldoende is om de waargenomen 'klontering' te verklaren. Volgens Icke blijkt nu uit de waarnemingen van Cobe dat de zwaartekracht 'misschien net genoeg is om het ontstaan van de sterren en planeten te verklaren'. Geleerden over de hele wereld gaan de komende tijd aan de slag met de door Cobe verzamelde gegevens, belooft Icke. "Het zal nog steeds een verbazend moeilijke klus zijn om een theorie op te stellen die beantwoordt aan alle waarnemingen", zegt hij. "Maar de zaak is verre van hopeloos. We wachten in elk geval met spanning op de eerste officiële publicaties".

Zo te zien heeft de NASA-satelliet de laatste astronomen overgehaald die nog moeite hadden met de theorie van de Big Bang. "Nou waren dat er toch al niet veel meer", verzekert Icke. "Het model van de Oerknal werkt zo perfect in het verklaren van kosmologische verschijnselen, dat we er toch wel zowat allemaal van overtuigd zijn dat het de werkelijkheid dicht benadert. Dat de Oerknal heeft plaatsgevonden, staat wel vast. Hoe snel het heelal daarna geëvolueerd is, is een andere kwestie. Daarover wordt binnen de astronomie nog steeds een felle richtingenstrijd uitgevochten. En het gaat er daarbij niet altijd even zachtzinnig aan toe. Op congressen worden wetenschappelijke tegenstanders letterlijk uitgemaakt voor rotte vis. Misschien dat daar nu eindelijk ook eens een einde aan kan komen".

EEN BILJOEN JAAR

Waar in elk geval zeker een einde aan komt, verzekert Icke, is aan het heelal zoals wij dat kennen. "Kosmologen hebben lange tijd gediscussieerd over de vraag of het heelal, na de huidige uitdijingsfase, in een fase zal geraken waarin het weer zal 'instorten'. Een soort omgekeerde Big Bang, zou je kunnen zeggen. Het 'Big Crunch'-model noemt men dat in Amerika. Intussen weten we bijna zeker dat het daar niet van zal komen. Het heelal zal ook in de toekomst blijven uitdijen en afkoelen". Dat zal uiteindelijk leiden tot de dood van het heelal, voorspelt Icke. "Maar daarover hoeven we nog niet somber te doen, want dat duurt nog wel even. Het heelal is nu naar schatting tussen de 15 en 20 miljard jaar oud. De verwachting is dat het heelal over ongeveer één biljoen (1000 miljard) jaar zover zal zijn afgekoeld dat er geen leven meer mogelijk is".

Zelfs dan zal de expansie van het heelal niet ophouden, meent Icke. "Na 10^{34} jaar (een één met vierendertig nullen) is het heelal zo ver uitgedijd dat zelfs de elementarie deeltjes, de bouwstenen van de materie, uiteen beginnen te vallen. Pas dan kun je het universum met recht 'dood' noemen".



***

WOLTERS KLUWER heeft alle aandelen van de Spaanse juridische uitgeverij Actualidad in Madrid (omzet ruim f 12 miljoen) in handen gekregen. De uitgever had sinds maart vorig jaar 15 procent. Actualidad verstrekt wekelijks informatie over belasting-, handels- en arbeidsrecht. Zij sluit goed aan bij de uitgeverijen Praxis in Barcelona en Ciss in Valencia. Deze dochterondernemingen van Wolters leggen zich toe op losbladige systemen en monografieën voor soortgelijke markten.

Studierichting taal en informatica maakt opgang

Het regent katten en honden

'TAAL, SPRAAK EN INFORMATICA (TSI) is een interdisciplinaire studierichting van de vakgroep Taal en Spraak van de Katholieke Universiteit Nijmegen. TSI houdt zich bezig met de verbetering van de communicatie tussen mens en computer. Die communicatie verloopt nu nog vaak met behulp van het toetsenbord en de Engelse taal. Hoe kan kennis van natuurlijke taal- en spraakprocessen worden aangewend om computers wat 'menselijker' te laten functioneren ? De taal- en spraaktechnologie speelt hierin een belangrijke rol. Mogelijke toepassingen liggen op het gebied van de 'sprekende computer', automatische zinsontleding, vertaalmachines of 'intelligente' tekstverwerkers.

= door Andreas Schelfhout, Gelderlanderpers =

"Je moet tegen een treinkaartjes-automaat kunnen zeggen: 'Ik wil een enkele reis Amsterdam'. Waarom zou je allerlei onbegrijpelijke codes moeten intoetsen, dat is veel te moeilijk. Een computer, die je in je eigen taal kunt toespreken, is veel aantrekkelijker. Op het moment dat je zo'n systeem goed kunt ontwikkelen zijn er allerlei toepassingsmogelijkheden".

"Vroeger waren alleen heel grote bedrijven met dit soort taalverwerkings apparatuur bezig. Tegenwoordig kunnen de kleine het zich ook permitteren. De arbeidsmarkt voor een afgestudeerde taal- en spraaktechnoloog is daardoor de laatste jaren een stuk groter geworden". Dr. Peter-Arno Coppen, studiecoördinator van de studierichting Taal-, Spraak- en Informatica, blikt niet alleen tevreden terug op de voorbije vijf jaar. Het is vooral het wenkende perspectief van een zichzelf automatiserende wereld, die 'zijn' studierichting wind in de zeilen geeft. Dr. Coppen: "Waarom de studierichting vijf jaar geleden werd ingesteld heeft een aantal redenen. Ten eerste werd een sterke verwantschap geconstateerd tussen drie verschillende opleidingen binnen de universiteit. Ze hielden zich alle drie bezig met het verwerken van gewone, natuurlijke taal met behulp van computers. Weliswaar ieder vanuit een eigen invalshoek, maar met een sterk verwantschap".

SAMENHANGEND

"Als je die mensen bij elkaar zet en je laat ze één samenhangend studieprogramma samenstellen, is dat een groot voordeel. Verder was overduidelijk dat het verwerken van natuurlijke taal door computers een steeds brandender vraag werd. Overal om je heen zie je automatisering, van pincode-apparaten tot treinkaartjes- verstrekkers. Maar wat die machines met natuurlijke taal kunnen, is nog maar vrij rudimentair. Ze kunnen af en toe eens een woordje uitspreken - 'Uw autogordel zit niet vast' bijvoorbeeld - maar een echt 'gesprek' kunnen ze niet voeren".

"Als je mensen bij elkaar zet, groeit ook het onderzoek naar elkaar toe. Ik ben werkzaam op het gebied van computerlinguïstiek. Dat is het automatisch ontleden of vertalen van zinnen. Bij de afdeling fonetiek zijn ze bezig met het verwerken, produceren en herkennen van spraak. Het herkennen van spraak is een groot probleem".

Dr. Coppen: "Als je voor het eerst Turks hoort, weet je niet eens wat de woorden zijn. Probeer die woorden maar eens te herkennen, probeer de letters maar eens te reconstrueren. Als je spraak hoort, hoor je allerlei klanken die aan elkaar vastzitten. Voor de computer is het allereerst zaak om te ontdekken waar de ene klank begint en de andere ophoudt. Dan merk je dat automatische ontleding - mijn specialisme - een extra hulpmiddel kan zijn om spraak te herkennen. Anderzijds, als ik een vertaling of zinnen maak. kan ik die laten testen door ze bij de afdeling fonetiek te laten uitspreken. We profiteren dus van elkaar".

"Nu zijn er verschillende problemen die heel sterk in de toepassingssfeer liggen, die je elke dag tegenkomt en waar toch een diepe, taalkundige oplossing voor nodig is. Neem bijvoorbeeld het woordje *gerén* ten opzichte van het woordje *géren*, een *gérende* rok. Het woord heeft dezelfde spelling. Als je *geren* in een tekst ziet staan, weet je niet hoe je het moet uitspreken. De twee uitspraken zijn echter gekoppeld aan verschillende syntactische klassen. *Geren* als werkwoord en *geren* als zelfstandig naamwoord. Als je nu weet op welke plaatsen in de zin zelfstandige naamwoorden moeten staan en op welke plaatsen de werkwoorden, kun je dus ook beslissen hoe je *geren* in bepaalde zinnen moet uitspreken.



Dr. Peter-Arno Coppen: "Taalkunde is bijna een bèta-wetenschap geworden".

AFKORTEN

Dr. Coppen: "Afkorten schept ook problemen. Neem het woord *uit-je* of *uitje*. Hoe je dat moet afkorten kun je alleen te weten komen door te kijken in welk verband het woord gebruikt wordt. Als de zin is: 'Het *uitje* beviel ons goed', dan weet je nog niets. Maar als er staat: 'We eten een *uitje*', dan weet je het wél. Want een *uitje* is dan het lijdend voorwerp van het werkwoord eten. Het moet dus eetbaar zijn, al denken sommige mensen van niet". "Al die afkortingsproblemen die je bijvoorbeeld in krantenteksten ziet, zijn voor een groot deel op te lossen als je meer taalkundige kennis in je programmatuur stopt. Het gaat in kranten vaak fout, omdat het afkorten té lokaal geregeld wordt. In het afkortingsprogramma in de computer staat bijvoorbeeld dat bij **tsm** de computer achter de s moet afbreken. Dat heeft dan tot gevolg dat een woord als uitsmijter verkeerd in de krant komt. Dat wordt dan uits-mijter. Maar als in het computerprogramma naar het hele woord en het gezindsverband gekeken zou worden, dus als je meer taalkundige kennis in het programma stopt, dan wordt het wél goed afgebroken". Dr. Coppen: "De voorleesmachine is een toepassing die iedereen zal aanspreken. Er loopt bij ons een project waarbij we iedere dag op de tekst van het dagblad Het Parool een computerprogramma loslaten waardoor de tekst automatisch door de computer wordt voorgelezen . Het is geen honderd procent kwaliteit, de intonatie is niet altijd even goed of woorden worden ten onrechte aan elkaar uitgesproken. Wat er mis kan gaan is bijvoorbeeld een zinnetje als 'Jan is een freak'. De computer herkent het Engelse woord *freak* niet en spreekt het uit als 'freak' op zijn Nederlands dus. Door het programma steeds intelligenter te maken, maakt de computer steeds minder fouten. Verschillende blinden krijgen, als onderdeel van de proef, de door de computer ingesproken bandjes toegestuurd en je merkt dan dat mensen na verloop van tijd wennen aan de tekortkomingen van het systeem".

VERTALEN

Dr. Coppen: "Vertalen is ook onderdeel van ons onderzoek. We doen dat niet door woord voor woord te vertalen. Dat is een poging die in de vijftiger jaren faliekant mislukt is. Woord voor woord vertalen is onmogelijk, je krijgt dan onbegrijpelijke onzinzinnen. Als je zegt: "Het regent pijpestelen', vertaal dat maar eens in het Engels. Dat moet zijn: 'It is raining cats and dogs'. In het Nederlands zou dat letterlijk: 'Het regent katten en honden' worden. Dat is natuurlijk niet goed. Ook voor vertalen geldt dat als je een zin kunt ontleden en je kunt de betekenis van de zin formeel weergeven, dan kun je vanuit die betekenis proberen een vertaling naar een andere taal te maken". "Sinds de vijftiger jaren is de taalkunde een stuk verder gekomen. De taalkundige ondergrond is verbeterd en naar de wiskundige, formele kant getrokken. Taalkunde is eigenlijk bijna een bèta wetenschap geworden, bij uitstek geschikt om als basis te dienen voor automatische verwerking".

ALFA'S EN BETA'S

Dr. Coppen: "Door de grote variatie aan problemen zijn we de enige studierichting die een bonte verzameling studenten trekt. Aan de ene kant zuivere alfa's, die met taal bezig zijn, met communicatie, maar een beetje genoeg hebben van het zweverige wat er vaak aanzit".

"Aan de andere kant trekken we bèta's, die met wiskunde, natuurkunde of informatica zijn begonnen en toch meer op de praktijk gericht bezig willen zijn. We zijn nog steeds een doctoraal studierichting. Dat wil zeggen dat de student eerst zijn propedeuse moet halen in een andere studierichting en pas in het tweede jaar bij ons kan beginnen. Het zou veel beter zijn als de studenten direct vanuit het vwo Taal, Spraak en Informatica gaan studeren. Daarom hebben we een aanvraag lopen om een volledige studierichting te worden. De goedkeuring van de faculteit hebben we al en we hebben goede hoop dat we binnen twee jaar een volledige studierichting zijn. Dat betekent een enorme stap voorwaarts".

"Geïnteresseerde studenten kunnen dan meteen vanuit het vwo TSI kiezen. Dat betekent voor hen dat ze meteen gericht kunnen studeren en voor ons dat we primair gemotiveerde leerlingen krijgen. Een goede motivatie van studenten, plus voldoende tijd vormt de basis voor een ideale opleiding".

West-Kruiskade: een smeltkroes van culturen

De charme van een exotische winkelstraat in Rotterdam

ROTTERDAM — Een dagje ruiken aan China, Suriname, Turkije, Marokko, India en Egypte? Daarvoor is niet eens een vliegticket nodig. In vrijwel alle grote steden van Nederland is een exotische winkelstraat te vinden waar het etnische ondernemerschap bloeit. De West-Kruiskade in Rotterdam is daar een goed voorbeeld van. In deze straat waant de klant zich stapsgewijs van het ene in het andere verre land. Zelfs een trip door het tropisch Caribisch gebied is denkbaar. Dat alles voor de prijs van een treinkaartje. Een ontdekkingsreis door exotisch Rotterdam.

= door Gimene van der Gen =

De ingang van de Rotterdamse West-Kruiskade doet internationaal aan. De bezoeker kan zijn ogen uitkijken bij de traditionele Chinese architectuur. De twee grote Chinese restaurants aan weerszijden van de exotische boulevard doen niet onder voor de sjiekste Europese eetpaleizen. Een Chinese supermarkt, videotheek en acupuncturist maken het Chinese straatbeeld compleet. Ook is er een Chinees reisbureau. De bezoeker krijgt heel even het gevoel in een van de vele drukke winkelstraten in Hongkong te zijn.

CHINEES

Van de vele Chinese attracties aan het begin van de West-Kruiskade trekt vooral een klein Chinese videotheek de aandacht van de reiziger. Grote posters met Chinese artiesten in traditioneel kostuum of in kleding uit de jaren zeventig pronken in de etalage. "Er zit van alles bij: humor, actie, horror, thriller, karate en liefdesseries; noem maar op en wij hebben het", zegt een medewerkster in gebrekkig Nederlands.

"Wij hebben zelfs onze eigen Dinasty-serie". Trots wijst ze naar een vijftal posters van Chinese artiesten aan de muur. "Zij zijn de hoofdrolspelers en ze zijn heel populair onder de Chinezen zowel in China als Nederland". De piepkleine winkel staat bomvol met klanten die allemaal graag geholpen willen worden en de eigenaar laat ook duidelijk merken dat hij weinig tijd heeft.

"Onze klanten komen vaak met eigen wensen naar ons toe en wij proberen hun zo goed mogelijk te helpen. Vaak willen ze een sieraad hebben tegen bepaalde geesten. Voor blanke Nederlanders zijn gouden sieraden vooral een symbool van rijkdom, voor Surinamers hebben sieraden een andere betekenis. Zij hebben naast het mooie ook een sterk religieuze waarde", vertelt hij gehaast. "Als u het niet erg vindt... Kan ik u helpen, mevrouw?" Er wordt zowel in het Nederlands als in het Sranan Tongo druk gediscussieerd. Over de prijs onderhandelen hoort bij de Surinaamse cultuur.

BOTERHAM

Tussen de Chinees-Surinaamse juwelier Guto Milobi en de Surinaamse kapsalon Elaine staat een 'doodgewone' Nederlandse tabak- en tijdschriftenwinkel. Hoewel, tussen de verschillende Nederlandse landelijke kranten prijken Surinaamse, Marokkaanse, Turkse en Antilliaanse kranten met in Nederlandse ogen schreeuwerige koppen en grote foto's. "Wat moeten jullie daarmee?" Klinkt het van achter de toonbank. "Als jullie eraan gaan friemelen, kan ik ze niet meer verkopen. Als een Turk dat doet ligt hij meteen buiten. Ik sta hier voor mijn boterham".

Zo'n reactie zegt veel van de spanningen in deze winkelstraat. In deze smeltkroes van culturen moeten mensen van verschillende nationaliteiten het met elkaar zien te rooien. Tolerantie is ook hier een kwetsbaar goed.

Op nummer 33 staat kapsalon Elaine. Na enige twijfel is de eigenares wel bereid het een en ander te vertellen. "Ik zit al ruim veertien jaar hier op de West-Kruiskade en mag niet klagen. Ik heb zowel migranten als Nederlandse klanten, want ik discrimineer niet", zegt ze met een glimlach. "Hier is iedereen welkom, wit, zwart of geel". Elaine heeft in Nederland een kappersopleiding gevolgd en kan zowel sluik haar als kroeshaar behandelen.

HOEZEN

Terug naar de videotheek. De Chinese film en televisie, is volgens de medewerkster te vergelijken met de westerse. Maar een vluchtige blik op de planken vol video's roept echter bij de reiziger geen enkele associatie op met



Toko Kade: exotische etenswaren zowel vers als in blik.

westerse films of tv-series. Alle hoezen hebben dezelfde witte kleur. Slechts de smalle strookjes papier op de zijkanten van de hoezen met Chinese teksten geven het verschil aan tussen de banden. Op de vraag of ze enkele van de titels wil vertalen, antwoordt de medewerkster dat het onmogelijk is om dat te doen zonder dat daarbij onlogische constructies ontstaan. "Misschien dat we daarom ook geen Nederlandse klanten hebben. Maar Chinezen kunnen hier wel zonder veel moeite een goede keuze maken", verzekert ze.

Enkele winkels verder verandert het straatbeeld van rode indrukwekkende Chinese eetpaleizen in kleine, smalle winkeltjes waar diverse tropische produkten te koop staan. Het middelste deel van de exotische winkelstraat wordt beheerst door Surinaamse winkeliers. Opvallend zijn de sieraden in de etalages van de vele Chinees-Surinaamse of Hindoestaans-Surinaamse juweliers. Grove ringen, zware armbanden maar ook zeer fijne afgewerkte kettingen met kleurrijke stenen en bonen liggen opgeborgen in de met rood fluweel bedekte vitrines.

GOUDBAD

"Antillianen en Surinamers houden van een ander soort sieraden dan Nederlanders", legt de eigenaar van Guto Milobi (Chinees-Surinaams juwelier) uit. "De meeste Antillianen en Surinamers houden van grove sieraden en verder zijn ze ook gewend aan een iets andere kleur goud. Namelijk donkergeel- of roodgoud. De bleke kleur goud van Nederlandse sieraden vinden zij maar niks en daar spelen wij op in. Al onze sieraden krijgen een soort goudbad. Dit laatste zorgt voor de warme gele kleur".

De eigenaar wordt afgeleid door een mollige donkere vrouw. Haar hoofd is op ingenieuze wijze gewikkeld in een kleurrijk doek. Verder is zij vrij westers gekleed. "Kunt u deze ring voor mij namaken", vraagt zij. "De slang moet wel twee koppen hebben inplaats van één en de ring mag ook wat dikker zijn".

Nederland telt relatief weinig kapsalons waar mensen met kroeshaar terecht kunnen. Als allochtonen naar een gewone Nederlandse kapper gaan, krijgen ze vaak te horen dat ze geen ervaring hebben met kroeshaar. De laatste tijd zijn er volgens Elaine steeds meer Nederlandse cursussen waarin kappers leren omgaan met kroeshaar en dat vindt ze een goede ontwikkeling.

VLECHTKAPSELS

"Kroeshaar is weerbarstiger dan sluik haar en daarom ook minder hanteerbaar", legt Elaine uit. "Meestal kiezen donkere vrouwen voor ontkroezen, niet omdat ze zo graag glad haar willen hebben, zoals vaak wordt verondersteld, maar voor het gemak. Anders moeten ze hun haar de hele tijd in een knotje doen, want met een grote kroesbos valt weinig uit te halen. Bovendien is het geen gezicht", vindt de Surinaamse kapster. Vroeger gingen alle allochtone vrouwen naar de kapper om hun haar te ontkroezen. Tegenwoordig kiezen ook gekleurde mannen vaak voor een wetlook-afrokapsel. Dit is een behandeling waarbij het haar eerst ontkroesd wordt. Daarna gaat er een speciaal soort gel in. Hierdoor lijkt het alsof het haar constant nat is. Bijna de helft van de klantenkring van kapsalon Elaine bestaat uit mannen.

Verder doen wavekapsels, waarbij het geen haar door een speciale naai-techniek met stukken kunsthaar wordt verlengd, en vlechtkapsels het goed. "Toen ik klein was werden mijn haren altijd gevlochten, simpelweg omdat krullen bij kroeshaar onmogelijk is. Nu is het mode geworden. Zowel kleurlingen als blanken vinden een vlechtkapsel fijn omdat het lekker makkelijk is. Ze hoeven er niet zoveel aan te doen", zegt Elaine.

De prijs van een vlechtkapsel hangt af van de dikte van de vlechten. Een kapsel met zeer dunne vlechten kan ruim tien uur in beslag nemen en kost ook meer. De prijzen zijn vanaf vijftig gulden voor een eenvoudig vlechtwerk tot enkele honderden guldens voor een gala vlecht of wave kunstwerk.

TOKO'S

Terwijl Elaine haar verhaal doet werkt ze flink door aan het vlechtkapsel van een blonde Nederlandse jongen van een jaar of twintig. "Ik vind zo'n exotische kapsel wel gaaf", vertelt hij opgewekt. "Het duurt allemaal wel lang maar ik heb het er voor over. Het is al de derde keer dat ik vlechten laat zetten en tot nu toe heb ik alleen maar complimenten gehad. In mijn vriendenkring ben ik de enige met zo'n kapsel en dat wil ik liever ook zo houden, want dan kan ik lekker opvallen".

Na de uitleg van de Surinaamse kapster wordt ook duidelijk waarom de planken in de ruim acht toko's die de West-Kruiskade telt vol haarprodukten staan. TCB, Soft en Free, Sporting waves en Classy Curl is een willekeurige opsomming van de tientallen flessen en dozen. "Ze dienen allemaal voor hetzelfde: namelijk ontkroezen en behandelen van kroeshaar", legt de eigenaar van Toko Kade uit. "Door de tijd heen zijn er verschillende merken op de markt gekomen, omdat de vraag naar deze produkten zeer groot is. Dit is ook de reden waarom ruim de helft van mijn assortiment uit haarprodukten bestaat. Het verkoopt zo lekker".

GEHEIM

In de andere winkels in de straat is de verhouding levensmiddelen, haarprodukten mnder opvallend dan bij Toko Kade. De planken staan vol met allerlei bonen, rijst, tarwe en oliën. *Exotische supermarkt* zou een betere benaming zijn dan *toko*, want daar kunnen klanten echt alles vinden om buitenlandse specialiteiten te bereiden. De opgestapelde kratten voor de diverse toko's vol gember, knoflook, bakbananen, zoete aardappelen, papaja's en watermeloenen zorgen voor een tropische sfeer in de straat.

Ook geurt het buiten al naar speciale specerijen, het geheim van de diverse etnische keukens, die wachten op ontdekking door de reizigers. Volgens de eigenaar van Toko Kade, die al tien jaar op de West-Kruiskade staat, vinden steeds meer blanke Nederlanders de weg naar deze produkten.

Vaak hebben allochtonen in hun directe omgeving geen winkels waar ze tropische produkten kunnen kopen. Sommige plaatsen hebben wel kleine toko's, maar de groothandelaren in Rotterdam kunnen tegen betere prijzen leveren, omdat ze grote hoeveelheden importeren. "Bovendien is het heel gezellig winkelen in de West-Kruiskade. Onze klanten kunnen bijvoorbeeld een broodje kouseband of speciaal gemarineerd vlees met een flesje Fernandes (Surinaams siroop-limonade) in de toko nuttigen. Verder ontmoeten ze vaak ook vrienden en kennissen", legt de Surinaamse Chinees uit.



Bakbananen, jams, uien, Chinese kruiden, kortom alles wat je nodig hebt voor het bereiden van tropische gerechten zijn te vinden aan de West Kruiskade.

CHARME

"Een typisch tropische straat heeft zeker zijn charme", vindt D. van Arkel van de Dienst Midden- en Kleinbedrijf, die speciaal belast is met deze wijk. "Op een zomerse zaterdag is de West-Kruiskade net Paramaribo of Hong Kong. De winkelstraat is een trekpleister voor mensen van verschillende nationaliteiten. Ze komen van ver weg om inkopen te doen, maar ook om elkaar te ontmoeten. Hieraan heeft deze straat haar regionale functie te danken", aldus Van Arkel.

In de grote concentratie exotische winkels hebben de Nederlandse zaken zich goed staande weten te houden. De meeste hebben zich wel aangepast aan de gemengde klandizie. In de Rotterdamse winkelstraat lopen twee markten duidelijk door elkaar en zowel de etnische als de Nederlandse winkeliers hebben zich georiënteerd op een breed publiek. Met als gevolg: een zeer gevarieerd aanbod en een grote afzetmarkt.

WINTERKLEDING

In de West-Kruiskade zijn kledingzaken, zoals in alle andere winkelstraten in Nederland niet weg te denken. Tussen de Nederlandse winkels staan hier ook Antilliaans-Surinaamse boutiques. De reiziger merkt weinig verschil. De eigenaar van New Image (Antilliaans-Surinaamse kledingzaak) legt uit wat het verschil is.

"Wij moeten ons concentreren op twee specifieke markten en dat eist een zekere deskundigheid en gevoel voor het vak. Als een Antilliaans of Surinamer binnenstapt, weet ik voor tachtig procent al wat hij of zij leuk zal vinden. Voor de eerste groep moet alles glimmen en Surinamers houden meer van zijde en viscose, maar het moet wel bedrukt zijn", aldus de eigenaar.

Een tweede belangrijk verschil is dat deze gespecialiserde winkels niet meegaan met de verschillende seizoenen, zoals de Europese kledingzaken. Zij kennen bij voorbeeld geen winterkleding. Volgens de eigenaar is dit laatste niet noodzakelijk, omdat Antillianen en Surinamers het hele jaar door dezelfde stoffen en dezelfde kleuren dragen. "Een dikke jas erover heen en probleem opgelost", meent hij.

Behalve deze kledingzaak zijn er geen Antilliaanse winkels in de exotische winkelstraat op te sporen. Het is alsof het zwarte middenklassegevoel bij de Antillianen in Nederland uitblijft. Volgens Johnny Li, werkzaam bij het Antilliaans-Chinees eethuis in Amsterdam, zijn Antillianen in Nederland niet creatief genoeg om zelf iets te bedenken. "Maar als de één een restaurant begint, dan staat er binnen een week een tweede eethuis twee straten verder. Ze gunnen elkaar niks", aldus Li.

Het is opvallend dat hoewel de klanten van de diverse tropische winkels voor een groot deel uit Antillianen bestaan, dat bijna geen van deze winkels door Antillianen wordt beheerd. Je kunt er ook bijna alle produkten kopen waaraan Antillianen in de Antillen gewend zijn. Wat restaurants betreft, ligt de zaak anders. Er zijn in totaal drie Antilliaans-Chinese eethuizen in Nederland en ze lopen alle drie als een trein. "Er is grote vraag naar onder meer 'saté ku batata', 'pòrkchòp mitar mitar' en de 'nasi goreng'," vertelt Li.

Midden op het trottoir in een armzalige keet staat zo'n Marokkaanse slagerij. Nergens is een bord met de naam van de zaak te zien. Een wit vel met de tekst 'Verhuizen 6 oktober' doet vermoeden dat het hier om een tijdelijke huisvesting gaat. De Marokkaanse slagerij is een van de vele noodwinkels in de straat die binnenkort de oversteek zal maken naar de nieuwbouw. De door de gemeente geplande stadsvernieuwing krijgt volop gestalte in deze vanouds rommelige drukke winkelstraat.

SPECIALITEIT

De vier spraakzame Marokkaanse verkopers willen allemaal graag uitleg geven over het uitheemse assortiment. "Dit zijn lamsballen. Eerst koken, dan bakken, hééél lekker", zegt een van de slagers. "Hij heeft tekort aan vitaminen" roept de ander. Gelach. Na de korte onderbreking gaat de man door. "Dit is een geitekop, zoals u kunt zien. De tong en de kaak zijn het lekkerst om op te eten. En wij hebben ook koeiemagen. Deze worden gemengd met gehakt en lever en vervolgens wordt er een soort worst van gemaakt".

Een van de bakken is gevuld met een ondefinieerbare paarse homp vlees met witte en rode aders. In Marokko is dit een specialiteit. Het vlees wordt open gesneden en opgevuld met paprika en rijst. Daarna wordt het weer dicht genaaid en gebakken of in de oven gezet. Een Nederlander zal zich misschien verbazen over de uitheemse eetgewoonten van zijn medelanders. Maar een allochtoon, die voor het eerst iemand op straat in een rauwe haring ziet bijten, zal ook vreemd opkijken.

In het kleine restaurant hangen plaatjes van bekende plekjes op Curaçao die een vreemd melancholisch gevoel oproepen. Even ga je in gedachten terug naar goede oude tijden op het strand van Westpunt of in de drukke straten van Willemstad op zaterdagmiddag. Het eethuis bestaat al vier jaar. Aan de eigenaar wordt vaak gevraagd waarom hij geen derde zaak in Groningen of in Bijlmer opent. De eigenaar wil wel graag, maar volgens Li kunnen Antillianen niet rekenen op medewerking van de overheidsinstanties.

"Wij hadden al een pand in Groningen gehuurd en waren al begonnen met de inrichting toen ons door de gemeente aldaar een vestigingvergunning werd geweigerd. Het ergste is dat ze niet eens de moeite nemen om er een reden voor te geven". Volgens Li heeft een kleine groep Antillianen, onder meer in Bijlmer, het verpest voor de rest met hun verwerpelijk gedrag. Eigenlijk is de stigmatisering van de hele groep zoals die nu plaatsvindt niet eerlijk. Er zijn ook goede en slechte autochtone Nederlanders, maar bij migranten wordt alleen nadruk gelegd op de slechte kant".

NOODWINKEL

Inmiddels is de West-Kruiskade overgegaan in de eerste Middellandstraat. In dit laatste deel van de reis zijn Turken en Marokkanen goed vertegenwoordigd. Leden van deze twee etnische groepen kwamen in de jaren zestig en zeventig naar Nederland als gastarbeiders. Toen er geen behoefte meer was aan goedkope arbeidskrachten, richtten enkelen zich op de handel. De Marokkaanse slagerijen springen nog het meest in het oog. Het uitheemse assortiment vleesprodukten achter de glazen toonbanken is niet te vergelijken met dat van een Nederlandse slager.

Terwijl in de winkelsdruk wordt gehandeld, gaat het leven buiten op straat gewoon door. Turkse vrouwen gekleed in lange gewaden en hoofddoeken, Hindoestaanse mannen met tulbanden en donkere vrouwen met opvallende vlechtkapsels banen zich een weg door de smalle voetgangersstroken of tussen de slecht geparkeerde auto's, remmende trams en toeterende taxichauffeurs. Anderen hebben blijkbaar minder haast en staan op hun gemak de laatste nieuwtjes uit Suriname, Turkije, Hongkong of de Antillen uit te wisselen. Een blanke bejaarde vrouw laat haar hond uit. Spelende Turkse kinderen hollen door de kleurrijke menigte.

De Spaanse luchtvaartmaatschappij IBERIA heeft vorig jaar een verlies voor belastingen geleden van 52,7 miljard peseta (f 948 miljoen). De omzet beliep 370 miljard peseta (f 6,66 miljard). Iberia werd vorig jaar net als andere luchtvaartmaatschappijen getroffen door de economische recessie en de vermindering van het reizigersverkeer als gevolg van de Golfoorlog.

Kunuku herontdekt: 'Knoop een nieuw touw aan het oude'

WIE HET ONTGAAN mocht zijn: de Curaçaose landbouw, zo lang het ondergeschoven kindje van de lokale volkshuishouding, staat volop in de belangstelling. Het sterk uitgedunde, maar volhardende agrarische front, dat nog altijd zo'n twee tot drie duizend mensen omvat, raakt uit een isolement. Dat komt niet alleen door de herleefde belangstelling voor de geit, zoals bleek bij de Dag van de Geit. De boerenstand zelf roert zich danig: de geiten- en schapenhouders zijn het veevoerprobleem beu, er worden betere prijzen geëist voor de lokale *kunuku* producten en de wachtlijst bij Dienst Openbare Werken van ruim vierhonderd gegadigden voor een stukje landbouwgrond wordt steeds langer. Daarnaast beginnen ook niet-agrariërs zich het belang van de landbouw voor het toekomstige Curaçao te realiseren. Dat is het geval bij personen en groepen die zich inzetten voor het behoud van de eigen cultuur en folklore. Dat die belangstelling niet vrijblijvend is blijkt uit de uitgebreide tentoonstelling die de groep Trinchera over het vroegere plattelandsleven samenstelde en dat deze dagen in landhuis Kenepa te zien is. Vanuit de overheid is er ook een welwillend gebaar richting landbouw: de nieuwe gedeputeerde van landbouw heeft het uit 1986 daterende rapport 'Voedsel van Eigen Bodem' van de werkgroep Integrale Agrarische Planning uit het stof gehaald.

= door Iteke Witteveen =

Op zo'n sein was niet gewacht door boeren zelf. Een groep bewuste agrariërs slaagden er in 1990 hun eigen vereniging van kunukeros en veehouders, met de naam NOMEKU, (Nos mes kuminda ofwel ons eigen voedsel),van de grond te krijgen. Het doel is, zoals de naam aangeeft, te werken aan de lokale voedselproductie. Morgen, zondag 7 juni treden zij voor de tweede keer voor het voetlicht met een EXPO-Jaarmarkt in de boomgaard van Popo Rojer in Barber. Met agrarische producten, schapen, geiten, leguanen en via de folklore van de *kunuku* willen de agrariërs tonen dat op Curaçao de traditie van het bewerken van het eigen land volop leeft.

POLDER

De sceptici die alleen die geschiedenis kennen die verhaalt van Spanjaarden die ons eilandengebied als 'nutteloos' afdeden en van, door Nederlandse deskundigen geëntameerde, landbouwexperimenten die de een na de andere mislukten, zullen bij dit optimisme de schouders ophalen. De somberen krijgen gelijk zolang projecten uit de Nederlandse polder model voor de lokale landbouw staan, zoals nog het geval is bij het huidige 'Klein Hofje'-projekt.

Maar er is een andere geschiedenis. Een die nu eenmaal anders is dan van die van het nijvere volk aan de Noordzee dat, na een lang gevecht, de zee bedwong en dat nu internationaal markten doet overlopen met kaas en melk. Niet helemaal los van die geschiedenis leidde de ontwikkeling aan deze kant van de oceaan tot de huidige, bijna volledige afhankelijkheid (90 -95 %) van voedselimporten. Maar er is ook de geschiedenis van een bevolkingsgroep die, door de eeuwen heen, het inheemse zelfvoorzienend landbouwsysteem, de *kunuku*, in ere hield.Die geschiedenis wordt nu herontdekt, tentoongesteld en opnieuw op haar waarde geschat.

De antropologe Rose Mary Allen verwoordde dat, bij de opening van de Expo-Trinchera 24 mei j.l., aldus: "Om te weten hoe je het nieuwe touw aan het oude knoopt, moet je het oude touw goed kennen". Met andere woorden 'als we echt voor een werkelijke en duurzame ontwikkeling kiezen, dan moeten we de grondslag van onze samenleving kennen'.

'LEVEN'

In Banda Bou, waar de agrarische geschiedenis van Curaçao zich concentreert, bestaat nog die diepzinnige, oude, betekenis van het begrip *kunuku*: méér dan een stukje grond om van te leven, betekent het het leven zelf. Bovendien, zeggen de ouderen, het land is een gift van God of, beter nog, God gaf het in bruikleen.

De oorsprong van de *kunuku* dateert van vóór de komst van Columbus, de Europeanen en van de Afrikaanse bevolkingsgroepen. De *kunuku*, - *cunucu* is oorspronkelijk een Taino-woord - vormde de basis van de samenleving van de Arawakkenvolkeren. Ze woonden verspreid over het hele Caribische gebied tot ver in Venezuela en ook de Caquetíos van Curaçao en Bonaire behoorden tot dit volk. Het door hen ontwikkelde *cunucu*-systeem is een vorm van wisselbouw van voedingsrijke gewassen als maniok, zoete aardappelen, pinda's, kalabas. Op Curaçao werd er behalve maïs, pompoen, agave, pinda's ook tabak en wat katoen verbouwd. De grond werd door families bewerkt en beheerd, maar de grond zelf behoorde tot de hele gemeenschap. Men was er zuinig op om te voorkomen dat die werd uitgeput. In de eerste jaren van de Europese overheersing bleef de *cunucu* een belangrijke bron voor voedselvoorziening, zoals in Hispañola (Dominicaanse Republiek/Haïti). De Europeanen voegden er eigen gewassen aan toe als wortels, aubergines, uien en voerden geiten en schapen in. De *cunucu* werd daarna verrijkt met gewassen uit Afrika -soms door de slaven zelf meegebracht -zoals yams (Dioscorea), medicinale planten en de voor Curaçao zo belangrijke *maishi chikí*, de kleine maïs of sorghum. Maar deze interculturele landbouw en voedselvoorziening kreeg nauwelijks tijd zich te ontwikkelen. De *cunucu*-cultuur dreigde, net als de oorspronkelijke bevolking, te verdwijnen door die andere, in Europa ontwikkelde, cultuur, de cultuur van het gewin. Hierbij kwam het vroegere communale in particuliere handen. Het werd bezit van de West Indische Compagnie, de Shell, *shons* of speculanten. Voor degenen die daadwerkelijk het land bewerkten was, ook ruim na de afschaffing van de slavernij (1863), nauwelijks land voor handen. Maar begin deze eeuw vond een, zij het bescheiden, landhervorming plaats. Er werd o.a. door 1379 hectaren in Barber, Leliënberg, Doktertuin en Flip (1913) opgekocht en in percelen van 2 hectare aan honderden boerenfamilies verhuurd. Dat proces werd helaas niet voortgezet, de percelen werden door onderlinge verdeling wel kleiner. Ondanks dat en ondanks de achterstelling en discriminatie van de plattelandsbevolking, ondanks de verstedelijking leeft de *kunuku*-traditie in Curaçao voort.

Seu-feest '92: geen oogst, wel kleurrijk oogst-feest

Aangepast en uitgebreid met eigen tradities, nieuwe ervaringen en creativiteit is de *kunuku* een belangrijk cultuurgoed van de huidige afro-Curaçaose bevolking.

SEú

Opmerkelijk genoeg komt de herleefde belangstelling voor de landbouw van niet-landbouwers niet voort uit zorg voor de voedselvoorziening, maar uit belangstelling voor de folklore van de *kunuku*. Kennelijk spreken de culturele expressies - veelal van Afrikaanse origine - zoals de muziek, dans en vooral de *seú*, het feest van het oogsten van de *maishi chiki*, meer tot de verbeelding van antropologen en andere onderzoekers dan het bewerken van de grond zelf. Een scheiding tussen cultuur-agricultuur dus. Hoe dat komt is een verhaal apart. Feit is dat veel van de agrarische geschiedenis de huidige generatie bereikt via deze folklore.
Daarmee dragen de jaarlijkse *seu*-festivals, al zo'n dertien jaar voortvarend geleid door Ingrid Louis van het Departement van Cultuur, bij aan het historische bewustzijn van de Curaçaose jeugd. Dat gebeurt via workshops, de verkiezing van een *seu*-koningin en de kleurrijke optocht door de stad zelf. De etno-musicoloog en AAINA-medewerker Eric La Croes berekent dat elk jaar vier - à vijfhonderd jongeren via de workshops vertrouwd raken met de oude ritmes en de liederen van het platteland. Wat ze daarmee doen is te horen op de onlangs, door de genomede overheidsinstanties, uitgebrachte dubbelcassette.

Het blijft natuurlijk kunstmatig, die *seu*-optocht op Tweede Paasdag door Willemstad. Maar voor *kunukeros* als de bekende *seu*-zanger Vikto Bartholomeus van Banda Bou een goede gelegenheid om stedelingen en toeristen te confronteren met het verleden van slavernij, onderdrukking en protest. Non-stop zingt hij jaarlijks tijdens de mars prachtige en indrukwekkende liederen als *Di ki manera* waarin een pachter zich afvraagt hoe kan hij leven op deze wereld, waar de *shon* zijn oogst weghaalt of door zijn koe laat opeten'of het protestlied tegen *Shon grandi Saputiti*, de *shon* die een gegeven stukje land van de arme boer terugeist, zodra er op geoogst kan worden.

Maar die daadwerkelijke aandacht voor het planten en het werk op het land is er daarmee nog niet. Staan blijft dat, wat Rose Mary Allen collega's in 1988 in Puerto Rico voorhield, het tegenwoordige feest van *seu* is verworden tot 'een toeristisch en commercieel schouwspel' en 'geïsoleerd van de landbouw en het dagelijkse leven'.

'HAND AAN DE PLOEG'

De aktieve culturele beweging Trinchera kwam dit jaar met een serieuze poging de brug naar de landbouw te slaan. De groep beperkte zich niet tot de presentatie van een tweede LP met *seu*-liederen, begin april. Er werd, onder leiding van René Rosalia en Indira Boelbaai, tevens hard gestudeerd op alles wat met de vroegere landbouw te maken had: hoe het planten ging, hoe de *kunukero* aan water en aan grond kwam, welk gereedschap er werd gebruikt bij planten, wieden, oogsten. Deze kennis werd de basis voor het verzamelen en documenteren van alles wat met het plattelandsleven van weleer te maken had: van landwerktuigen tot muziekinstrumen-ten, van kleding tot vogelverschikkers, van vele variaties aan gerijpte *maishi chiki*-kolven tot de insecten, reptielen, vogels die de oogst ondermijnen. Het resultaat werd een prachtige overzichtstentoonstelling die de afgelopen twee weken duizenden mensen bracht naar landhuis Kenepa. Elk educatief middel werd toegepast om deze, nooit eerder zo systematisch bij elkaar gebrachte, geschiedenis voor een zo breed mogelijk publiek toegankelijk te maken. Een vondst zijn de twee computers, een extra trekkertje voor de jongeren.

Er werd ook een complete *kunuku* nagebouwd en wie geluk had kreeg ter plekke een demonstratie van hoe de jongelingen vroeger een huisje van watapanatakken, mest, modder voor hun toekomstige bruid en nageslacht bouwden.

De Expo-Trinchera is een echte eye-opener. Het leert met onbe-vangen oog, met verbazing zelfs, te kijken naar een rijke, nog onbeschreven geschiedenis. Wat een wijsheid en wat een inventivi-teit werd gebruikt bij het overleven van toen. Zo'n terugblik op de dagelijkse werkelijkheid van toen leert tevens concreter naar de toekomst te kijken. Dat deed Trinchera-voorman René Rosalia deed in zijn openingsspeech ook. Zijn blik ging richting land-bouwbeoefening. "Want", zei hij, "het is riskant je te verlaten op zo'n onzekere en wankele basis als toerisme alleen". Bovendien "een volk dat zichzelf respecteert en zichzelf waardig is neemt er geen genoegen mee dat alles geïmporteerd en niets zelf geproduceerd wordt. We moeten ons zelf ervan overtuigen dat we terugmoeten naar bewerken van de grond". Als slagzin van de tentoonstelling kregen de bezoekers mee *Ban Lamanta Pa Wezi*, of, in kordaat Nederlands, 'Sla de handen aan de ploeg'.



Oogsten met een Kuchu Hulandés ('Hollands mes') van maishi chiki, het belangrijkste gewas van de Curaçaose kunuku bij Erwin Muzo

Demonstratie Expo-Trinchera: fijnmalen van maishi chiki tussen stenen.



De aktieve landbouwers, in het rapport 'Voedsel van Eigen Bodem' (1985) nog berekend op 320 fulltime en 2230 regenafhankelijke boeren, weten waar ze voor staan bij het daadwerkelijke bewerken van de grond. Het is triest om te horen waar het allemaal aan ontbreekt: onvoldoende zaden, geen vastgestelde prijzen, wel een chaotische markt. Velen noemen ook de hoge kredietvoorwaarden, de slinkende veevoer voorraad, het dure krachtvoer, nauwelijks onderzoek en informatie en: geen grond. De overheid kent geen agrarisch beleid of aktieprogramma. Helaas is dat ook niet te vinden in het genoemde rapport dat de nieuwe agrarische bewindvoerder weer te voorschijn haalde.

De boeren hebben inmiddels zelf het voortouw genomen voor het geven van een nieuwe impuls aan de Curaçaose landbouw. Bij het oprichten van hun eigen organisatie NOMEKU ontwikkelden zij hiervoor een duidelijke visie, die ook ten grondslag ligt aan hun aktieprogramma's. Daarin wordt gewezen op het echec van de grootschalige landbouwprojecten en op de bewezen duurzaamheid van het eigen *kunuku*-systeem, dat wel verder gekend en onderzocht moet worden. Bij de opening van de eerste Expo-Feria vorig jaar juni verwoordde voorzitter Silvo Plantijn die visie aldus: "Wij willen een landbouw die uitgaat van onze natuurlijke en culturele omgeving. Nee, we gaan niet terug naar de geschiedenis. dat is verleden tijd. Voor ons is de geschiedenis wel een bron om te weten welke koers we gaan varen. Daarom gaan wij uit van het *kunuku*-systeem. Het is voor ons de basis om tot een eigen beleid en daarmee tot een evenwichtige en duurzame voedselvoorziening te komen".

Met de Expo-Feria hoopt de NOMEKU vele boeren en niet-boeren bij elkaar te brengen. Voor de gezelligheid, de Ban Topa, maar ook om met al die anderen die het ernst is met de toekomst van Curaçao, te leren hoe je een nieuw touw aan het oude knoopt en om, met nieuwe kennis en creativiteit, de handen aan de ploeg te slaan voor meer eigen voedselvoorziening, voor meer waardigheid.

Bronnen:
o.a. Watts, David, The West Indies. Patterns of Development, Culture and Environmental Change since 1492, Cambridge 1987. IIe Seminario del Folklore Latinoamericano y del Caribe, Puerto Rico, 1988 Haviser, Jay B., The First Bonaireans, Curaçao 1991.

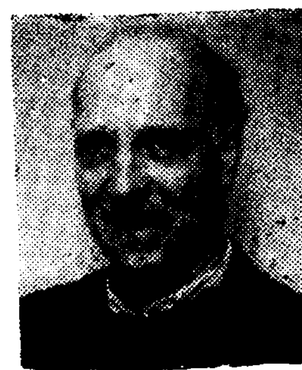
Het oogsten van yuka...



Onder de loupe

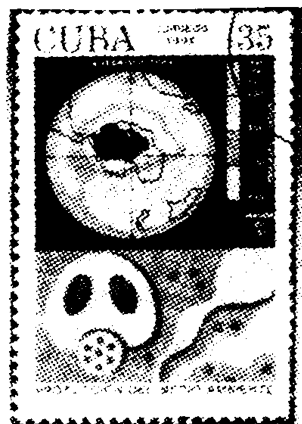
door Victor Hafkamp

Aandacht voor leefmilieu



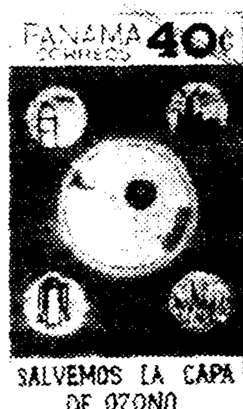
IN JUNI RICHT zich de aandacht van de wereld vooral op de conferentie over 's werelds milieuproblemen, die in de voormalige Braziliaanse hoofdstad Rio de Janeiro zal worden gehouden. De milieuproblemen dringen zich dagelijks zo sterk aan de mensheid op, dat over het nut van zo'n wereldtop geen twijfel zal bestaan. Maar er zal nog heel wat moeten volgen, willen alle problemen uit de wereld worden geholpen. De drie postdiensten van de Verenigde Naties vragen 22 mei op hun wijze aandacht voor het grote evenement in Rio. In New York, Genève en Wenen komen die dag blokjes met vier zegels im omloop die de strijd om het milieubehoud uitbeelden. De Amerikaan Peter Max zorgde voor de kleurrijke ontwerpen. Het zijn er drie, die verdeeld zijn over de blokjes van vier maal 29 cents (New York), vier maal 75 centimes (Genève) en vier maal 5.50 schilling (Wenen). Van elk blokje zijn vier miljoen exemplaren gedrukt. Het gastland van de conferentie, Brazilië, zal 1 juni drie zegels voor de VN-conferentie uitbrengen.

Diverse posterijen vragen de laatste tijd op hun zegels aandacht voor milieuvraagstukken. Cuba gaf in februari vier zegels uit voor de milieuconferentie in Rio.



De bescherming van het leefmilieu is uitgebeeld op zegels van resp. 5, 20, 35 en 40 centavos. Het opschrift op de zegels luidt: 'Protección del medio ambiente'.

Eén van de actuele milieuproblemen is zonder twijfel het gat in de ozonlaag. De noodzaak de ozonlaag te beschermen is het thema van een zegel van 40 balboas die in februari in Panamá verscheen. Vormen van verbranding die de ozonlaag aantasten zijn op die zegels uitgebeeld.



MILIEU

Vanzelfsprekend is het thema 'Natuur en milieu' zeer geschikt voor het produceren van postzegels met afbeeldingen van mooie plekjes en nationale bezienswaardigheden op natuurgebied. Zo kwam Nieuw-Caledonië, een Frans overzees gebied in de Stille Oceaan, met een zegel van 25 francs die een afbeelding toont van flora en waterrijkdom van het Madeleine-gebied. En dan is er nog een bijdrage van het eiland Man in de Ierse Zee, dat op vijf zegels de werkzaamheden onder de aandacht bracht van het marienbiologisch laboratorium van Port Erin. Op de zegels van 18, 23, 28, 33 en 39 pence zien we zeesterren, plankton, vissen, een schelp en een zee-anemoon. Zwitserland en Oostenrijk, Alpenlanden bij uitstek, roepen op een postzegel met een gemeenschappelijk ontwerp de wereld op de Alpen te beschermen. De zegel met uiteraard de Alpenketen en een aantal vlaggen van Europese staten kost in Zwitserland 90 rappen of centimes



en in Oostenrijk 5.50 schilling. De Oostenrijkse post heeft aangekondigd ook een speciaal gedenkblad uit te geven, waarop de Zwitserse zowel als de eigen zegel geplakt zijn, voorzien van een speciaal poststempel.



Chili meldde zich onlangs met het eerste deel van een permanente serie die helemaal aan het milieu gewijd is. Het zijn vijf zegels van elkaar van 28 pesos.

VOETBAL

Een ander evenement dat in juni veel aandacht zal trekken is het Europees kampioenschap voetbal in Zweden. De Zweedse post die veel sportzegels uitgeeft, heeft voor dat evenement natuurlijk zegels laten drukken. De twee zegels, beide van 2.80 kronen, zijn een eerbetoon aan de vroegere voetbalster uit eigen land, Gunnar Nordahl en tonen een grote speler van het huidige Zweedse team, Tomas Brolin. Hij is op een van de zegels afgebeeld in duel met uitgerekend de Duitser Lothar Matthäus, tegen wie hij in elk geval dit toernooi niet zal spelen. Matthäus is ernstig geblesseerd en kan niet spelen. De zegels worden overigens als blokje van vier verkocht, waarbij de twee exemplaren kruiselings zijn aangebracht. Vorige maand schonk het eiland Cyprus aandacht aan het tiende Europese kampioenschap voor spelers onder de 16 jaar. Op de zegels van 25 cents staat een kaart van Europa en een voetbal.

De hoeveelheid zegels rond het thema voetbal is de laatste jaren erg groot geworden en een collectie 'voetbal op postzegels' zonder meer is bijna niet meer haalbaar. Uit alle delen van de wereld komen postzegels met deze wereldsport



als onderwerp. Vorig jaar kwamen ook voetballende vrouwen op zegels aan bod. Noord-Korea gaf voor het eerste wereldkampioenschap voor vrouwen een velletje van zes zegels uit (10, 20, 30, 40, 50 en 60 chon) met vrouwelijke voetbalsterren in diverse standen.

Een aantal posterijen wijst nu al op het komende wereldkampioenschap in San Francisco (1994). Cambodja bijvoorbeeld bracht vijf zegels en een blokje uit voor dat evenement. Dat gebeurde ook in Laos.

Voetbal krijgt natuurlijk ook de aandacht op de vele series die uitkomen voor de Olympische Spelen van Barcelona. Singapore bracht bijvoorbeeld zes zegels uit (20, 35, 50, 75 cents, 1 en 2 dollar). De serie opent met voetbal. Het ontwerp is simpel en alleszeggend: de bekende gespikkelde bal en het voetenspel van twee elkaar bestrijdende tegenstanders.

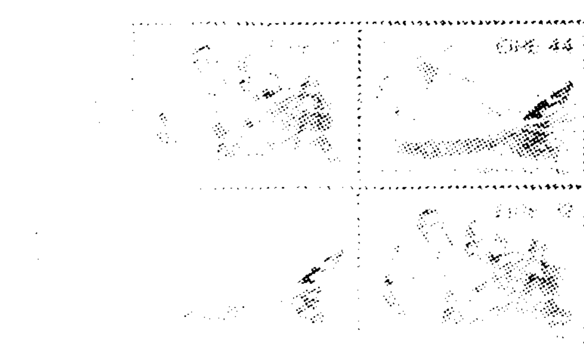
De andere sporten in de serie zijn: atletiek, zwemmen, basketbal, tennis en zeilen. De zegels zijn ook nog eens in een velletje samen gebracht. Nieuw-Zeeland liet bij de ontwerpen voor zijn vier Olympische zegels merkwaardig genoeg de watersporten weg, terwijl het land in de zeil- en roeisport uitblinkt.

De vier afgebeelde sporten zijn: wielrennen, boogschieten, paardrijden en polsstokhoogspringen (45, 80 cents, 1 en 1.50 dollar). Ook die serie werd met een blokje aangevuld.

Ierland koos voor zeilen en boksen op zegels van 32 en 44 cents en liet er ook een velletje drukken met als randversiering nog een aantal andere sporten.

Opvallend is de Olympische serie die het vorstendom Liechtenstein liet verschijnen. De zegels van 50, 70 rappen (centimes) en 2.50 francs laten beelden zien van een vrouwen-estafettenummer atletiek, een wielerwedstrijd op de baan en een judoduel. Op de zegel van 50 r. geeft de ene loopster het stokje over aan haar opvolgster, maar het onderste deel van de zegel toont de keerzijde van de sportmedaille. We zien er pillen op; symbool voor de stimulerende middelen die zo in discussie zijn en een gebroken gouden medaille. De uitgifte was nog van vóór de rel rond Katarien Krabbe!

Op de zegel met wielrennen als onderwerp wordt onderaan het gebruik van de valhelm gepropageerd, zo dat nog nodig is. Onder het judoduel zijn de judoka's nog eens afgebeeld, maar nu tegenover elkaar aan weerszijden van de mat, elkaar een groet brengend. Een stukje propaganda dus voor zuivere sportieve sportbeoefening met een maximum aan veiligheid.



ELVIS

Elvis Presley zal volgend jaar een eerbetoon krijgen op een Amerikaanse postzegel. Behalve Elvis zullen op zegels andere popsterren worden afgebeeld. Duitsland beeldde Elvis al eens op een zegel af. In Amerika kreeg het publiek de keuze uit twee ontwerpen, maar sommige Amerikanen spraken er hun schande over uit dat 'zo'n drugsgebruiker als Elvis Presley' zo maar op een Amerikaanse zegel kan komen te staan. De Amerikanen zijn gewend aan de koppen van eerbiedwaardige presidenten en andere grote zwarte en blanke Amerikanen. Anthony Frank van de Amerikaanse posterijen vindt de protesten klinkklare onzin. Elvis heeft een grote bijdrage geleverd aan de nationale (pop)cultuur en mag dus op een zegel prijken, is zijn oordeel.



Het loont de moeite om de uitgiften van de laatste jaren eens door te nemen. Zeer veel zegels laten de portretten zien van figuren uit de popwereld en filmsterren. Maar niet alleen deze podiumkunstenaars krijgen aandacht op zegels. Zelfs de beroemde danseres Margot Fonteyn is onlangs door de posterijen van Panamá op een postzegel gezet.

Guyana bracht een serie van liefst twaalf zegels en vier souvenirvellen uit met sterren van de klassieke film, zoals ze indertijd op filmposters werden afgebeeld. We komen er sterren op tegen als Rudolph Valentino, Douglas Fairbanks, Orson Welles en de Marx Brothers.

Ziek en Gezond

Jeuk: wat zit er achter?



=door dr M. de Grood=

ER ZIJN WEINIG sensaties, die zo onaangenaam zijn als jeuk. Het kan onverwacht op zeer verschillende plaatsen van het lichaam optreden en dan urenlang duren. In de meeste gevallen verdwijnt de jeuk na wrijven of krabben van de huid, maar dikwijls komt jeuk daarna weer in een heviger vorm terug. Hoe ontstaat jeuk en wat kunnen we er aan doen?

In onze huid zitten zenuwuiteinden, die voor het gevoel zorgen. Deze zenuwvezels hebben verschillende dikte en het zijn juist de allerdunste (C-vezels) die het gevoel van jeuk geven. Vandaar ook dat, wanneer een ... in arm, hand of been door een of andere oorzaak doorsneden wordt, het gevoel van jeuk het eerste terugkomt, want het zijn juist die C-vezels die het snelst en van verschillende richtingen uit weer aangroeien. We krijgen dan de toestand, waarin de huid zelf gevoelloos is, maar wel een intense jeuk kan optreden.

Waarschijnlijk is het zo, dat de zenuwvezels, die het jeukgevoel geven, door chemische processen in de huid zelf veroorzaakt wordt. Er is nog discussie over welke stoffen dat precies zijn.

HUIDZIEKTES

Er zijn heel wat huidziektes, die met een intense jeuk gepaard gaan, o.a. verschillende vormen van eczeem. Vaak lijkt het ook, of we met een huidziekte te maken hebben, maar dan zijn het de effecten van krabben en wrijven van de huid, die de zichtbare afwijkingen aan de huid geven (de zg. krabeffecten).

Een andere oorzaak is vaak de overgevoeligheid voor bepaalde stoffen. Bekend is b.v. de jeukaanvallen, die sommige mensen krijgen na het eten van kreeft of mosselen. In de tijd van het verse fruit zien we ook veel mensen, die jeuk krijgen door het eten van b.v. aardbeien, appels of abrikozen. Het is dan niet de vrucht, die de jeuk veroorzaakt, maar de middelen tegen insecten, waarmee het fruit is bespoten. Zo kennen we ook een aantal geneesmiddelen, die een overgevoeligheidsjeuk geven. Ook uw kleding (bv. ruwe wollen kleding, zoals sokken en truien) kan oorzaak zijn van jeuk.

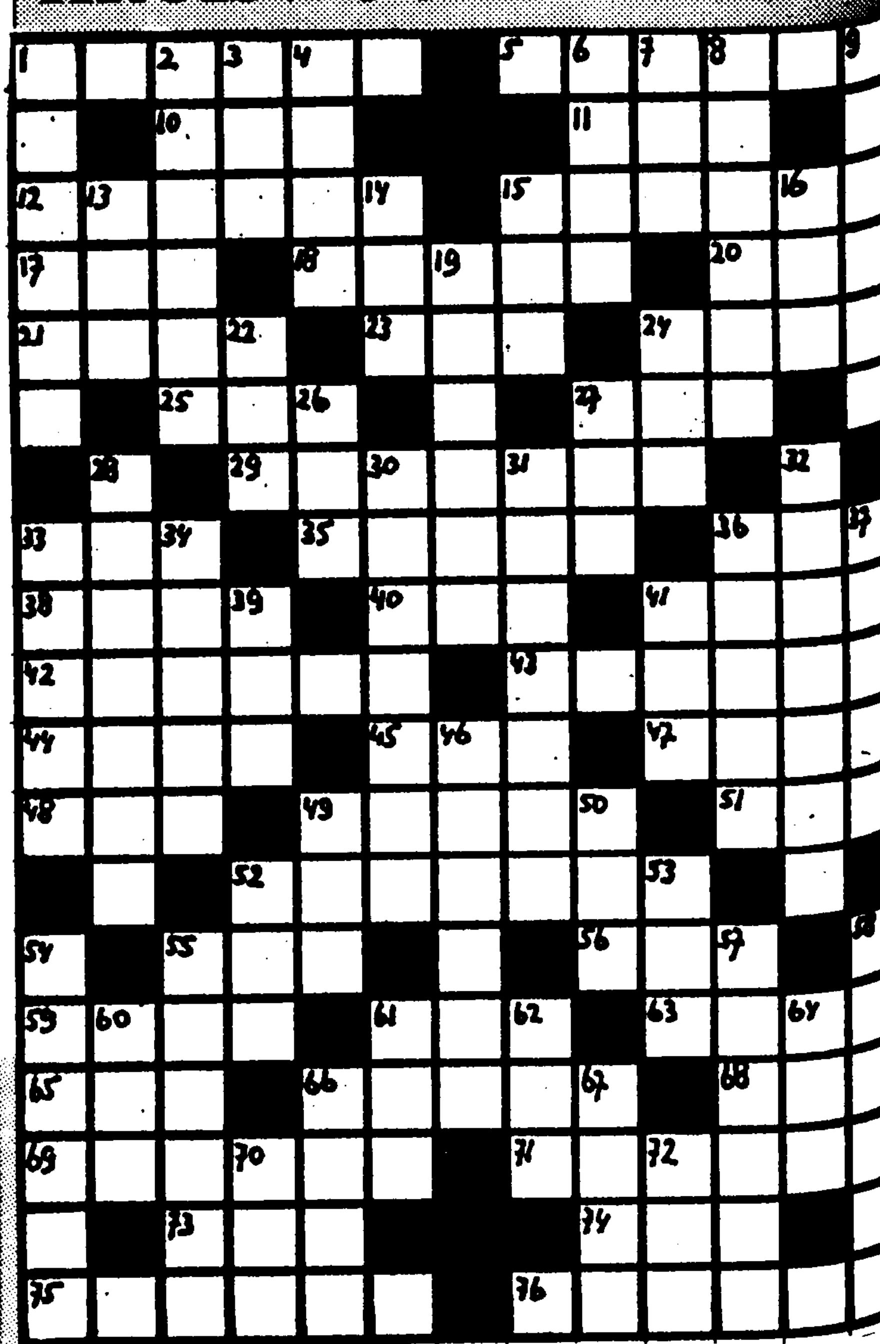
GEELZUCHT

Er is ook een aantal stofwisselings-ziekten die oorzaak kunnen zijn van heftige jeuk. Bekend is, dat aanvallen van geelzucht heftige jeuk kunnen geven, die al vaak enkele dagen, voordat de gele verkleuring optreedt, begint. Hetzelfde geldt voor een aantal nierziekten. Oorzaak zijn dan abnormale stoffen (b.v. galkleurstofffen), die in het bloed komen. Suikerziekte kan vaak met jeuk beginnen. Ook enkele kwaadaardige bloedziekten, zoals leucaemie of de ziekte van Hodgkin begint vaak met jeuk, in het laatste geval vooral als men alcohol drinkt.

Ook infectie met wormen kunnen jeuk veroorzaken. Bekend is de jeuk rond de anus, die door kleine wormpjes kan worden veroorzaakt.

Een kort durende jeuk zal iedereen wel eens hebben. Blijft de jeuk langer bestaan, dan doet u er goed aan er niet mee te blijven rondlopen, maar na te gaan of een van de bovengenoemde oorzaken in het spel is. Raadpleeg uw arts, als u er niet achter kunt konen, of vraag hem om met u na te gaan wat er aan de hand is.

KRUISWOORD PUZZEL



HORIZONTAAL: 1. tekengerei; 5. uurwerk; 10. wenk; 11. soort aap; 12. sprookjesfiguur; 15. wapenschouw; 17. stoot; 18. met elkaar; 20. bassin; 21. nobel; 23. puist; 24. overwinning; 25. familielid; 27. zware takel; 29. warme wijn; 33. houten spie; 35. richting; 36. jongensnaam; 38. snellen; 40. open plek in bos; 41. hoofdstad in Europa; 42. leven; 43. ontzien; 44. gast; 45. mak; 47. toespraak; 48. koordans; 49. tekort; 51. precies; 52. eten; 55. strandmeer; 56. wedstrijdbeker; 59. lot waarop geen prijs valt; 61. voor; 63. honingbij; 65. dwaas; 66. grondvlak; 68. aardkluit met planten; 69. voegwoord; 71. wagenloods; 73. loot; 74. stapel; 75. gewaarworden; 76. steunzuil.

VERTICAAL: 1. zindelijk; 2. ruimtelijk; 3. Engelse titel; 4. heldendicht; 6. geestdrift; 7. voertuig; 8. met geweld breken; 9. wijnglas; 13. aanbieding; 14. drinkgerei; 15. teer; 16. soort hond; 19. familielid; 22. haarkrul; 24. waterloop; 26. tam; 27. muziekterm; 29. lijdelijk; 30. aantekening; 31. Nederlands humanist; 32. te paard; 33. brugpilaar; 34. vertakte horens; 36. onderwijzen; 37. slordig; 39. grappenmaker; 41. reuze; 46. verschillend; 49. handwarmer; 50. droog; 52. ton; 53. werkschuw; 54. metaal; 55. duidelijk; 57. Spaanse meisjesnaam; 58. vroeger; 60. elektrisch geladen deeltje; 61. keukengerei; 62. nageslacht; 64. plantje; 66. schaapachtig; 67. half; 70. deel van een fuik; 72. lengtemaat.

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Mw: S.C. Warning-Paals
Salsbach kavel #7
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:
AMIGOE PUZZEL
Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. stroom; 6. barkas; 11. robe; 12. area; 13. op; 14. meleren; 15. zo; 17. re; 18. es; 20. dol; 22. ent; 24. ooi; 26. leed; 28. aker; 30. voorteken; 34. die; 35. os; 36. ik; 37. era; 38. nar; 40. een; 42. Aga; 43. urn; 45. are; 46. leg; 49. pan; 50. vr.; 52. ma; 53. uil; 54. toekennen; 58. tien; 59. dons; 61. eer; 62. min; 64. set; 66. me; 67. al; 70. es; 71. genegen; 73. de; 74. zede; 75. even; 77. lakken; 78. letter.

VERTICAAL: 1. stom; 2. R.R.; 3. oom; 4. ober; 5. melee; 6. baret; 7. ares; 8. ren; 9. ka; 10. slok; 16. zoëven; 19. boenen; 20. Dl.; 21. Leo; 23. net; 24. oké; 25. ir.; 27. doorgeven; 28. akkerland; 29. ode; 31. Rs.; 32. ei; 33. man; 39. aar; 41. ene; 44. epe; 45. antiek; 47. gunnen; 48. elk; 51. R.K.; 52. m.n.; 55. oer; 56. Eli; 57. eos; 58. te; 60. st.; 62. menen; 63. nagel; 65. deel; 66. mede; 68. leve; 69. meer; 71. gek; 72. net; 74. z.k.; 76. n.t.